ทบทวนนักธรรมโท

ทบทวนกระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท (Update ณ วันที่ 15 เมษายน 2558)

วิเคราะห์หมวดสุภาษิต(*** ตั้งแต่ปี 2552 - 2557 มีแนวโน้มออกหมวดใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับ หมวดเก่าที่เคยออกเลย ***)

ออกหมวด	เคยออก (จำนวนครั้ง)
กรรม	2
ประมาท	2
อดทน	2
บุคคล	2
ปัญญา	2
บาป	1
ทาน	1
ไม่ประมาท	1
วาจา	1
ศีล	1

กระทู้ธรรมที่ออกข้อสอบแต่ละปี

ปี พ.ศ.	ภาษิต	หน้าในหนังสือ	หมวด
2557	**โย จ วสฺสสตํ ชีเว ทุปฺปญฺโญ อสมาหิโต** **เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย ปญฺญวนฺตสฺส ฌายิโน.** ผู้ใดมีปัญญาทราม มีใจไม่มั่นคง พึงเป็นอยู่ตั้งร้อยปี, ส่วนผู้มีปัญญาเพ่งพินิจ มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ดีกว่า. (พุทฺธ) **ขุ.ธ. ๒๕/๒๙.**		**ปัญญา**
2556	**มธุวา มญฺญตี พาโล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ,** **ยทา จ ปจฺจตี ปาปํ อถ ทุกฺขํ นิคจฺฉติ** ตราบเท่าที่บาปยังไม่ให้ผล คนเขลายังเข้าใจว่ามีรสหวาน, แต่บาปให้ผลเมื่อใด คนเขลาย่อมประสบทุกข์เมื่อนั้น. (พุทฺธ) **ขุ.ธ. ๒๕/๒๔.**	179	**บุคคล**
2555	**อุทพินฺทุนิปาเตน อุทกุมฺโภปิ ปูรติ** **อาปูรติ พาโล ปาปสฺส โถกํ โถกํปิ อาจินํ.** แม้หม้อน้ำยังเต็มด้วยหยาดน้ำฉันใด คนเขลาสั่งสมบาป แม้ทีละน้อย ก็เต็มด้วยบาปฉันนั้น. (พุทฺธ) **ขุ.ธ. ๒๕/๓๑.**	142	**บาป**
2554	**อคฺคสฺมึ ทานํ ททตํ อคฺคํ ปุญฺญํ ปวฑฺฒติ** **อคฺคํ อายุ จ วณฺโณ จ ยโส กิตฺติ สุขํ พลํ.**	84	**ทาน**

	เมื่อให้ทานในวัตถุอันเลิศ บุญอันเลิศ อายุวรรณะยศเกียรติสุขและ กำลังอันเลิศ ก็เจริญ. (พุทฺธ) **ขุ. อิติ. ๒๕/๒๙๙**		
2553	**กลฺยาณิเมว มุญฺเจยฺย น หิ มุญฺเจยฺย ปาปิกํ** **โมกฺโข กลฺยาณิยา สาธุ มุตฺวา ตปฺปติ ปาปิกํ.** พึงเปล่งวาจางามเท่านั้น ไม่พึงเปล่งวาจาชั่วเลย การเปล่งวาจางาม ยังประโยชน์ให้สำเร็จ คนเปล่งวาจาชั่วย่อมเดือดร้อน. (พุทฺธ) **ขุ. ชา. เอก. ๒๗/๒๘**	226	**วาจา**
2552	**อวณฺณญฺจ อกิตฺติญฺจ ทุสฺสีโล ลภเต นโร** **วณฺณํ กิตฺตึ ปสํสญฺจ สทา ลภติ สีลวา.** คนผู้ทุศีล ย่อมได้รับความติเตียนและความเสียชื่อเสียง ส่วนผู้มีศีล ย่อมได้รับชื่อเสียงและความยกย่องสรรเสริญทุกเมื่อ. (สีลวตฺเถร) **ขุ.เถร. ๒๖/๓๕๗.**	252	**ศีล**
2551	**ขนฺติโก เมตฺตวา ลาภี ยสสฺสี สุขสีลวา** **ปิโย เทวมนุสฺสานํ มนาโป โหติ ขนฺติโก.** ผู้มีขันตินับว่ามีเมตตา มีลาภ มียศ และมีสุขเสมอ, ผู้มีขันติเป็นที่รัก ที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย. **ส.ม. ๒๒๒.**	64	**อดทน**

2550	**สีลสมาธิคุณานํ ขนฺติ ปธานการณํ** **สพฺเพปิ กุสลา ธมฺมา ขนฺตฺยาเยว วฑฺฒนฺติ เต ฯ** ขันติเป็นประธาน เป็นเหตุแห่งคุณคือศีลและสมาธิ กุศลธรรมทั้งปวงย่อมเจริญเพราะขันติเท่านั้น ฯ **ส. ม. ๒๒๒**	66	**อดทน**
2549	**อถ ปาปานิ กมฺมานิ กรํ พาโล น พุชฺฌติ** **เสหิ กมฺเมหิ ทุมฺเมโธ อคฺคิทฑฺโฒว ตปฺปติ.** เมื่อคนโง่มีปัญญาทราม ทำกรรมชั่วอยู่ก็ไม่รู้สึก เขาเดือดร้อนเพราะกรรมของตน เหมือนถูกไฟไหม้. (พุทฺธ) **ขุ. ธ. ๒๕/๓๓.**	40	**กรรม**
2548	**ยมฺหิ กิจฺจํ ตทปวิทฺธํ อกิจฺจํ ปน กยีรติ** **อุนฺนฬานํ ปมตฺตานํ เตสํ วฑฺฒนฺติ อาสวา.** คนทอดทิ้งกิจที่ควรทำ ไปทำกิจที่ไม่ควรทำ เมื่อเขา ถือตัว มัวประมาท อาสวะย่อมเจริญ. (พุทฺธ) **ขุ. ธ. ๒๕/๕๔.**	137	**ประมาท**
2547	**ยาทิสํ วปเต พีชํ ตาทิสํ ลภเต ผลํ** **กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ** บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว. (พุทธ) **สํ.ส. ๑๕/๓๓๓.**	41	**กรรม**

2546	**พฺรหฺมาติ มาตาปิตโร ปุพฺพาจริยาติ วุจฺจเร** **อาหุเนยฺยา จ ปุตฺตานํ ปชาย อนุกมฺปกา.** มารดาบิดา ท่านว่าเป็นพรหม เป็นบุรพาจารย์ เป็นที่นับถือของบุตร และเป็นผู้อนุเคราะห์บุตร. (โสณโพธิสตฺต) **ขุ.ชา.สตฺตติ. ๒๗/๖๖.**	178	**บุคคล**
2545	**อุฏฺฐานวโต สติมโต สุจิกมฺมสฺส นิสมฺมการิโน** **สญฺญตสฺส จ ธมฺมชีวิโน อปฺปมตฺตสฺส ยโสภิวฑฺฒติ.** ยศย่อมเจริญ แก่ผู้มีความหมั่น มีสติ มีการงานสะอาด ใคร่ครวญแล้วทำ ระวังดีแล้ว เป็นอยู่โดยธรรม และไม่ประมาท. (พุทฺธ) **ขุ. ธ. ๒๕/๑๘.**	34	**ไม่ประมาท**
2544	**พหุมฺปิ เจ สํหิตภาสมาโน** **น ตกฺกโร โหติ นโร ปมตฺโต** **โคโปว คาโว คณยํ ปเรสํ** **น ภาควา สามญฺญสฺส โหติ.** หากกล่าวพุทธพจน์ได้มาก แต่เป็นคนประมาท ไม่ทำตามพุทธพจน์นั้น ก็ไม่มีส่วนแห่งสามัญผล เหมือนคนเลี้ยงโค คอยนับโคให้ผู้อื่นฉะนั้น. **ขุ. อิติ. ๒๕/๒๔๒.**	135	**ประมาท**
2543	**โย จ วสฺสสตํ ชีเว ทุปฺปญฺโญ อสมาหิโต** **เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย ปญฺญวนฺตสฺส ฌายิโน.**	132	**ปัญญา**

	ผู้ใดมีปัญญาทราม มีใจไม่มั่นคง พึงเป็นอยู่ตั้งร้อยปี, ส่วนผู้มีปัญญาเพ่งพินิจ มีชีวิตอยู่สิ้นวันเดียว ดีกว่า. **ขุ.ธ. ๒๕/๒๙**		

ทบทวน ธรรมวิภาค นักธรรมชั้นโท

หมวด ๒

- **กรรมฐาน ๒** *ที่ตั้งของการงาน หรือ อารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งการงาน*
    ๑. **สมถกรรมฐาน** กรรมฐานเป็นอุบายสงบใจ
    ๒. **วิปัสสนากรรมฐาน** กรรมฐานเป็นอุบายเรืองปัญญา

(ปี 2557) ตจปัญจกกัมมัฏฐาน มีอะไรบ้าง? เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร? เป็นอารมณ์ของสมถกัมมัฏฐานหรือของวิปัสสนากัมมัฏฐาน?

ตอบ มีเกสา ผม โลมา ขน นขา เล็บ ทนฺตา ฟัน และตโจ หนัง ฯ

เรียกอีกอย่างว่ามูลกัมมัฏฐาน ฯ เป็นอารมณ์ได้ทั้งสมถกัมมัฏฐาน และ วิปัสสนากัมมัฏฐาน ฯ

(ปี 2555) กัมมัฏฐานที่พระอุปัชฌาย์สอนแก่ผู้ขอบรรพชาอุปสมบทว่า เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ ตโจ ทนฺตา นขา โลมา เกสา นั้นเรียกชื่อว่าอะไร? เป็นสมถกัมมัฏฐานหรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน?

ตอบ ชื่อว่า ตจปัญจกกรรมฐาน หรือมูลกัมมัฏฐาน ฯ เป็นได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ฯ

(ปี 2552) ตจปัญจกกัมมัฏฐานเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอะไร มีอะไรบ้าง จัดเป็นสมถกัมมัฏฐานหรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน?

ตอบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามูลกัมมัฏฐาน มีเกสา ผม, โลมา ขน, นขา เล็บ, ทันตา ฟัน และตโจ หนัง เป็นได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ฯ

(ปี 2549) มูลกัมมัฏฐาน คืออะไร ? เจริญอย่างไรเป็นอารมณ์ของสมถะ ? เจริญอย่างไรเป็นอารมณ์ของวิปัสสนา ?

ตอบ คือ กัมมัฏฐานเดิม ได้แก่ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ที่พระอุปัชฌาย์สอนก่อนบรรพชา ฯ

ถ้าเพ่งกำหนดให้จิตสงบด้วยภาวนา จัดเป็นอารมณ์ของสมถะ ฯ

ถ้ายกขึ้นพิจารณาแยกออกเป็นส่วนๆให้เห็นตามความเป็นจริงโดยสามัญลักษณะจัดเป็นอารมณ์ของวิปัสสนาฯ

(ปี 2548) ตจปัญจกกัมมัฏฐานได้แก่อะไรบ้าง ? จัดเป็นสมถะหรือวิปัสสนา ? จงอธิบาย

ตอบ ได้แก่ เกสา โลมา นขา ทันตา และตโจ ฯ เป็นได้ทั้งสมถะและวิปัสสนา ฯ

ถ้าเพ่งกำหนดยังจิตให้สงบด้วยภาวนาเป็นสมถะ

ถ้าเพ่งพิจารณาถึงความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไป หรือให้เห็นว่าเป็นทุกข์ คือทนอยู่ได้ยากและทนอยู่ไม่ได้ ต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด หรือให้เห็นว่าเป็นอนัตตา บังคับบัญชาไม่ได้ ไม่ใช่ตัวตน พิจารณาเช่นนี้เป็นวิปัสสนา ฯ

(ปี 2547) ความรู้ชั้นวิปัสสนาภาวนา หมายถึงความรู้อย่างไร ?

ตอบ หมายถึง ความรู้เท่าทันสภาวธรรมตามความเป็นจริง เห็นอาการแห่งสภาวธรรมโดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ซึ่งเรียกว่าสามัญญลักษณะ ฯ

- **ปริเยสนา ๒** *การแสวงหา*
    ๑. **อริยปริเยสนา** แสวงหาอย่างประเสริฐ

๒. **อนริยปริเยสนา** แสวงหาอย่างไม่ประเสริฐ

(ปี 2555) แสวงหาอะไรเป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ แสวงหาอะไรเป็นการแสวงหาไม่ประเสริฐ?

ตอบ ในพระสูตรแสดงว่า แสวงหาสภาพอันมิใช่ของมีชรา พยาธิ มรณะ คือคุณธรรมมีพระนิพพานเป็นอย่างสูง เป็นการแสวงหาอย่างประเสร็ฐ เรียกว่าอริยปริเยสนา ฯ

แสวงหาของมีชรา พยาธิ มรณะ เช่นหาของเล่น เป็นการแสวงหาไม่ประเสริฐ เรียกว่าอนริยปริเยสนา ฯ

(ปี 2543) ปริเยสนา ๒ อย่างตามความในพระสูตรท่านแสดงไว้อย่างไร ?

ภิกษุควรแสวงหาเลี้ยงชีพอย่างไรจึงเป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ ?

ตอบ แสดงว่า แสวงหาสิ่งอันมิใช่ของมีชรา พยาธิ มรณะ โสกะและสังกิเลส เป็นธรรมดา คือธรรมอันเกษมมีพระนิพพานเป็นอย่างสูง จัดเป็นอริยปริเยสนา แสวงหาสิ่งอันมีชรา พยาธิ มรณะ โสกะและสังกิเลสเป็นธรรมดา ทั้งที่สภาพเช่นนั้นก็มีในตนอยู่พร้อมแล้ว จัดเป็นอนริยปริเยสนา ฯ

ภิกษุแสวงหาเลี้ยงชีพโดยอุบายอันสมควร ทั้งไม่เป็นโลกวัชชะมีโทษทางโลกและไม่เป็นปัณณัตติวัชชะมีโทษทางพระบัญญัติ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนและผู้อื่นจึงจะเป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ ฯ

หมายเหตุ ความรู้เพิ่มเติม

พยาธิ หมายถึง ความเจ็บไข้

สังกิเลส หมายถึง เครื่องทำให้ใจเศร้าหมอง

ตามพระบาลีท่านแสดงทุกข์ไว้ ๑๑ อย่าง คือ

๑. ชาติ ความเกิด เป็นทุกข์.

๒. ชรา ความแก่ ความชำรุดทรุดโทรมของกาย เป็นทุกข์.

๓. มรณะ ความสลาย หรือความทำลาย ความตาย เป็นทุกข์.

๔. โสกะ ความแห้งใจ คือหัวใจที่เหี่ยวแห้ง.

๕. ปริเทวะ ความคร่ำครวญ ความร่ำไรรำพัน

๖. ทุกขะ (กาย) ความไม่สบายกาย ความเจ็บไข้ของกาย.

๗. โทมนัสสะ ความไม่สบายใจ.

๘. อุปายาส ความคับแค้นใจ.

๙. อัปปิยสัมปโยค, อัปปิยะ แปลว่าสิ่งที่ไม่รัก สัมปโยค แปลว่าประสบ อัปปิยสัมปโยค ประสบสิ่งที่ไม่รัก เป็นทุกข์.

๑๐. ปิยวิปปโยค ปิยะ ที่รัก วิปปโยค ความพลัดพราก ปิยวิปปโยค ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก เป็นทุกข์.

๑๑. ปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้นสมหวัง ก็เป็นทุกข์.

- **อริยบุคคล ๒** *บุคคลผู้เป็นอริยะหรือบุคคลผู้ประเสริฐ*

  ๑. **พระเสขะ** พระผู้ยังต้องศึกษา

๒. **พระอเสขะ** พระผู้ไม่ต้องศึกษา

- **พระอริยบุคคล ๔** *บุคคลผู้ประเสริฐ*
  ๑. **พระโสดาบัน** ผู้แรกเข้าถึงกระแสพระนิพพาน (ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาสได้ขาด)
  ๒. **พระสกทาคามี** ผู้กลับมาสู่โลกนี้อีกครั้งเดียว (ละสังโยชน์ได้ ๓ ประการเหมือนพระโสดาบันแล้วยังบรรเทา ราคะ โทสะ โมหะ ให้เบาบางได้ด้วย)
  ๓. **พระอนาคามี** ผู้ไม่กลับมาสู่โลกนี้อีก (ละกามราคะ และปฏิฆะได้ขาด)
  ๔. **พระอรหันต์** ผู้ห่างไกลจากกิเลส (ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชาได้ขาด)
- **พระอริยบุคคล ๘** *ผู้บรรลุโลกุตรธรรม*
  ๑. **พระโสดาปัตติมรรค**
  ๒. **พระโสดาปัตติผล**
  ๓. **พระสกทาคามิมรรค**
  ๔. **พระสกทาคามิผล**
  ๕. **พระอนาคามิมรรค**
  ๖. **พระอนาคามิผล**
  ๗. **พระอรหัตตมรรค**
  ๘. **พระอรหัตตผล**
- **โสดาบัน ๓** *พระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุอริยผลขั้นแรก*
  ๑. **เอกพีชี** พระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๑ ชาติเป็นอย่างยิ่ง
  ๒. **โกลังโกละ** พระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๒-๓ ชาติเป็นอย่างยิ่ง
  ๓. **สัตตักขัตตุปรมะ** พระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๗ ชาติเป็นอย่างยิ่ง

(ปี 2554) ในอริยบุคคล ๒ พระเสขะผู้ยังต้องศึกษา คือศึกษาเรื่องอะไร?

ผู้ศึกษากำลังสอบธรรมอยู่นี้เรียกว่าพระเสขะได้หรือไม่?

ตอบ คือศึกษา ในอธิสีล ในอธิจิต และในอธิปัญญา อีกอย่างหนึ่งหมายถึงต้องศึกษาและต้องปฏิบัติเพื่อมรรคผลเบื้องสูงขึ้นไป ฯ

ยังเรียกว่าพระเสขะไม่ได้ ถ้าไม่ใช่พระอริยบุคคล ๗ จำพวกเบื้องต้น ฯ

(ปี 2554) คำว่า พระสงฆ์ ในบทสังฆคุณนั้น ท่านประสงค์บุคคลเช่นไร? จงจำแนกมาดู

ตอบ ท่านประสงค์พระอริยบุคคล ๔ คู่ ๘ บุคคล ซึ่งล้วนแต่ท่านผู้ที่ตั้งอยู่ในมรรคผลทั้งสิ้น คือ พระโสดาปัตติมรรค พระโสดาปัตติผล คู่ ๑

พระสกทาคามิมรรค พระสกทาคามิผล คู่ ๑

พระอนาคามิมรรค พระอนาคามิผล คู่ ๑

พระอรหัตตมรรค พระอรหัตตผล คู่ ๑ ฯ

(ปี 2553) พระโสดาบัน แปลว่าอะไร ? หมายถึงพระอริยบุคคลผู้ละสังโยชน์อะไรได้ขาดบ้าง ?

ตอบ แปลว่าผู้แรกเข้าถึงกระแสพระนิพพาน ฯ

ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาสได้ขาด ฯ

(ปี 2552) สังโยชน์คืออะไร พระโสดาบันละสังโยชน์อะไรได้ขาดบ้าง?

ตอบ คือ กิเลสอันผูกใจสัตว์ไว้ ละสังโยชน์ ๓ เบื้องต้นได้ขาด คือ

๑) สักกายทิฏฐิ

๒) วิจิกิจฉา

๓) สีลัพพตปรามาส ฯ

(**ปี** 2551) คำว่า พระโสดาบัน และ สัตตักขัตตุปรมะ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ พระโสดาบัน คือพระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุอริยผลขั้นแรก ฯ

สัตตักขัตตุปรมะ คือพระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๗ ชาติเป็นอย่างยิ่ง ฯ

(ปี 2550) พระเสขะ ผู้ยังต้องศึกษา คือศึกษาอะไร ? ชื่อว่าพระอเสขะ เพราะอะไร ?

ตอบ ศึกษาสิกขา ๓ คือ ๑. อธิสีลสิกขา ๒. อธิจิตตสิกขา ๓. อธิปัญญาสิกขา ฯ

เพราะเสร็จกิจอันจะต้องทำแล้ว ฯ

(ปี 2550) พระอริยบุคคล ๔ ได้แก่ใครบ้าง ? พระโสดาบันละสังโยชน์อะไรได้บ้าง ?

ตอบ ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ฯ

พระโสดาบันละสังโยชน์ได้ ๓ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ฯ

(ปี 2547) อริยบุคคล ๘ ได้แก่ใครบ้าง ? จัดเข้าในพระเสขะและพระอเสขะได้อย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามิมรรค ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามิผล ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามิมรรค ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามิผล ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตมรรค ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผล ๑ ฯ

จัดเข้าได้อย่างนี้ อริยบุคคล ๗ ประเภทแรก เรียกว่า พระเสขะ

อริยบุคคล ๑ ประเภทหลัง เรียกว่า พระอเสขะ ฯ

(ปี 2546) คำว่า " โสดาบัน " แปลว่าอะไร ? พระอริยบุคคลชั้นโสดาบันนี้ ท่านละกิเลสอะไรได้ขาดบ้าง ?

ตอบ โสดาบัน แปลว่า ผู้แรกถึงกระแสพระนิพพาน มีความไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา จะต้องตรัสรู้ในภายภาคหน้า ฯ ท่านละสังโยชน์ได้ขาด ๓ อย่าง คือ

๑) สักกายทิฏฐิ

๒) วิจิกิจฉา

๓) สีลัพพตปรามาส ฯ

- **รูป ๒** สิ่งที่ต้องสลายไปเพราะเหตุปัจจัยต่างๆ ขัดแย้งกัน, สิ่งที่เป็นรูปร่างพร้อมทั้งลักษณะอาการของมัน
    ๑. **มหาภูตรูป** *รูปใหญ่* ได้แก่ธาตุ ๔ มี ปฐวี อาโป เตโช วาโย
    ๒. **อุปาทายรูป** *รูปอาศัย*มหาภูตรูปนั้น ฯ

(ปี 2557) มหาภูตรูป คืออะไร? มีความเกี่ยวเนื่องกับอุปาทายรูปอย่างไร?

ตอบ คือรูปที่เป็นใหญ่เป็นประธาน อันประกอบด้วยธาตุ ๔ ได้แก่ดิน น้ำ ไฟ ลม ฯ
เป็นที่ตั้งอาศัยแห่งอุปาทายรูปหรือรูปย่อย เมื่อรูปใหญ่แตกทำลายไป อุปาทายรูปที่อิงอาศัยมหาภูตรูปนั้นก็แตกทำลายไปด้วย ฯ

(ปี 2554) มหาภูตรูปและอุปาทายรูปคืออะไร?

ตอบ มหาภูตรูป คือ รูปใหญ่ ได้แก่ธาตุ ๔ มี ปฐวี อาโป เตโช วาโย
อุปาทายรูป คือรูปอาศัยมหาภูตรูปนั้น ฯ

(ปี 2551) รูปในขันธ์ ๕ แบ่งเป็น ๒ ได้แก่อะไรบ้าง ? จงอธิบายมาสั้น ๆ พอเข้าใจ

ตอบ ได้แก่ มหาภูตรูป และ อุปาทายรูป
มหาภูตรูป คือ รูปใหญ่ อันได้แก่ ธาตุ ๔ มีดิน น้ำ ไฟ ลม
อุปาทายรูป คือ รูปอาศัย เป็นอาการของมหาภูตรูป เช่น ประสาท ๕ มีจักขุประสาทเป็นต้น โคจร ๕ มีรูปารมณ์เป็นต้น ฯ

(ปี 2548) มหาภูตรูป คือ อะไร ? มีความเกี่ยวเนื่องกับอุปาทายรูปอย่างไร ?

ตอบ คือ รูปที่เป็นใหญ่เป็นประธาน อันประกอบด้วย ธาตุ ๔ ได้แก่ ดิน น้ำ ไฟ ลม ฯ
เป็นที่ตั้งอาศัยแห่งรูปย่อยซึ่งเรียกว่าอุปาทายรูป เมื่อรูปใหญ่แตกทำลายไป อุปาทายรูปที่อิงอาศัยมหาภูตรูปนั้นก็แตกทำลายไปด้วย ฯ

- **วิมุตติ ๒** ความหลุดพ้น
    ๑. **เจโตวิมุตติ** ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งใจ
    ๒. **ปัญญาวิมุตติ** ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งปัญญา
- **วิมุตติ ๕** ความทำจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลสาสวะ
    ๑. **ตทังควิมุตติ** หลุดพ้นด้วยองค์ธรรมนั้นๆ [พ้นชั่วคราว]

๒. **วิกขัมภนวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยข่มไว้ [พ้นด้วยสะกด]

๓. **สมุจเฉทวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยการตัดขาด [พ้นด้วยเด็ดขาด]

๔. **ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยความสงบ [พ้นด้วยสงบ]

๕. **นิสสรณวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยการสลัดออก [พ้นด้วยออกไป]

- **วิโมกข์ ๓** ความที่จิตหลุดพ้นจากอำนาจกิเลส

๑. **สุญญตวิโมกข์** หลุดพ้นด้วยความว่าง (พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นอนัตตา)

๒. **อนิมิตตวิโมกข์** หลุดพ้นด้วยไม่ถือนิมิต (พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นอนิจจัง)

๓. **อัปปณิหิตวิโมกข์** หลุดพ้นด้วยไม่ทำความปรารถนา (พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นทุกข์)

(ปี 2553) วิมุตติ กับ วิโมกข์ ต่างกันอย่างไร ? สมุจเฉทวิมุตติ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันแต่โดยพยัญชนะ แต่ก็พ้นจาก ราคะ โทสะ โมหะได้เท่ากันโดยอรรถ ฯ

มีอธิบายว่า ความพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจอริยมรรค กิเลสเหล่านั้นขาดเด็ดไป ไม่กลับเกิดอีก ฯ

(ปี 2551) เจโตวิมุตติ กับ ปัญญาวิมุตติ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ เจโตวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุฌานมาก่อนแล้ว จึงบำเพ็ญวิปัสสนาต่อ

ส่วนปัญญาวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุด้วยลำพังบำเพ็ญวิปัสสนาล้วน

อีกนัยหนึ่ง เรียกเจโตวิมุตติเพราะพ้นจากราคะ

เรียกปัญญาวิมุตติเพราะพ้นจากอวิชชา ฯ

(ปี 2550) วิโมกข์ คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ความพ้นจากกิเลส ฯ

มี สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ ฯ

(ปี 2548) ในวิมุตติ ๕ วิมุตติอย่างไหนเป็นโลกิยะ อย่างไหนเป็นโลกุตตระ ?

ตอบ ตทังควิมุตติ และวิกขัมภนวิมุตติ จัดเป็นโลกิยวิมุตติ

ส่วนสมุจเฉทวิมุตติ ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ และนิสสรณวิมุตติ จัดเป็นโลกุตรวิมุตติ ฯ

(ปี 2547) วิมุตติ คืออะไร? ตทังควิมุตติ มีอธิบายอย่างไร?

ตอบ คือ ความทำจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลสาสวะ ฯ

มีอธิบายว่า ความพ้นจากกิเลสได้ชั่วคราว เช่นเกิดเหตุเป็นที่ตั้งแห่งสังเวชขึ้น หายกำหนัดในกาม เกิดเมตตาขึ้น หายโกรธ แต่ความกำหนัดและความโกรธนั้น ไม่หายทีเดียว ทำในใจถึงอารมณ์งาม ความกำหนัดกลับเกิดขึ้นอีก ทำในใจถึงวัตถุแห่งอาฆาต ความโกรธกลับเกิดขึ้นอีก อย่างนี้จัดเป็นตทังควิมุตติ ฯ

(ปี 2545) วิมุตติคืออะไร ? วิมุตติ ๒ อย่าง มีอะไรบ้าง ? วิมุตติ ๒ กับวิมุตติ ๕ จัดเป็นโลกิยะและโลกุตตระอย่างไร ?

ตอบ คือความหลุดพ้น มี

๑) เจโตวิมุตติ ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งใจ

๒) ปัญญาวิมุตติ ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งปัญญา ฯ

วิมุตติ ๒ เป็นโลกุตตระอย่างเดียว

ส่วนวิมุตติ ๕ เป็นได้ทั้งโลกิยะและโลกุตตระ ฯ

- **ทิฏฐิ ๒** ความเห็นผิด
  - ๑. **สัสสตทิฏฐิ** ความเห็นว่าเที่ยง
  - ๒. **อุจเฉททิฏฐิ** ความเห็นว่าขาดสูญ
- **ทิฏฐิ ๓** ความเห็นผิด
  - ๑. **อกิริยทิฏฐิ** ความเห็นว่าไม่เป็นอันทำ
  - ๒. **อเหตุกทิฏฐิ** ความเห็นว่าหาเหตุมิได้
  - ๓. **นัตถิกทิฏฐิ** ความเห็นว่าไม่มี

(ปี 2556) ทิฏฐิ ที่หมายถึงความเห็นผิด ๒ อย่าง มีอะไรบ้าง?

ตอบ มี

๑. สัสสตทิฏฐิ ความเห็นว่าเที่ยง

๒. อุจเฉททิฏฐิ ความเห็นว่าขาดสูญ ฯ

(ปี 2550) ความเห็นว่าเที่ยงและเห็นว่าขาดสูญ คือเห็นอย่างไร ? มติในทางพระพุทธศาสนาเป็นเช่นไร จงอธิบาย ?

ตอบ เห็นว่าเที่ยง คือเห็นว่า คนและสัตว์ตายแล้ว ชีวะไม่สูญ ต้องเกิดอีกต่อไป หรือเคยเป็นอะไร ก็เป็นอย่างนั้นตลอดไปหรือมีสภาพอย่างนั้นไม่แปรผัน เป็นต้น ส่วนเห็นว่าขาดสูญ คือเห็นว่า อัตภาพจุติแล้วเป็นอันสูญสิ้นไป หรือคนสัตว์ตายแล้วขาดสูญไปโดยประการทั้งปวง ฯ

พระพุทธศาสนาปฏิเสธความเห็นทั้ง ๒ นั้น มีความเห็นประกอบด้วยสัมมาญาณ อิงเหตุผล ยึดเหตุผลเป็นที่ตั้ง โดยเห็นว่า คนและสัตว์ตายแล้วจะเกิดอีกหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย ฯ

(ปี 2545) ความเห็นว่า "ถึงคราวเคราะห์ดีก็ดีเอง ถึงคราวเคราะห์ร้ายก็ร้ายเอง" อย่างนี้เป็นทิฏฐิอะไร ? จงอธิบายคติทางพระพุทธศาสนาต่างจากความเห็นนี้อย่างไร ?

ตอบ เป็นอเหตุกทิฏฐิ คือเห็นว่า สิ่งทั้งหลายไม่มีเหตุปัจจัย คนเราจะได้ดีหรือได้ร้ายตามคราวเคราะห์ ถึงคราวจะดีก็ดีเอง ถึงคราวจะร้ายก็ร้ายเอง ไม่มีเหตุปัจจัยอื่น ฯ

พระพุทธศาสนาถือว่าสังขตธรรมทั้งปวงเกิดแต่เหตุ ฯ

- **ปาพจน์ ๒** คำสอนอันเป็นหลักใหญ่ของพระพุทธเจ้า
  - ๑. **ธรรม** หลักคำสอน

๒. **วินัย** บทบัญญัติ/ข้อห้าม

- **ปิฎก ๓** คัมภีร์ที่รวบรวมพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้ามี ๓ คัมภีร์ใหญ่ๆ คือ
  ๑. **พระวินัยปิฎก** ว่าด้วยเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับที่นำความประพฤติให้สม่ำเสมอกัน หรือเป็นเครื่องบริหารคณะ
  ๒. **พระสุตตันตปิฎก** ว่าด้วยคำสอนยกบุคคลเป็นที่ตั้ง
  ๓. **พระอภิธรรมปิฎก** ว่าด้วยคำสอนยกธรรมล้วนๆ ไม่เจือด้วยสัตว์หรือบุคคลเป็นที่ตั้ง

(ปี 2552) ปิฎก ๓ ได้แก่อะไรบ้าง แต่ละปิฎกว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ ได้แก่พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก ว่าด้วยเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับที่นำความประพฤติให้สม่ำเสมอกัน หรือเป็นเครื่องบริหารคณะ

พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยคำสอนยกบุคคลเป็นที่ตั้ง

พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยคำสอนยกธรรมล้วนๆ ไม่เจือด้วยสัตว์หรือบุคคลเป็นที่ตั้ง ฯ

(ปี 2550) ปาพจน์ ๒ ได้แก่อะไรบ้าง ? ถ้าแจกเป็น ๓ จะได้อะไรบ้าง ?

ตอบ ได้แก่ พระธรรม และ พระวินัย ฯ

ถ้าแจกเป็น ๓ จะได้ พระวินัย ๑ พระสูตร ๑ พระอภิธรรม ๑ ฯ

- **ปฏิสันถาร ๒** การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยการพูดจาปราศรัย หรือด้วยการรับรองด้วยของ ต้อนรับตามสมควรด้วยไมตรีจิต
  ๑. **อามิสปฏิสันถาร** ปฏิสันถารด้วยสิ่งของ
  ๒. **ธัมมปฏิสันถาร** ปฏิสันถารด้วยธรรม

(ปี 2549) ปฏิสันถาร คืออะไร ? จงแสดงวิธีปฏิสันถารตามความรู้ที่ได้ศึกษามา ?

ตอบ คือ การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยการพูดจาปราศรัย หรือด้วยการรับรองด้วยของ ต้อนรับตามสมควรด้วยไมตรีจิต ฯ

ปฏิสันถารที่ได้ศึกษามามี ๒ อย่าง คือ

๑.อามิสปฏิสันถาร ปฏิสันถารด้วยสิ่งของ ได้แก่การจัดหาวัตถุสิ่งของต้อนรับ เช่น ข้าว น้ำ หรือที่พัก เป็นต้น

๒.ธัมมปฏิสันถาร ปฏิสันถารด้วยธรรม ได้แก่การแสดงการต้อนรับตามความเหมาะสมแก่ผู้มาเยือน หรือการให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น ฯ

(ปี 2545) ปฏิสันถาร คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? มีประโยชน์แก่ผู้ทำอย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือการต้อนรับแขกผู้มาถึงถิ่น ฯ มี ๒ อย่าง

๑) อามิสปฏิสันถาร ต้อนรับด้วยสิ่งของ

๒) ธัมมปฏิสันถาร ต้อนรับโดยธรรม ฯ

มีประโยชน์แก่ผู้ทำอย่างนี้ คือ

๑) เป็นอุบายสร้างความสามัคคีและยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน

๒) เป็นการรักษาไมตรีจิตระหว่างกันและกันให้มั่นคงยิ่งขึ้น ฯ

- **เทสนา ๒** วิธีการแสดงธรรมเพื่อสั่งสอนผู้อื่น
    ๑. **ปุคคลาธิฏฐานา** มีบุคคลเป็นที่ตั้ง
    ๒. **ธัมมาธิฏฐานา** มีธรรมเป็นที่ตั้ง

(ปี 2546) เทสนา ๒ มีอะไรบ้าง ? เทสนา ๒ อย่างนั้นต่างกันอย่างไร จงอธิบาย ?

ตอบ มี ปุคคลาธิฏฐานา มีบุคคลเป็นที่ตั้ง ๑ ธัมมาธิฏฐานา มีธรรมเป็นที่ตั้ง ๑ ฯ

ต่างกันอย่างนี้

การสอนที่ยกบุคคลมาเป็นตัวอย่าง เช่น ในมหาชนกชาดก สอนเรื่องความเพียร โดยกล่าวถึงพระมหาชนกโพธิสัตว์ว่า ทรงมีความเพียรอย่างยิ่ง พยายามว่ายน้ำในท่ามกลางมหาสมุทรที่กว้างใหญ่มองไม่เห็นฝั่งอย่างไม่ย่อท้อด้วยความมุ่งมั่นที่จะถึงฝั่งให้ได้ เป็น ปุคคลาธิฏฐานา ฯ

ส่วนการยกธรรมแต่ละข้อมาอธิบายความหมายอย่างเดียว เช่น สติ แปลว่า ความระลึกได้ หมายความว่า ก่อนจะทำ ก่อนจะพูดอะไร ต้องคิดให้รอบคอบเสียก่อน จึงทำ จึงพูดออกไป เป็นต้น เป็น ธัมมาธิฏฐานา ฯ

- **ธรรม ๒**
    ๑. **โลกิยธรรม** ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก
    ๒. **โลกุตตรธรรม** ธรรมอันพ้นวิสัยของโลก
- **ธรรม ๒**
    ๑. **สังขตธรรม** ธรรมอันปัจจัยปรุงแต่ง [สภาพเกิดแต่เหตุทั้งปวง มีแปรไปในท่ามกลางและมีดับในที่สุด]
    ๒. **อสังขตธรรม** ธรรมอันปัจจัยไม่ได้ปรุงแต่ง [นิพพานจัดเป็นอสังขตธรรม]
- **สังขตธรรม** หรือ **สังขตลักษณะ ๓** ธรรมอันปัจจัยปรุงแต่ง
    ๑. **ความเกิด ปรากฏ**
    ๒. **ความดับ ปรากฏ**
    ๓. **เมื่อยังตั้งอยู่ ความผันแปรปรากฏ**

(ปี 2557) สังขตธรรม และ อสังขตธรรม ต่างกันอย่างไร? สัตว์ ต้นไม้ ภูเขา เป็นสังขตธรรม เพราะมีลักษณะอย่างไร?

ตอบ สังขตธรรม คือธรรมอันปัจจัยปรุงแต่ง ส่วนอสังขตธรรม คือธรรมอันปัจจัยไม่ได้ปรุงแต่ง ฯ

เพราะมีลักษณะ คือมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความดับในที่สุด และเมื่อยังตั้งอยู่ ความแปรผันปรากฏ ฯ

(ปี 2553) สังขตธรรม คืออะไร ? มีลักษณะอย่างไร ?

ตอบ คือธรรมอันปัจจัยปรุงแต่ง ฯ

มีลักษณะ คือ มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความดับไปในที่สุด และเมื่อยังตั้งอยู่ความแปรปรากฏ ฯ

(ปี 2552) ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความดับไป เป็นลักษณะของธรรมอะไร สัตว์บุคคลมีลักษณะเช่นนั้นหรือไม่? จงอธิบาย **ตอบ** เป็นลักษณะของสังขตธรรม มีลักษณะเช่นนั้นคือเมื่อสัตว์บุคคลเกิดมาแล้วก็เป็นความเกิดขึ้น ต่อมาก็เจริญเติบโตผ่านวัยทั้ง ๓ ก็เป็นความตั้งอยู่ เมื่อตายก็เป็นความดับไป ฯ

(ปี 2547) สังขารทั้งหลายไม่เป็นอนัตตาหรือ เพราะเหตุไรในธรรมนิยามจึงใช้คำว่า ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา ? จงอธิบาย **ตอบ** สังขารทั้งหลายก็เป็นอนัตตา แต่ที่ใช้คำว่า ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา นั้น เพราะธรรมนั้นหมายเอาธรรมคือสังขตธรรมและอสังขตธรรม สังขตธรรมได้แก่สังขารนั่นเอง อสังขตธรรมได้แก่วิสังขารคือพระนิพพาน ฯ

- **กาม ๒**
  1. **กิเลสกาม** กิเลสเป็นเหตุใคร่ [ได้แก่ กิเลสให้ใคร่ คือ ราคะ โลภะ อิจฉา เป็นต้น]
  2. **วัตถุกาม** วัตถุอันน่าใคร่ [ได้แก่กามคุณ ๕ รูป รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะ อันเป็นที่น่าปรารถนารักใคร่ชอบใจ]
- **กามคุณ ๕** รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ

(ปี 2544) กาม และ กามคุณ มีอธิบายอย่างไร ?

รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ทั้ง ๕ นี้ เพราะเหตุไรจึงเรียกว่า กามคุณ ?

ตอบ กาม ได้แก่ ความใคร่ ความน่าปรารถนา ความพอใจ แบ่งเป็น กิเลสกาม และวัตถุกาม

ส่วนกามคุณ ได้แก่อารมณ์ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ มี รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ซึ่งเป็นวัตถุกามนั่นเอง เพราะเป็นกลุ่มแห่งกาม และเป็นสิ่งที่ให้เกิดความสุข ความพอใจได้

หมวด ๓

- **อธิปเตยยะ ๓** (*ความเป็นใหญ่*) สิ่งที่ยึดถือเป็นสำคัญในการกระทำหรือดำเนินชีวิต
  1. **อัตตาธิปเตยยะ** ความมีตนเป็นใหญ่
  2. **โลกาธิปเตยยะ** ความมีโลกเป็นใหญ่
  3. **ธัมมาธิปเตยยะ** ความมีธรรมเป็นใหญ่

(ปี 2555) ผู้มีอัตตาธิปเตยยะกับผู้มีธัมมาธิปเตยยะ มีความมุ่งหมายในการทำงานต่างกันอย่างไร?

ตอบ ผู้มีอัตตาธิปเตยยะปรารภภาวะของตนเป็นใหญ่ ทำด้วยมุ่งให้สมภาวะของตน ผู้ทำมุ่งผลอันจะได้แก่ตน หรือมุ่งความสะดวกแห่งตน

ส่วนผู้มีธัมมาธิปเตยยะ ทำด้วยไม่มุ่งหมายอย่างอื่น เป็นแต่เห็นสมควรเห็นว่าถูกก็ทำ หรือทำด้วยอำนาจเมตตากรุณาเป็นอาทิ ฯ

(ปี 2544) คำว่า อธิปเตยยะ แปลว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ? บุคคลผู้ถือความถูกต้องเป็นใหญ่ ทำด้วยอำนาจเมตตา กรุณาเป็นต้น จัดเข้าในอธิปเตยยะข้อไหนได้หรือไม่ ?

ตอบ แปลว่า ความเป็นใหญ่ มี ๓ คือ

๑) อัตตาธิปเตยยะ ความมีตนเป็นใหญ่

๒) โลกาธิปเตยยะ ความมีโลกเป็นใหญ่

๓) ธัมมาธิปเตยยะ ความมีธรรมเป็นใหญ่ ฯ

จัดเข้าในธัมมาธิปเตยยะได้ ฯ

- **ญาณ ๓** *ความรู้*แจ้งใน**อริยสัจ ๔**
  ๑. **สัจจญาณ** ปรีชาหยั่งรู้อริยสัจ
  ๒. **กิจจญาณ** ปรีชาหยั่งรู้กิจอันควรทำ
  ๓. **กตญาณ** ปรีชาหยั่งรู้กิจอันทำแล้ว

อริยสัจ ๔ ญาณ ๓	สัจจญาณ	กิจจญาณ	กตญาณ
ทุกข์	รู้ว่าความเกิด เป็นต้น เป็นทุกข์	รู้ว่าทุกข์ ควรกำหนดรู้	รู้ว่าทุกข์ ได้กำหนดรู้แล้ว
สมุทัย	รู้ว่าตัณหาเป็น เหตุเกิดทุกข์	รู้ว่าสมุทัย ควรละ	รู้ว่าสมุทัย ได้ละแล้ว
นิโรธ	รู้ว่าความดับทุกข์ คือการดับตัณหา	รู้ว่านิโรธ ควรทำให้แจ้ง	รู้ว่านิโรธ ได้ทำให้แจ้งแล้ว
มรรค	รู้ว่ามรรค ๘ คือ เป็นทางดับทุกข์	รู้ว่ามรรค ควรเจริญ	รู้ว่ามรรค ได้เจริญแล้ว

(ปี 2557) กตญาณ เป็นไปในอริยสัจ ๔ อย่างไร?

ตอบ ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกข์ควรกำหนดรู้ได้กำหนดรู้แล้ว ทุกขสมุทัยที่ควรละได้ละแล้ว ทุกขนิโรธที่ควรทำให้แจ้งได้ทำให้แจ้งแล้ว ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาที่ควรเจริญได้เจริญแล้ว ฯ

(ปี 2556) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสมุทยสัจ มีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า

๑. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสมุทัยเป็นเหตุให้ทุกข์เกิดจริง จัดเป็นสัจญาณ

๒. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย ควรละ จัดเป็นกิจญาณ

๓. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย ละได้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 2555) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสัจ มีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า

๑) ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสัจ จัดเป็นสัจจญาณ

๒) ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขสัจเป็นสภาพที่ควรกำหนดรู้ จัดเป็นกิจจญาณ

๓) ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขสัจที่ควรกำหนดรู้ ได้กำหนดรู้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 2553) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในอริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ? ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขนิโรธสัจมีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มี ๑. สัจจญาณ ปรีชาหยั่งรู้อริยสัจ

๒. กิจจญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันควรทำ

๓. กตญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันทำแล้ว ฯ

มีอธิบายว่า

๑. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขนิโรธสัจ จัดเป็นสัจจญาณ

๒. ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขนิโรธสัจเป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง จัดเป็นกิจจญาณ

๓. ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขนิโรธสัจที่ควรทำให้แจ้ง ๆ แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 2551) กิจจญาณ คืออะไร ? เป็นไปในอริยสัจ ๔ อย่างไร ?

ตอบ คือ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันควรทำ ฯ

ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกข์เป็นธรรมชาติที่ควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทัยเป็นธรรมชาติที่ควรละ ทุกขนิโรธเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้เกิด ฯ

(ปี 2546) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในอริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ? ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขนิโรธ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มี ๑) สัจจญาณ ปรีชาหยั่งรู้อริยสัจ

๒) กิจจญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันควรทำ

๓) กตญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันทำแล้ว ฯ

มีอธิบายอย่างนี้

๑) ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขนิโรธ จัดเป็นสัจจญาณ

๒) ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขนิโรธ เป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง จัดเป็นกิจจญาณ

๓) ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขนิโรธ เป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง ทำให้แจ้งแล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 2545) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในจตุราริยสัจ มีอะไรบ้าง ? ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสมุทัยมีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ ญาณ ๓ ที่เป็นไปในจตุราริยสัจ มี

๑) สัจจญาณ ปรีชาหยั่งรู้อริยสัจ

๒) กิจจญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันควรทำ

๓) กตญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันทำแล้ว ฯ

ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสมุทัย ดังนี้

๑) ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย จัดเป็นสัจจญาณ

๒) ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขสมุทัย เป็นสภาพที่ควรละเสีย จัดเป็นกิจจญาณ

๓) ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขสมุทัยที่ควรละๆ ได้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 2543) ปรีชาหยั่งรู้อะไรจัดเป็นกิจจญาณ ? สิกขาคืออะไร ? มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกข์เป็นธรรมชาติที่ควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทัยเป็นสภาพที่ควรละเสีย ทุกขนิโรธเป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้เกิด จัดเป็นกิจจญาณ ฯ

ปฏิปทาที่ตั้งไว้เพื่อศึกษา คือฝึกหัดไตรทวารไปตาม ชื่อว่าสิกขา มี ๓ อย่างคือ อธิสีลสิกขา สิกขาคือศีลยิ่ง ๑ อธิจิตตสิกขา สิกขาคือจิตยิ่ง ๑ อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญายิ่ง ๑ ฯ

- **วัฏฏะ ๓** หรือเรียกว่า **ไตรวัฏฏะ** (*วน, การหมุนเวียนไปเป็นวงกลม*) การหมุนเวียนไปตามอำนาจของกิเลส กรรม และวิบาก
    ๑. **กิเลสวัฏฏะ**
    ๒. **กัมมวัฏฏะ**
    ๓. **วิปากวัฏฏะ**

(ปี 2557) กิเลส กรรม วิบาก ได้ชื่อว่า วัฏฏะ เพราะเหตุไร? จะตัดให้ขาดได้ด้วยอะไร?

ตอบ เพราะหมุนเวียนกันไป คือกิเลสเกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสเกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ

ด้วยอรหัตตมรรค ฯ

(ปี 2554) ไตรวัฏฏะ อันได้แก่ กิเลสวัฏฏะ กัมมวัฏฏะ วิปากวัฏฏะ มีสภาพ

เกี่ยวเนื่องวนกันไปอย่างไร? ตัดให้ขาดได้ด้วยอะไร?

ตอบ อย่างนี้ คือ กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสก็เกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ

ได้ด้วยอรหัตตมรรคญาณ ฯ

(ปี 2551) กิเลส กรรม วิบาก เรียกว่าวัฏฏะ เพราะเหตุไร ? จงอธิบาย

ตอบ เพราะวน คือหมุนเวียนกันไป ฯ อธิบายว่า กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสก็เกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ

- **อกุศลวิตก ๓** ความตริในทางไม่ดีไม่งาม
    ๑. **กามวิตก** ความตริในทางกาม
    ๒. **พยาบาทวิตก** ความตริในทางพยาบาท
    ๓. **วิหิงสาวิตก** ความตริในทางเบียดเบียน

(ปี 2554) เมตตากับปรานีมีความหมายต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร ? และอย่างไหน

กำจัดวิตกอะไร ?

ตอบ เมตตาหมายถึงความรักใคร่หรือความหวังดี ปรานีหมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์เข้าลักษณะแห่งกรุณา ฯ เมตตากำจัดพยาบาทวิตก ปรานีกำจัดวิหิงสาวิตก ฯ

*(Comment คำว่า "**เมตตา**" กับ "**ปราณี**" ในที่นี้เป็นธรรมที่อยู่ใน* **อัปปมัญญา ๔***)*

(ปี 2549) อกุศลวิตก ๓ มีโทษอย่างไร ? แก้ด้วยวิธีอย่างไร ?

ตอบ	กามวิตก	ทำใจให้เศร้าหมอง เป็นเหตุให้มัวเมาติดอยู่ในกามสมบัติ
	พยาบาทวิตก	ทำให้เดือดร้อนกระวนกระวายใจ คิดทำร้ายผู้อื่น
	วิหิงสาวิตก	ย่อมครอบงำจิต ให้คิดเบียดเบียนผู้อื่นโดยเห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนตัว ฯ
	กามวิตก	แก้ด้วยการเจริญกายคตาสติและอสุภกัมมัฏฐาน
	พยาบาทวิตก	แก้ด้วยการเจริญเมตตาพรหมวิหาร
	วิหิงสาวิตก	แก้ด้วยการเจริญกรุณาพรหมวิหารและโยนิโสมนสิการ ฯ

- **กุศลวิตก ๓** ความตริในทางดีงาม
  ๑. **เนกขัมมวิตก** ความตริในทางพรากจากกาม
  ๒. **อพยาบาทวิตก** ความตริในทางไม่พยาบาท
  ๓. **อวิหิงสาวิตก** ความตริในทางไม่เบียดเบียน

(ปี 2556) กุศลวิตก มีอะไรบ้าง? สงเคราะห์เข้าในมรรคมีองค์ ๘ ข้อไหนได้?

ตอบ มี

๑. เนกขัมมวิตก ความตริในทางพรากจากกาม

๒. อพยาบาทวิตก ความตริในทางไม่พยาบาท

๓. อวิหิงสาวิตก ความตริในทางไม่เบียดเบียน ฯ

สงเคราะห์เข้าในข้อ สัมมาสังกัปปะ ฯ

- **อภิสังขาร ๓** *สภาพผู้ตกแต่ง* สภาพที่ปรุงแต่งผลแห่งการกระทำของบุคคล หรือ เจตนาที่เป็นตัวการในการทำกรรม
  ๑. **ปุญญาภิสังขาร** อภิสังขารคือบุญ [ปรุงดี]
  ๒. **อปุญญาภิสังขาร** อภิสังขารคือบาป [ปรุงชั่ว]
  ๓. **อเนญชาภิสังขาร** อภิสังขารคืออเนญชา [ความตั้งใจปรุงแต่งให้เป็นบุญอย่างมั่นคงไม่หวั่นไหว เช่น สมาธิ ฌาณ ๔ ฌาณ ๘]

(ปี 2554) พระบาลีว่า "อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา" เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขารดังนี้

คำว่า สังขารหมายถึงอะไร? ได้แก่อะไรบ้าง?

ตอบ หมายถึงสภาพผู้ปรุงแต่ง ฯ

ได้แก่ ๑. ปุญญาภิสังขาร อภิสังขารคือบุญ

๒. อปุญญาภิสังขาร อภิสังขารคือบาป

๓. อเนญชาภิสังขาร อภิสังขารคืออเนญชา ฯ

- **ภพ ๓** โลกเป็นที่อยู่ต่างชั้นแห่งหมู่สัตว์
    ๑. **กามภพ** ภพเป็นกามาวจร
    ๒. **รูปภพ** ภพเป็นรูปาวจร
    ๓. **อรูปภพ** ภพเป็นอรูปาวจร
- **ภูมิ ๔** ภาวะอันประณีตขึ้นไปเป็นชั้น ๆ แห่งจิตและเจตสิก
    ๑. **กามาวจรภูมิ** ชั้นท่องเที่ยวอยู่ในกาม
    ๒. **รูปาวจรภูมิ** ชั้นท่องเที่ยวอยู่ในรูป
    ๓. **อรูปาวจรภูมิ** ชั้นท่องเที่ยวอยู่ในอรูป
    ๔. **โลกุตรภูมิ** ชั้นพ้นจากโลก

(ปี 2553) ภพกับภูมิต่างกันอย่างไร ? มีอย่างละเท่าไร ?

ตอบ ภพ หมายถึงโลกเป็นที่อยู่ต่างชั้นแห่งหมู่สัตว์ มี ๓ ฯ

ภูมิ หมายถึงภาวะอันประณีตขึ้นไปเป็นชั้น ๆ แห่งจิตและเจตสิก มี ๔ ฯ

- **วิชชา ๓** ความรู้แจ้งหรือความรู้ที่พิเศษ ที่เกิดแก่พระพุทธเจ้าในวันตรัสรู้
    ๑. **ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ** ญาณเป็นเหตุให้ระลึกอดีตชาติได้
    ๒. **จุตูปปาตญาณ** ญาณเป็นเหตุให้รู้จุติและอุบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย
    ๓. **อาสวักขยญาณ** ญาณเป็นเหตุให้สิ้นอาสวะ

(ปี 2552) อาสวักขยญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้น อธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายอย่างนี้ รู้ชัดตามจริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เหล่านี้อาสวะ นี้เหตุเกิดอาสวะ นี้ความดับอาสวะ นี้ทางไปถึงความดับอาสวะ เมื่อรู้เห็นอย่างนี้จิตพ้นแล้วจากกามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ ฯ

(ปี 2547) คำว่า ทิพพจักษุ คือ ตาทิพย์ ในนิทเทสแห่งวิชชา ๓ หมายถึงเห็นอย่างไร ?

ตอบ หมายถึง การเห็นเหล่าสัตว์ที่กำลังจุติ กำลังเกิด เลว ดี มีผิวพรรณงาม มีผิวพรรณไม่งาม ได้ดี ตกยาก รู้ชัดว่าเหล่าสัตว์เป็นไปตามกรรม ฯ

- **ปาฏิหาริยะ ๓ หรือ ปาฏิหาริย์ ๓** ความอัศจรรย์
  ๑. **อิทธิปาฏิหาริยะ** ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์
  ๒. **อาเทสนาปาฏิหาริยะ** ดักใจเป็นอัศจรรย์
  ๓. **อนุสาสนีปาฏิหาริยะ** คำสอนเป็นอัศจรรย์

(ปี 2551) ปาฏิหาริย์ ๓ มีอะไรบ้าง ? อย่างไหนเป็นอัศจรรย์ที่สุด ?

ตอบ มี ๑.อิทธิปาฏิหาริย์ ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์

๒.อาเทสนาปาฏิหาริย์ ดักใจเป็นอัศจรรย์

๓.อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คำสอนเป็นอัศจรรย์ ฯ

อนุสาสนีปาฏิหาริย์ เป็นอัศจรรย์ที่สุด ฯ

(ปี 2544) ปาฏิหาริย์คืออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงยกย่องปาฏิหาริย์อะไรว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ?

พุทธจริยา และพุทธิจริต ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ คือ การกระทำที่ให้บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์ ฯ ทรงยกย่องอนุสาสนีปาฏิหาริย์ว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ฯ

พุทธจริยา คือพระจริยาของพระพุทธเจ้า

พุทธิจริต คือผู้มีความรู้เป็นปกติ ฯ

- **อัคคิ ๓** ไฟกิเลสที่แผดเผาใจให้เร่าร้อน
  ๑. **ราคัคคิ** ไฟคือราคะ
  ๒. **โทสัคคิ** ไฟคือโทสะ
  ๓. **โมหัคคิ** ไฟคือโมหะ

(ปี 2550) พระพุทธเจ้าทรงอุปมากิเลสเหล่าไหนว่ามีลักษณะเหมือนกับไฟ ? ที่ทรงอุปมาเช่นนั้นเพราะเหตุไร ?

ตอบ กิเลสเหล่านี้ คือ ราคะ โทสะ โมหะ ฯ

เพราะเมื่อกิเลสทั้ง ๓ กองนี้ กองใดกองหนึ่งเกิดขึ้นภายในใจของบุคคล จะแผดเผาก่อให้เกิดความเร่าร้อนขึ้นภายในใจ ฯ

- **กรรม ๓** การกระทำ
  ๑. **กายกรรม** กรรมที่ทำด้วยกาย
  ๒. **วจีกรรม** กรรมที่ทำด้วยวาจา
  ๓. **มโนกรรม** กรรมที่ทำด้วยใจ
- **กรรม ๑๒**

  <u>หมวดที่ ๑ ให้ผลตามคราว (*กรรมที่จัดตามช่วงเวลาของการให้ผล*)</u>

๑. **ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม** กรรมให้ผลในภพนี้

๒. **อุปปัชชเวทนียกรรม** กรรมให้ผลในภพหน้า

๓. **อปราปรเวทนียกรรม** กรรมให้ผลในภพต่อๆ ไป

๔. **อโหสิกรรม** กรรมให้ผลสำเร็จแล้ว [กรรมเลิกให้ผล]

<u>หมวด ๒ ให้ผลตามกิจ (*กรรมที่จัดตามหน้าที่*)</u>

๕. **ชนกกรรม** กรรมแต่งให้เกิด

๖. **อุปัตถัมภกกรรม** กรรมสนับสนุน

๗. **อุปปีฬกกรรม** กรรมบีบคั้น

๘. **อุปฆาตกกรรม** กรรมตัดรอน

<u>หมวด ๓ ให้ผลตามลำดับ (*กรรมที่จัดตามการให้ผลตามลำดับความหนักเบาของกรรม*)</u>

๙. **ครุกรรม** กรรมหนัก

๑๐. **พหุลกรรม** กรรมชิน

๑๑. **อาสันนกรรม** กรรมเมื่อจวนเจียน

๑๒.**กตัตตากรรม** กรรมสักว่าทำ

- **ทวาร ๓** ทางเกิดของกรรม

  ๑. **กายทวาร** ทวารคือกาย

  ๒. **วจีทวาร** ทวารคือวาจา

  ๓. **มโนทวาร** ทวารคือใจ

(ปี 2556) การฆ่าสัตว์ อย่างไรเกิดทางกายทวาร อย่างไรเกิดทางวจีทวาร ?

ตอบ ฆ่าด้วยตนเองเกิดทางกายทวาร

ใช้ให้ผู้อื่นฆ่าเกิดทางวจีทวาร ฯ

(ปี 2555) กรรมที่บุคคลทำไว้ ทำหน้าที่อย่างไรบ้าง?

ตอบ ทำหน้าที่ คือ

๑) แต่ง (วิบาก) ให้เกิด เรียกว่า ชนกกรรม

๒) สนับสนุน (วิบากของกรรมอื่น) เรียกว่า อุปัตถัมภกกรรม

๓) บีบคั้น (วิบากของกรรมอื่น) เรียกว่า อุปปีฬกกรรม

๔) ตัดรอน (วิบากของกรรมอื่น) เรียกว่า อุปฆาตกกรรม ฯ

(ปี 2550) กรรมและทวาร คืออะไร ? อภิชฌาเป็นกรรมใดและเกิดทางทวารใดบ้าง จงอธิบาย ?

ตอบ กรรม คือ การกระทำ ส่วนทวาร คือ ทางเกิดของกรรม ฯ

อภิชฌา ความอยากได้ เป็นมโนกรรมได้อย่างเดียว และเกิดได้ทั้ง ๓ ทวาร เป็นกายทวาร เช่น มีความอยากได้แล้วลูบคลำพัสดุที่อยากได้นั้น แต่ไม่มีไถยจิต เป็นวจีทวาร เช่น มีความอยากได้แล้วบ่นว่า ทำอย่างไรดีหนอ จักได้พัสดุนั้น และเป็นมโนทวาร เช่น มีความอยากได้แล้วรำพึงในใจ ฯ

(ปี 2550) ในกรรม ๑๒ อุปัตถัมภกกรรม กับ อุปปีฬกกรรม ทำหน้าที่ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ อุปัตถัมภกกรรม ทำหน้าที่สนับสนุนผลแห่งชนกกรรม

อุปปีฬกกรรม ทำหน้าที่บีบคั้นผลแห่งชนกกรรม ฯ

(ปี 2549) คำต่อไปนี้มีความหมายอย่างไร ?

ก.ชนกกรรม ข.อุปัตถัมภกกรรม

ค.ทิฏฐธัมมเวทนียกรรม ง.อุปปัชชเวทนียกรรม

จ.กตัตตากรรม

ตอบ ก. กรรมแต่งให้เกิด

ข. กรรมสนับสนุน

ค. กรรมให้ผลในภพนี้

ง. กรรมให้ผลในภพหน้า

จ. กรรมสักว่าทำ คือกรรมที่ทำด้วยไม่จงใจ ฯ

(ปี 2548) พุทธภาษิตว่า ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว แต่ปรากฏว่าผู้ทำกรรมชั่วยังได้รับสุขก็มี ผู้ทำกรรมดียังได้รับทุกข์ก็มี ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเหตุใด ?

ตอบ เพราะกรรมบางอย่างให้ผลในภพนี้ บางอย่างให้ผลในภพหน้า หรือในภพต่อ ๆ ไป ผู้ทำกรรมชั่วได้รับสุข เพราะกรรมชั่วยังไม่ได้ช่องให้ผลในขณะนั้น กรรมดีที่เขาทำไว้ในอดีตกำลังให้ผลอยู่ แต่กรรมชั่วนั้นยังไม่สูญหายไป ยังติดตามให้ผลอยู่เสมอ เป็นแต่ยังไม่ได้ช่องเท่านั้น ส่วนผู้ทำกรรมดี ที่ไม่ได้รับสุขในขณะนั้น เพราะกรรมชั่วที่เขาได้ทำไว้ในอดีตกำลังให้ผลอยู่ จึงต้องรับทุกข์ลำบากอยู่ในขณะนั้น แต่กรรมดีที่ทำไว้นั้นยังไม่สูญหายไป ยังติดตามเขาไปเหมือนเงาตามตัว ฉะนั้น เมื่อได้ช่องก็ย่อมให้ผลทันที ฯ

(ปี 2546) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ?

ก. อโหสิกรรม ข. กตัตตากรรม

ตอบ ก. คือกรรมให้ผลสำเร็จแล้ว เป็นกรรมล่วงคราวแล้วเลิกให้ผล เปรียบเหมือนพืชสิ้นยางแล้ว เพาะไม่ขึ้น ฯ

ข. คือ กรรมสักว่าทำ ได้แก่กรรมอันทำด้วยไม่จงใจ ฯ

(ปี 2545) ในกรรม ๑๒ กรรมที่ให้ผลตามลำดับ ได้แก่กรรมอะไรบ้าง ? อุปฆาตกกรรม มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ ได้แก่

๑) ครุกรรม กรรมหนัก

๒) พหุลกรรม หรือ อาจิณณกรรม กรรมชิน

๓) อาสันนกรรม กรรมเมื่อจวนเจียน

๔) กตัตตากรรม กรรมสักว่าทำ ฯ

อุปฆาตกกรรมเป็นกรรมที่แรง ซึ่งตรงกันข้ามกับชนกกรรม และอุปัตถัมภกกรรม เข้าตัดรอนการให้ผลของกรรมสองอย่างนั้นให้ขาดไปเสียทีเดียว เช่น เกิดในตระกูลสูงมั่งคั่ง แต่อายุสั้น เป็นต้น ฯ

(ปี 2544) กรรมหมายถึงการกระทำเช่นไร ? ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม และอุปปัชชเวทนียกรรม คือกรรมเช่นไร ?

ตอบ หมายถึงการกระทำทางกาย วาจา ใจ ที่มีเจตนาจงใจทำ เป็นได้ทั้งฝ่ายดี ฝ่ายชั่วหรือเป็นกลาง ๆ ฯ

ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม คือกรรมให้ผลในภพปัจจุบัน

อุปปัชชเวทนียกรรม คือกรรมให้ผลในภพที่จะเกิดถัดไป ฯ

- **เวทนา ๓** ได้แก่ สุข ทุกข์ เฉย ๆ
- **เวทนา ๕**
    ๑. **สุข** ความสบายกาย
    ๒. **โสมนัส** ความสุขทางใจ
    ๓. **ทุกข์** ความไม่สบายกาย
    ๔. **โทมนัส** ความทุกข์ทางใจ
    ๕. **อุเบกขา** ความรู้สึกเฉยๆ

(ปี 2557) ความรู้สึกเฉยๆ ทางกาย กับความรู้สึกเฉยๆ ทางใจ จัดเข้าในเวทนา ๕ อย่างไร?

ตอบ ความรู้สึกเฉยๆ ทางกาย จัดเป็นสุข

ความรู้สึกเฉยๆ ทางใจ จัดเป็นอุเบกขา ฯ

(ปี 2550) เวทนา ๓ และเวทนา ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ? จัดกลุ่มเทียบกันได้อย่างไร ?

ตอบ เวทนา ๓ ได้แก่ สุข ทุกข์ เฉย ๆ คือไม่สุขไม่ทุกข์ ส่วนเวทนา ๕ ได้แก่ สุข โสมนัส ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา ฯ

ในเวทนา ๓ สุข คือ สุขกายและสุขใจ ซึ่งในเวทนา ๕ สุขกายก็คือสุข และสุขใจก็คือโสมนัส

ในเวทนา ๓ ทุกข์ คือ ทุกข์กายและทุกข์ใจ ซึ่งในเวทนา ๕ ทุกข์กายก็คือทุกข์ และทุกข์ใจก็คือโทมนัส

ส่วนในเวทนา ๓ เฉย ๆ คือไม่สุขไม่ทุกข์ ในเวทนา ๕ ก็คืออุเบกขานั่นเอง

- **พุทธจริยา ๓** พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า
    ๑. **โลกัตถจริยา** การบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก ในฐานะที่ทรงเป็นโลกนาถ
    ๒. **ญาตัตถจริยา** การบำเพ็ญประโยชน์แก่เหล่าพระประยูรญาติ ในฐานะที่ทรงเป็นสายโลหิตเดียวกัน
    ๓. **พุทธัตถจริยา** การบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะที่ทรงเป็นพระพุทธเจ้า

(ปี 2548) พระพุทธเจ้าทรงประพฤติประโยชน์โดยฐานเป็นพระพุทธเจ้าที่เรียกว่าพุทธัตถจริยา คือทรงประพฤติอย่างไร ?

ตอบ ทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า คือ ได้ทรงแสดงธรรมประกาศพระศาสนาให้บริษัททั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตรู้ทั่วถึงธรรมตามภูมิชั้น และทรงบัญญัติสิกขาบท อันเป็นอาทิพรหมจรรย์และอภิสมาจาร ฯ

(ปี 2544) ปาฏิหาริย์คืออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงยกย่องปาฏิหาริย์อะไรว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ?

พุทธจริยา และพุทธิจริต ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ คือ การกระทำที่ให้บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์ ฯ ทรงยกย่องอนุสาสนีปาฏิหาริย์ว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ฯ

พุทธจริยา คือพระจริยาของพระพุทธเจ้า

พุทธิจริต คือผู้มีความรู้เป็นปกติ ฯ

หมวด ๔

- **อปัสเสนธรรม ๔** *ธรรมเป็นที่พึงพิง*
  1. **พิจารณาแล้วเสพของอย่างหนึ่ง**
  2. **พิจารณาแล้วอดกลั้นของอย่างหนึ่ง**
  3. **พิจารณาแล้วเว้นของอย่างหนึ่ง**
  4. **พิจารณาแล้วบรรเทาของอย่างหนึ่ง**

(ปี 2555) อปัสเสนธรรม (ธรรมเป็นที่พึงพิง) ข้อที่ ๒ ว่า พิจารณาแล้วอดกลั้นของอย่างหนึ่ง นั้นมีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า อดกลั้นอารมณ์อันไม่เป็นที่เจริญใจ ต่างโดยหนาว ร้อน หิว กระหาย ถ้อยคำเสียดแทง และทุกขเวทนาอันแรงกล้า ฯ

(ปี 2546) ในอปัสเสนธรรม ข้อว่า " พิจารณาแล้วเสพของอย่างหนึ่ง " คำว่า " ของอย่างหนึ่ง " ในข้อนี้ได้แก่อะไร ?

ผู้พิจารณาตามข้อ "พิจารณาแล้วเสพของอย่างหนึ่ง" นั้น ได้ประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ ปัจจัย ๔ บุคคล และธรรม เป็นต้น ที่ทำให้เกิดความสบาย ฯ

ได้ประโยชน์อย่างนี้ คือ ทำกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ทำกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้เจริญยิ่งขึ้น ทำกิเลสและอกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้เสื่อมไป ฯ

- **อริยวงศ์ ๔** ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะ
  1. **สันโดษด้วยจีวรตามมีตามเกิด**
  2. **สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามเกิด**
  3. **สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามเกิด**
  4. **ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล**

(ปี 2555) อริยวงศ์คืออะไร มีกี่อย่าง ข้อที่ ๔ ว่าอย่างไร?

ตอบ คือ ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะ มี ๔ อย่าง ฯ

ข้อที่ ๔ ว่า ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ฯ

(ปี 2547) ภิกษุผู้ได้รับการสรรเสริญว่าดำรงอยู่ในอริยวงศ์ เพราะเป็นผู้ปฏิบัติอย่างไร ?

เมื่อดำรงอยู่ในอริยวงศ์ถูกต้องดีแล้วจะได้รับผลอย่างไร ?

ตอบ เพราะเป็นผู้สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะตามมีตามได้ และยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ไม่ยกตนข่มผู้อื่น ขยัน ไม่เกียจคร้าน มีสัมปชัญญะ มีสติ ฯ

ย่อมได้รับผลคือความสุขใจและปลอดโปร่งใจเพราะความประพฤติดีปฏิบัติชอบของตน และไม่ต้องเดือดร้อนใจเพราะความเดือดร้อนเนื่องด้วยการแสวงหาไม่สมควรและประพฤติเสียหายโดยประการต่างๆ ย่อมครอบงำความยินดีและความไม่ยินดีเสียได้ ความยินดีและความไม่ยินดีก็ไม่อาจครอบงำท่านได้ และใครๆ ก็ไม่อาจติเตียนท่านได้ ฯ

(ปี 2543) อัปปมัญญา ๔ กับพรหมวิหาร ๔ ต่างกันอย่างไร ?

อะไรเรียกว่า อริยวงศ์ ? แจกออกเป็นเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้คือ อัปปมัญญาได้แก่การแผ่โดยไม่เจาะจงตัว และไม่มีจำกัด ส่วนพรหมวิหารได้แก่การแผ่โดยเจาะจงตัว หรือโดยไม่เจาะจงตัวแต่ยังจำกัดมุ่งเอาหมู่นี้หมู่นั้น ฯ

ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะเรียกว่า อริยวงศ์ แจกออกเป็น ๔ คือ

๑) สันโดษด้วยจีวรตามมีตามเกิด

๒) สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามเกิด

๓) สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามเกิด

๔) ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ฯ

- **อัปปมัญญา ๔** (ไม่มีขอบเขต, ไม่มีประมาณ) ธรรมคือเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ที่แผ่ไปในสรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างไม่มีขอบเขต
    ๑. **เมตตา** ความรักใคร่ ,ความหวังดี หรือปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข
    ๒. **กรุณา** สงสาร หรือปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ หรือ**ความปราณี**
    ๓. **มุทิตา** พลอยยินดี หรือยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข
    ๔. **อุเบกขา** วางเฉย หรือวางใจเป็นกลางเมื่อเห็นว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ไม่อาจช่วยเหลือได้

(ปี 2557) การแผ่เมตตาในพรหมวิหาร กับในอัปปมัญญา ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ในพรหมวิหาร เป็นการแผ่เมตตาโดยเจาะจงตัว หรือเจาะจงหมู่คณะ

ส่วนในอัปปมัญญา เป็นการแผ่มเตตาโดยไม่เจาะจงตัวไม่มีจำกัด ฯ

(ปี 2554) เมตตากับปรานีมีความหมายต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร ? และอย่างไหนกำจัดวิตกอะไร ?

ตอบ เมตตาหมายถึงความรักใคร่หรือความหวังดี ปรานีหมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์เข้าลักษณะแห่งกรุณา ฯ เมตตากำจัดพยาบาทวิตก ปรานีกำจัดวิหิงสาวิตก ฯ

*(Comment คำว่า "**วิตก**" ในที่นี้ หมายถึง **อกุศลวิตก ๓** ได้แก่ กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก)*

(ปี 2549) พรหมวิหารกับอัปปมัญญา ต่างกันอย่างไร ? อย่างไหนเป็นปฏิปทาโดยตรงของภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ?

ตอบ ต่างกันโดยวิธีแผ่ คือ แผ่โดยเจาะจงตัวก็ดี โดยไม่เจาะจงตัวก็ดี แต่ยังจำกัดหมู่นั้นหมู่นี้จัดเป็นพรหมวิหาร

ถ้าแผ่โดยไม่เจาะจงไม่จำกัด จัดเป็นอัปปมัญญา ฯ

อัปปมัญญาเป็นปฏิปทาของภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ฯ

(ปี 2543) อัปปมัญญา ๔ กับพรหมวิหาร ๔ ต่างกันอย่างไร ?

อะไรเรียกว่า อริยวงศ์ ? แจกออกเป็นเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้คือ อัปปมัญญาได้แก่การแผ่โดยไม่เจาะจงตัว และไม่มีจำกัด ส่วนพรหมวิหารได้แก่การแผ่โดยเจาะจงตัว หรือโดยไม่เจาะจงตัวแต่ยังจำกัดมุ่งเอาหมู่นี้หมู่นั้น ฯ

ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะเรียกว่า อริยวงศ์ แจกออกเป็น ๔ คือ

๑) สันโดษด้วยจีวรตามมีตามเกิด

๒) สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามเกิด

๓) สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามเกิด

๔) ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ฯ

- **ทักขิณาวิสุทธิ ๔** ความบริสุทธิ์แห่งทักขิณา (ทักขิณา คือ ของทำบุญ)
    1. **บริสุทธิ์ฝ่ายทายก ฝ่ายปฏิคาหกไม่บริสุทธิ์**
    2. **บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิคาหก ฝ่ายทายกไม่บริสุทธิ์**
    3. **ไม่บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก และฝ่ายปฏิคาหก**
    4. **บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก และฝ่ายปฏิคาหก**

(ปี 2556) ทักขิณาวิสุทธิ มีอะไรบ้าง? อย่างไหนให้อานิสงส์มากที่สุด?

ตอบ ทักขิณาบางอย่าง บริสุทธ์ฝ่ายทายก ไม่บริสุทธ์ฝ่ายปฏิคาหก

ทักขิณาบางอย่าง บริสุทธ์ฝ่ายปฏิคาหก ไม่บริสุทธ์ฝ่ายทายก

ทักขิณาบางอย่าง ไม่บริสุทธ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิคาหก

ทักขิณาบางอย่าง บริสุทธ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิคาหก ฯ

อย่างที่ ๔ คือ ทักขิณาที่บริสุทธ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิคาหก ฯ

(ปี 2554) ทักขิณา คืออะไร? ทักขิณานั้น จะบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ ในฝ่ายทายกและในฝ่ายปฏิคาหกนั้น มีอะไรเป็นเครื่องหมาย?

ตอบ คือ ของทำบุญ ฯ

ทักขิณาจะบริสุทธิ์ มีศีลมีกัลยาณธรรมเป็นเครื่องหมาย ทักขิณาจะไม่บริสุทธิ์ มีทุศีลมีบาปธรรมเป็นเครื่องหมาย ฯ

(ปี 2549) ทักขิณา คืออะไร ? ทักขิณานั้น จะบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ มีอะไรเป็นเครื่องหมาย ?

ตอบ คือ ของทำบุญ ฯ

มีศีลมีกัลยาณธรรมของทายก หรือปฏิคาหกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่า บริสุทธิ์

และมีความเป็นผู้ทุศีลและอธรรม ของทายกหรือปฏิคาหกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นเครื่องหมายให้รู้ว่า ไม่บริสุทธิ์ ฯ

(ปี 2546) คำว่า ทักขิณา ในทักขิณาวิสุทธินั้น หมายถึงอะไร ? ทักขิณาจะไม่บริสุทธิ์ และบริสุทธิ์ กำหนดรู้ได้อย่างไร ?

ตอบ หมายถึง ของทำบุญ ฯ

กำหนดรู้ได้อย่างนี้

ทั้งทายก ทั้งปฏิคาหกเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ทักขิณานั้น ชื่อว่า ไม่บริสุทธิ์ทั้งสองฝ่าย

ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบริสุทธิ์ ชื่อว่าบริสุทธิ์ฝ่ายเดียว

ทั้งสองฝ่ายบริสุทธิ์ ชื่อว่าบริสุทธิ์ทั้งสองฝ่าย ฯ

- **โอฆะ ๔** กิเลสเป็นดุจกระแสน้ำอันท่วมใจสัตว์ (กาม ภพ ทิฏฐิ และอวิชชา)
    ๑. **กาโมฆะ** โอฆะคือกาม
    ๒. **ภโวฆะ** โอฆะคือภพ
    ๓. **ทิฏโฐฆะ** โอฆะคือทิฏฐิ
    ๔. **อวิชโชฆะ** โอฆะคืออวิชชา
- **อาสวะ ๔** กิเลสเป็นสภาพหมักหมมอยู่ในสันดาน
    ๑. **กามาสวะ** อาสวะคือกาม (อาสวะเป็นเหตุอยากได้)
    ๒. **ภวาสวะ** อาสวะคือภพ (อาสวะเป็นเหตุอยากเป็น)
    ๓. **ทิฏฐาสวะ** อาสวะคือทิฏฐิ
    ๔. **อวิชชาสวะ** อาสวะคืออวิชชาความเขลา
- **โยคะ ๔** กิเลสเครื่องประกอบสัตว์ไว้ในภพ
    ๑. **กามโยคะ** กิเลสเครื่องประกอบคือกาม (ตรึงให้ติดอยู่กับกามคุณ)
    ๒. **ภวโยคะ** กิเลสเครื่องประกอบคือภพ (ตรึงให้ติดอยู่กับความยินดีในอัตภาพของตน ตลอดจนชอบใจในรูปภพ อรูปภพ)
    ๓. **ทิฏฐิโยคะ** กิเลสเครื่องประกอบคือทิฏฐิ (ตรึงให้ติดอยู่กับความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม)
    ๔. **อวิชชาโยคะ** กิเลสเครื่องประกอบคืออวิชชา (ตรึงให้ติดอยู่กับความหลง)

(ปี 2557) กิเลส ชื่อว่าโอฆะ โยคะ และอาสวะ เพราะเหตุไร?

ตอบ ชื่อว่าโอฆะ เพราะดุจเป็นกระแสน้ำอันท่วมใจสัตว์

ชื่อว่าโยคะ เพราะประกอบสัตว์ไว้ในภพ

ชื่อว่าอาสวะ เพราะเป็นสภาพหมักหมมอยู่ในสันดาน ฯ

(ปี 2553) กาม ภพ ทิฏฐิ และอวิชชา ได้ชื่อว่า โอฆะ โยคะ และอาสวะ เพราะเหตุไร ?

ตอบ ได้ชื่อว่าโอฆะ เพราะเป็นดุจกระแสน้ำอันท่วมใจสัตว์

ได้ชื่อว่าโยคะ เพราะประกอบสัตว์ไว้ในภพ

ได้ชื่อว่าอาสวะ เพราะเป็นสภาพหมักหมมอยู่ในสันดาน ฯ

(ปี 2544) กาม ภพ ทิฏฐิ อวิชชา เพราะเหตุไรจึงเรียกว่า โอฆะ โยคะ อาสวะ ? กิจในอริยสัจแต่ละอย่างนั้นมีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า โอฆะ เพราะเป็นดุจกระแสน้ำอันท่วมใจสัตว์

เรียกว่า โยคะ เพราะประกอบสัตว์ไว้ในภพ

เรียกว่า อาสวะ เพราะเป็นสภาพหมักหมมอยู่ในสันดาน ฯ

มี ๔ คือ

๑) ปริญญา กำหนดรู้ทุกขสัจ

๒) ปหานะ ละสมุทัยสัจ

๓) สัจฉิกรณะ ทำให้แจ้งนิโรธสัจ

๔) ภาวนา ทำมัคคสัจให้เกิด ฯ

- **อบาย ๔** ภูมิ กำเนิดหรือพวก อันหาความเจริญมิได้
    ๑. **นิรยะ** นรก
    ๒. **ติรัจฉานโยนิ** กำเนิดดิรัจฉาน
    ๓. **ปิตติวิสัย** ภูมิแห่งเปรต
    ๔. **อสุรกาย** พวกอสุร

(ปี 2551) อบาย ได้แก่อะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ ได้แก่ ภูมิ กำเนิดหรือพวก อันหาความเจริญมิได้ ฯ

มี นิรยะ คือนรก ติรัจฉานโยนิ คือกำเนิดดิรัจฉาน

ปิตติวิสัย คือภูมิแห่งเปรต อสุรกาย คือพวกอสุระ ฯ

(ปี 2545) อาหารของสัตว์นรก และเปรต คืออะไร ? คนจำพวกไหนเปรียบเหมือนอสุรกาย ในอบาย ๔ ?

ตอบ อาหารของสัตว์นรกคือกรรม ส่วนของเปรตคือกรรมและผลทานที่ญาติมิตรทำบุญอุทิศให้ ฯ

คนลอบทำโจรกรรม หลอกลวงฉกชิงเอาทรัพย์ของผู้อื่น เปรียบเหมือนอสุรกาย ฯ

- **โยนิ ๔** หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **กำเนิด ๔**
    ๑. **ชลาพุชะ** เกิดในครรภ์

๒. **อัณฑชะ** เกิดในไข่

๓. **สังเสทชะ** เกิดในเถ้าไคล

๔. **โอปปาติกะ** เกิดผุดขึ้น

(ปี 2550) โยนิ คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? เทวดา และสัตว์นรก จัดอยู่ในโยนิไหน ?

ตอบ คือ กำเนิด ฯ

มี ชลาพุชะ เกิดในครรภ์ อัณฑชะ เกิดในไข่

สังเสทชะ เกิดในเถ้าไคล โอปปาติกะ เกิดผุดขึ้น ฯ

จัดอยู่ใน โอปปาติกะ ฯ

(ปี 2543) อุปาทานคืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

กำเนิด ๔ มีอะไรบ้าง ?

ตอบ อุปาทาน คือการถือมั่นข้างเลว ได้แก่การถือรั้น มี ๔ คือ กามุปาทาน ถือมั่นในกาม ๑ ทิฏฐุปาทาน ถือมั่นทิฏฐิ ๑ สีลัพพตุปาทาน ถือมั่นศีลพรต ๑ อัตตวาทุปาทาน ถือมั่นวาทะว่าตน ๑ ฯ

กำเนิด ๔ คือ ชลาพุชะ เกิดในครรภ์ ๑ อัณฑชะ เกิดในไข่ ๑ สังเสทชะ เกิดในเถ้าไคล ๑ โอปปาติกะ เกิดผุดขึ้น ๑

- **อุปาทาน ๔** ความยึดมั่นถือมั่น

๑. **กามุปาทาน** ความถือมั่นในกาม

๒. **ทิฏฐุปาทาน** ความถือมั่นในทิฐิ

๓. **สีลัพพตุปาทาน** ความถือมั่นในศีลพรต

๔. **อัตตวาทุปาทาน** ความถือมั่นในวาทะว่าตน

(ปี 2548) ทิฏฐุปาทาน และสีลัพพตุปาทาน คืออะไร ?

ตอบ ทิฏฐุปาทาน คือถือมั่นความเห็นผิดด้วยอำนาจหัวดื้อ จนเป็นเหตุเถียงกันทะเลาะกัน

สีลัพพตุปาทาน คือ ถือมั่นธรรมเนียมที่เคยประพฤติมาจนชินด้วยอำนาจความเชื่อว่าขลัง จนเป็นเหตุหัวดื้องมงาย ฯ

(ปี 2543) อุปาทานคืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

กำเนิด ๔ มีอะไรบ้าง ?

ตอบ อุปาทาน คือการถือมั่นข้างเลว ได้แก่การถือรั้น มี ๔ คือ กามุปาทาน ถือมั่นในกาม ๑ ทิฏฐุปาทาน ถือมั่นทิฏฐิ ๑ สีลัพพตุปาทาน ถือมั่นศีลพรต ๑ อัตตวาทุปาทาน ถือมั่นวาทะว่าตน ๑ ฯ

กำเนิด ๔ คือ ชลาพุชะ เกิดในครรภ์ ๑ อัณฑชะ เกิดในไข่ ๑ สังเสทชะ เกิดในเถ้าไคล ๑ โอปปาติกะ เกิดผุดขึ้น ๑

- **กิจในอริยสัจ ๔** สิ่งที่ควรทำ หรือข้อที่ควรปฏิบัติในอริยสัจ

๑. **ปริญญา** กำหนดรู้ทุกขสัจ

๒. **ปหานะ** ละสมุทัยสัจ

๓. **สัจฉิกรณะ** ทำให้แจ้งนิโรธสัจ

๔. **ภาวนา** ทำมัคคสัจให้เกิด

(ปี 2544) กาม ภพ ทิฏฐิ อวิชชา เพราะเหตุไรจึงเรียกว่า โอฆะ โยคะ อาสวะ ? กิจในอริยสัจแต่ละอย่างนั้นมีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า โอฆะ เพราะเป็นดุจกระแสน้ำอันท่วมใจสัตว์

เรียกว่า โยคะ เพราะประกอบสัตว์ไว้ในภพ

เรียกว่า อาสวะ เพราะเป็นสภาพหมักหมมอยู่ในสันดาน ฯ

มี ๔ คือ

๑) ปริญญา กำหนดรู้ทุกขสัจ

๒) ปหานะ ละสมุทัยสัจ

๓) สัจฉิกรณะ ทำให้แจ้งนิโรธสัจ

๔) ภาวนา ทำมัคคสัจให้เกิด ฯ

หมวด ๕

- **มาร ๕** (*ผู้ฆ่าหรือผู้กำจัด*) สิ่งที่ล้างผลาญทำลายความดี ชักนำให้ทำบาปกรรม ปิดกั้นไม่ให้ทำความดี จนถึงปิดกั้นไม่ให้เข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ฯ

  ๑. **ขันธมาร** มารคือขันธ์ ๕ (ปัญจขันธ์)

  ๒. **กิเลสมาร** มารคือกิเลส

  ๓. **อภิสังขารมาร** มารคืออภิสังขาร

  ๔. **เทวปุตตมาร** มารคือเทวดา

  ๕. **มัจจุมาร** มารคือความตาย

(ปี 2556) ในพระพุทธศาสนาพูดเรื่องมารไว้มาก อยากทราบว่า คำว่า มาร หมายถึงอะไร? กิเลสได้ชื่อว่ามารเพราะเหตุไร?

ตอบ หมายถึงสิ่งที่ล้างผลาญทำลายความดี ชักนำให้ทำบาปกรรม ปิดกั้นไม่ให้ทำความดี จนถึงปิดกั้นไม่ให้เข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ฯ

เพราะผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสแล้ว ย่อมจะถูกผูกมัดไว้บ้าง ถูกทำให้เสียคนบ้าง ฯ

(ปี 2555) ปัญจขันธ์ได้ชื่อว่าเป็นมาร เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะปัญจขันธ์นั้น บางทีทำความลำบากให้ อันเป็นเหตุเบื่อหน่ายจนถึงฆ่าตัวตายเสียเองก็มี ฯ

(ปี 2552) มารมีอะไรบ้าง อกุศลกรรมจัดเป็นมารประเภทใด?

ตอบ มีดังนี้

๑)ขันธมาร มารคือปัญจขันธ์

๒)กิเลสมาร มารคือกิเลส

๓)อภิสังขารมาร มารคืออภิสังขาร

๔)เทวปุตตมาร มารคือเทวดา

๕)มัจจุมาร มารคือความตาย

อกุศลกรรมเป็นมารประเภทอภิสังขารมาร ฯ

(ปี 2549) มาร คืออะไร ? เฉพาะอภิสังขารมาร หมายถึงอะไร ?

ตอบ คือ สิ่งที่ล้างผลาญทำลายความดี ชักนำให้ทำบาปกรรม ปิดกั้นไม่ให้ทำความดี จนถึงปิดกั้นไม่ให้เข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ฯ

หมายถึง อกุศลกรรม ฯ

(ปี 2548) มัจจุมารได้แก่อะไร ? ได้ชื่อว่าเป็นมารเพราะเหตุไร ?

ตอบ ได้แก่ความตาย ฯ ชื่อว่าเป็นมารเพราะเมื่อความตายเกิดขึ้น บุคคลย่อมหมดโอกาสที่จะทำประโยชน์ใดๆอีกต่อไป ฯ

(ปี 2546) ปัญจขันธ์ ได้ชื่อว่า มาร เพราะเหตุไร ?

กิเลสมาร และมัจจุมาร จัดเข้าในอริยสัจข้อใดได้หรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะบางทีทำความลำบากให้ อันเป็นเหตุเบื่อหน่าย จนถึงฆ่าตัวตายเสียเองก็มี ฯ

ได้ ฯ กิเลสมาร จัดเข้าในทุกขสมุทัยสัจ เพราะกิเลสเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ มัจจุมาร จัดเข้าในทุกขสัจ เพราะเป็นตัวทุกข์ ฯ

(ปี 2544) กรรมฝ่ายอกุศลจัดเป็นมารอะไรในมาร ๕ ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อว่ามาร ?

สุทธาวาสมีกี่ชั้น ? อะไรบ้าง ? เป็นที่เกิดของใคร ?

ตอบ จัดเป็นอภิสังขารมาร, ที่ได้ชื่อว่ามารเพราะทำให้เป็นผู้ทุรพล

มี ๕ ชั้นคือ

๑) อวิหา

๒) อตัปปา

๓) สุทัสสา

๔) สุทัสสี

๕) อกนิฏฐา

เป็นที่เกิดของพระอนาคามี

- **วิญญาณ ๕** ความรู้แจ้งอารมณ์
  - ๑. **จักขุวิญญาณ** ความรู้อารมณ์ทางตา
  - ๒. **โสตวิญญาณ** ความรู้อารมณ์ทางหู
  - ๓. **ฆานวิญญาณ** ความรู้อารมณ์ทางจมูก

๔. **ชิวหาวิญญาณ** ความรู้อารมณ์ทางลิ้น

๕. **กายวิญญาณ** ความรู้อารมณ์ทางกาย

- **สัญญา ๑๐** ความกำหนดหมายรู้ เป็นแนวสำหรับยกพิจารณาในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อทำให้เกิดปัญญารอบรู้สังขารธรรรมทั้งหลาย

๑. **อนิจจสัญญา** กำหนดพิจารณาขันธ์ ๕ ให้เห็นของไม่เที่ยง

๒. **อนัตตสัญญา** กำหนดพิจารณาอายตนะภายในและอายตนะภายนอก ให้เป็นอนัตตา

๓. **อสุภสัญญา** กำหนดพิจารณาร่างกาย ให้เห็นเป็นของสกปรก

๔. **อาทีนวสัญญา** กำหนดพิจารณาร่างกายโดยความเป็นโทษ

๕. **ปหานสัญญา** กำหนดพิจารณาเพื่อละอกุศลวิตกรวมไปถึงอกุศลธรรมทั้งหลายให้หมดสิ้นไป

๖. **วิราคสัญญา** กำหนดพิจารณาวิราคะ

๗. **นิโรธสัญญา** กำหนดหมายนิโรธว่าเป็นธรรมอันละเอียดประณีต เป็นธรรมที่ดับกิเลสและกองทุกข์

๘. **สัพพโลเก อนภิรตสัญญา** กำหนดพิจารณาเพื่อละอุบายและอุปาทานในโลก

๙. **สัพพสังขาเรสุ อนิฏฐสัญญา** กำหนดพิจารณาในสังขารทั้งหลายที่เป็นไปตามกฎธรรมดา

๑๐. **อานาปานสติ** การตั้งสติกำหนดดูลมหายใจเข้า-ออก

(ปี 2547) วิญญาณกับสัญญา ทำหน้าที่ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ทำหน้าที่ต่างกันอย่างนี้คือ วิญญาณทำหน้าที่รู้แจ้งอารมณ์ที่เกิดขึ้น เมื่ออายตนะภายในและอายตนะภายนอกมากระทบกัน เช่น เมื่อรูปมากระทบตา เกิดการเห็นขึ้นเป็นต้น

ส่วนสัญญา ทำหน้าที่จำได้หมายรู้เท่านั้น คือหมายรู้ไว้ซึ่งรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ ว่า เขียว ขาว ดำ แดง ดัง เบาเป็นต้น ฯ

- **มัจฉริยะ ๕** ความตระหนี่ การหวงแหนไม่อยากให้

๑. **อาวาสมัจฉริยะ** ตระหนี่ที่อยู่

๒. **กุลมัจฉริยะ** ตระหนี่สกุล

๓. **ลาภมัจฉริยะ** ตระหนี่ลาภ

๔. **วัณณมัจฉริยะ** ตระหนี่วรรณะ

๕. **ธัมมมัจฉริยะ** ตระหนี่ธรรม

(ปี 2545) กุลมัจฉริยะ ตระหนี่ตระกูล คืออย่างไร ?

ครูสอนศิษย์ ปิดบังอำพรางความรู้ ไม่บอกให้สิ้นเชิง จัดเข้าในมัจฉริยะข้อไหน ?

ตอบ คือหวงแหนตระกูลไม่ยอมให้ตระกูลอื่นมาเกี่ยวดองด้วย ถ้าเป็นบรรพชิตก็หวงอุปัฏฐาก ไม่พอใจให้ไปบำรุงภิกษุอื่น ฯ ธัมมมัจฉริยะฯ

- **สุทธาวาส ๕** *ภูมิเป็นที่อยู่ของท่านผู้บริสุทธิ์* **เป็นชื่อของพรหมโลก**อันเป็นที่เกิด**และที่อยู่ของพระอนาคามี**
    ๑. **อวิหา**
    ๒. **อตัปปา**
    ๓. **สุทัสสา**
    ๔. **สุทัสสี**
    ๕. **อกนิฏฐา**

(ปี 2544) กรรมฝ่ายอกุศลจัดเป็นมารอะไรในมาร ๕ ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อว่ามาร ?

สุทธาวาสมีกี่ชั้น ? อะไรบ้าง ? เป็นที่เกิดของใคร ?

ตอบ จัดเป็นอภิสังขารมาร, ที่ได้ชื่อว่ามารเพราะทำให้เป็นผู้ทุรพล

มี ๕ ชั้นคือ

๑) อวิหา

๒) อตัปปา

๓) สุทัสสา

๔) สุทัสสี

๕) อกนิฏฐา

เป็นที่เกิดของพระอนาคามี

- **สังวร ๕** การสำรวมระวังปิดกั้นอกุศล
    ๑. **สีลสังวร** สำรวมด้วยศีล
    ๒. **สติสังวร** สำรวมด้วยสติ
    ๓. **ญาณสังวร** สำรวมด้วยญาณ
    ๔. **ขันติสังวร** สำรวมด้วยขันติ
    ๕. **วิริยสังวร** สำรวมด้วยความเพียร

(ปี 2543) การสำรวมระวังปิดกั้นอกุศลเรียกว่าอะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? สติสังวร สำรวมด้วยสตินั้น มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ เรียกว่า สังวร มี ๕ คือ

๑) สีลสังวร สำรวมด้วยศีล

๒) สติสังวร สำรวมด้วยสติ

๓) ญาณสังวร สำรวมด้วยญาณ

๔) ขันติสังวร สำรวมด้วยขันติ

๕) วิริยสังวร สำรวมด้วยความเพียร ฯ

มีอธิบายว่า สำรวมอินทรีย์มีจักษุเป็นต้นระวังรักษามิให้อกุศลธรรมเข้า ครอบงำ เมื่อเห็นรูปเป็นต้น ทั้งมีสติไม่ฟั่นเฟือน ลืมหลง ระลึกได้ก่อนแต่ทำ พูด คิด ไม่ให้ผิดทางกาย วาจา ใจ ไม่ประมาทหลงทำกรรมชั่ว ฯ

หมวด ๖

- **ธรรมคุณ ๖** คุณความดีของพระธรรม
  1. **สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม** เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว
  2. **สนฺทิฏฺฐิโก** เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นผลด้วยตัวเอง
  3. **อกาลิโก** เป็นสิ่งที่ไม่ประกอบด้วยกาลเวลา
  4. **เอหิปสฺสิโก** เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกับผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด
  5. **โอปนยิโก** เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว
  6. **ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ** เป็นสิ่งที่ผู้รู้พึงรู้เฉพาะตน

(ปี 2556) คำว่า พระธรรม ในธรรมคุณบทว่า “พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว” หมายถึงอะไร?

ตอบ หมายถึง ปริยัติธรรม กับ ปฏิเวธธรรม (หรือโดยพิสดารได้แก่ สัทธรรม ๑๐ คือ โลกุตรธรรม ๙ กับปริยัติธรรม ๑) ฯ

(ปี 2554) บทนมัสการพระธรรมว่า สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมสฺสามิ

ข้าพเจ้านมัสการพระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว

ที่ว่า ตรัสดีแล้ว นั้นมีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายอย่างนี้คือ ดีทั้งในส่วนปริยัติและดีทั้งในส่วนปฏิเวธ ในส่วนปริยัติ ได้ชื่อว่าดีเพราะตรัสไม่วิปริต เพราะแสดงข้อปฏิบัติโดยลำดับกัน มีความไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง ในส่วนปฏิเวธนั้นได้ชื่อว่าดี เพราะปฏิปทากับพระนิพพานย่อมสมควรแก่กันและกัน ฯ

(**ปี** 2549) พระธรรมคุณบทใด มีความหมายตรงกับคำว่า “ท้าให้มาพิสูจน์ได้”? พระธรรมคุณบทนั้น มีอธิบายว่าอย่างไร ?

ตอบ บทว่า เอหิปัสสิโก ฯ

มีอธิบายว่า พระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถที่จะให้พิสูจน์ได้ทุกเวลาและสามารถนำไปประพฤติในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สุขได้ ฯ

(ปี 2547) พระธรรมคุณบทว่า สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว ที่ว่า ดีแล้ว นั้นมีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มีอธิบายอย่างนี้คือ ดีทั้งในส่วนปริยัติและดีทั้งในส่วนปฏิเวธ ในส่วนปริยัติ ได้ชื่อว่าดี เพราะตรัสไม่วิปริต เพราะแสดงข้อปฏิบัติโดยลำดับกัน มีความไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด มีทั้งอรรถทั้งพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง และเพราะประกาศพรหมจรรย์อย่างนั้น ส่วนในปฏิเวธนั้น ได้ชื่อว่าดี เพราะปฏิปทากับพระนิพพานย่อมสมควรแก่กันและกันฯ

(ปี 2543) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้

ก. ภควา ข. โอปนยิโก

ตอบ ก. ภควา คือพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเป็นผู้มีโชค คือจะทรงทำการใดก็ลุล่วงปลอดภัยทุกประการ อีกอย่างหนึ่งเป็นผู้จำแนกแจกธรรม

ข. โอปนยิโก คือพระธรรมมีคุณควรน้อมเข้ามาในใจของตนหรือควรน้อมใจเข้าไปหาพระธรรมนั้นด้วยการปฏิบัติให้เกิดมีขึ้นในใจ

- **จริต ๖** อุปนิสัยส่วนตัวของมนุษย์
  - ๑. **ราคจริต** ผู้มีราคะเป็นปกติ
  - ๒. **โทสจริต** ผู้มีโทสะเป็นปกติ
  - ๓. **โมหจริต** ผู้มีโมหะเป็นปกติ
  - ๔. **วิตกจริต** ผู้มีวิตกเป็นปกติ
  - ๕. **สัทธาจริต** ผู้มีศรัทธาเป็นปกติ
  - ๖. **พุทธิจริต** ผู้มีความรู้เป็นปกติ

(ปี 2553) จริต ๖ ได้แก่อะไรบ้าง ? คนมีจริตมักนึกพล่านจะพึงแก้ด้วยกัมมัฏฐานอะไร ?

ตอบ ได้แก่ ๑. ราคจริต ๒. โทสจริต ๓. โมหจริต

๔. วิตกจริต ๕. สัทธาจริต ๖. พุทธิจริต ฯ

พึงแก้ด้วยวิธีเพ่งกสิณ หรือเจริญอานาปานัสสติกัมมัฏฐาน ฯ

(ปี 2546) บุคคลผู้มีปกติต่อไปนี้ จัดเข้าในจริตอะไร ? จะพึงแก้ด้วยธรรมข้อใด ?

ก. ผู้มีปกติรักสวยรักงาม

ข. ผู้มีปกตินึกพล่าน

ตอบ ก. จัดเข้าในราคจริต ฯ จะพึงแก้ด้วยเจริญกายคตาสติ หรืออสุภกัมมัฏฐาน ฯ

ข. จัดเข้าในวิตักกจริต ฯ จะพึงแก้ด้วยเพ่งกสิณ หรือเจริญอานาปานสติ ฯ

(ปี 2544) ปาฏิหาริย์คืออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงยกย่องปาฏิหาริย์อะไรว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ? พุทธจริยา และพุทธิจริต ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ คือ การกระทำที่ให้บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์ ฯ ทรงยกย่องอนุสาสนีปาฏิหาริย์ว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ฯ

พุทธจริยา คือพระจริยาของพระพุทธเจ้า

พุทธิจริต คือผู้มีความรู้เป็นปกติ ฯ

- **สวรรค์ ๖ ชั้น** ภูมิอันเป็นที่อยู่ของเทวดา
  - ๑. **ชั้นจาตุมหาราชิกา**

๒. **ชั้นดาวดึงส์**

๓. **ชั้นยามา**

๔. **ชั้นดุสิต**

๕. **ชั้นนิมมานรดี**

๖. **ชั้นปรนิมมิตวสวัตดี**

(**ปี** 2552) สวรรค์มีกี่ชั้น อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๖ ชั้นได้แก่

๑. ชั้นจาตุมหาราชิกา

๒. ชั้นดาวดึงส์

๓. ชั้นยามา

๔. ชั้นดุสิต

๕. ชั้นนิมมานรดี

๖. ชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ฯ

- **ปิยรูปสาตรูป** *สภาวะที่รักที่ชื่นใจ ด้วยเพ่งอิฏฐารมณ์เป็นที่ตั้ง*

  มีทั้งหมด **๑๐ หมวด หมวดละ ๖** คือ **อายตนะภายใน ๖**, **อายตนะภายนอก ๖**, **วิญญาณ ๖**, **สัมผัส ๖**, **เวทนา ๖**, **สัญญา ๖**, **ตัณหา ๖**, **วิตก ๖** ,**วิจาร ๖**

(**ปี** 2547) อายตนะภายใน อายตนะภายนอกเป็นต้น ได้ชื่อว่า ปิยรูป สาตรูป เพราะเหตุไร ?

โดยตรง เป็นที่เกิดเป็นที่ดับแห่งกิเลสอะไร ?

ตอบ เพราะเป็นสภาวะที่รักที่ชื่นใจ ด้วยเพ่งอิฏฐารมณ์เป็นที่ตั้ง ฯ

เป็นที่เกิด เป็นที่ดับแห่งตัณหา ฯ

- **อภิฐาน ๖** ฐานะอันมีโทษหนัก

  ๑. **มาตุฆาต** ฆ่ามารดา

  ๒. **ปิตุฆาต** ฆ่าบิดา

  ๓. **อรหันตฆาต** ฆ่าพระอรหันต์

  ๔. **โลหิตุปบาท** ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนพระโลหิตห้อ

  ๕. **สังฆเภท** ทำลายสงฆ์ให้แตกกัน

  ๖. **อัญญสัตถุทเทส** นับถือศาสดาอื่น

(**ปี** 2544) อัญญสัตถุทเทสคืออะไร ? หมายถึงผู้ประพฤติเช่นไร ?

อัญญสัตถุทเทสต่างจากสังฆเภทอย่างไร ?

ตอบ คือถือศาสดาอื่น หมายถึงภิกษุผู้ไปเข้ารีตเดียรถีย์ คือหันเหไปนับถือศาสนาอื่นทั้งที่ยังถือเพศบรรพชิตอยู่ ต้องห้ามมิให้อุปสมบทอีกฯ

ต่างกัน คืออัญญสัตถุทเทสนั้น ละทิ้งศาสนาเดิมของตน เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น แต่ไม่ทำลายพวกเดิมของตน ส่วนสังฆเภทนั้น ยังอยู่ในศาสนาเดิมของตน แต่ทำลายพวกตนเองให้แตกแยกเป็นพรรคเป็นพวกฯ

หมวด ๗

- **วิสุทธิ ๗** *ปัจจัยส่งต่อกันขึ้นไปเพื่อบรรลุพระนิพพาน*
  - ๑. **สีลวิสุทธิ** ความหมดจดแห่งศีล
  - ๒. **จิตตวิสุทธิ** ความหมดจดแห่งจิต
  - ๓. **ทิฏฐิวิสุทธิ** ความหมดจดแห่งทิฏฐิ
  - ๔. **กังขาวิตรณวิสุทธิ** ความหมดจดแห่งญาณ เป็นเครื่องข้ามพ้นความสงสัย
  - ๕. **มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ** ความหมดจดแห่งญาณเป็นเครื่องเห็นว่าทางหรือมิใช่ทาง
  - ๖. **ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ** ความหมดจดแห่งญาณเป็นเครื่องเห็นทางปฏิบัติ
  - ๗. **ญาณทัสสนวิสุทธิ** ความหมดจดแห่งญาณทัสสนะ

(ปี 2555) สมาธิระดับไหนจึงจัดเป็นจิตตวิสุทธิ ความหมดจดแห่งจิต?

ตอบ สมาธิทั้งที่เป็นอุปจาระทั้งที่เป็นอัปปนา โดยที่สุดขณิกสมาธิ คือสมาธิชั่วขณะพอเป็นรากฐานแห่งวิปัสสนา จัดเป็นจิตตวิสุทธิ ฯ

(ปี 2543) ทำไมท่านจึงเปรียบวิสุทธิ ๗ เหมือนรถ ๗ ผลัด ? อะไรจัดเป็นปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ?

ตอบ เพราะวิสุทธิ ๗ นี้ เป็นปัจจัยส่งต่อกันขึ้นไปเพื่อบรรลุพระนิพพาน ท่านจึงเปรียบเหมือนรถ ๗ ผลัดต่างส่งต่อซึ่งคนผู้ไปให้ถึงสถานที่ปรารถนา ฯ

วิปัสสนาญาณ ๙ จัดเป็นปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ฯ

- **อนุสัย ๗** *กิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน* มักไม่ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์มายั่วจึงปรากฏขึ้น
  - ๑. **กามราคะ** ความกำหนัดในกาม
  - ๒. **ปฏิฆะ** ความขัดเคืองใจ
  - ๓. **ทิฏฐิ** ความเห็นผิด
  - ๔. **วิจิกิจฉา** ความลังเล
  - ๕. **มานะ** ความถือตัว
  - ๖. **ภวราคะ** ความกำหนัดในภพ
  - ๗. **อวิชชา** ความไม่รู้จริง

- **สังโยชน์ ๑๐** กิเลสอันผูกใจสัตว์ไว้
    ๑. **สักกายทิฏฐิ** ความเห็นว่าเป็นตัวของตน
    ๒. **วิจิกิจฉา** ความลังเลสงสัย
    ๓. **สีลัพพตปรามาส** ความยึดมั่นในศีลพรต
    ๔. **กามราคะ** ความพอใจรักใคร่ในกามคุณ
    ๕. **ปฏิฆะ** ความขัดเคืองใจ
    ๖. **รูปราคะ** ความติดใจอยู่ในรูปธรรมอันประณีต
    ๗. **อรูปราคะ** ความติดใจในอรูปธรรม
    ๘. **มานะ** ความถือตัว
    ๙. **อุทธัจจะ** ความฟุ้งซ่าน
    ๑๐. **อวิชชา** ความไม่รู้จริง

(ปี 2556) อนุสัย หมายถึงกิเลสประเภทไหน? ได้ชื่อเช่นนั้นเพราะเหตุไร?

ตอบ หมายถึง กิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน ฯ

เพราะกิเลสชนิดนี้ บางทีไม่ปรากฏ แต่เมื่อมีอารมณ์มายั่ว ย่อมเกิดขึ้นในทันใด ฯ

(ปี 2552) สังโยชน์คืออะไร พระโสดาบันละสังโยชน์อะไรได้ขาดบ้าง?

ตอบ คือ กิเลสอันผูกใจสัตว์ไว้ ละสังโยชน์ ๓ เบื้องต้นได้ขาด คือ

๑) สักกายทิฏฐิ
๒) วิจิกิจฉา
๓) สีลัพพตปรามาส ฯ

(ปี 2548) กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัยและได้ชื่อว่าสังโยชน์มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัย เพราะเป็นกิเลสอย่างละเอียด นอนเนื่องอยู่ในสันดาน

ของสัตว์ มักไม่ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์มายั่วจึงปรากฏขึ้น ฯ

กิเลสที่ได้ชื่อว่า สังโยชน์ เพราะเป็นกิเลสที่ผูกใจสัตว์ไว้กับภพไม่ให้หลุดพ้นไปได้ ฯ

(ปี 2544) อะไรเรียกว่า อนุสัย ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อเช่นนั้น ?

การจ้องตาต่อตากับหญิงสาวแล้วชื่นใจ จัดเป็นเมถุนสังโยคได้หรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน เรียกว่าอนุสัย เพราะกิเลสทั้ง ๗ อย่างล้วนเป็นกิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน บางทีไม่แสดงอาการที่แท้จริงออกมาให้ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์ภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่งมายั่วยวน ก็แสดงออกมาให้ปรากฏและทำจิตให้ขุ่นมัว เมื่อไม่มีอารมณ์มายั่วยวน ก็นอนสงบนิ่งอยู่ประหนึ่งว่าเป็นผู้ไม่มีกิเลส เป็นอยู่เช่นนี้จึงได้ชื่อว่าอนุสัย ฯ

ได้ เพราะอาการเช่นนั้นอิงอาศัยกาม ฯ

(ปี 2543) บารมีคืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

สังโยชน์อะไรเรียกว่า โอรัมภาคิยสังโยชน์ ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือคุณสมบัติหรือปฏิปทาอันยวดยิ่ง

มี ๑๐ อย่าง คือ ทาน ๑ ศีล ๑ เนกขัมมะ ๑ ปัญญา ๑ วิริยะ ๑

ขันติ ๑ สัจจะ ๑ อธิษฐาน ๑ เมตตา ๑ อุเบกขา ๑ ฯ

สังโยชน์เบื้องต่ำคืออย่างหยาบเรียกว่า โอรัมภาคิยสังโยชน์ มี ๕ อย่างคือ สักกายทิฏฐิ ๑ วิจิกิจฉา ๑ สีลัพพตปรามาส ๑ กามราคะ ๑ ปฏิฆะ ๑ ฯ

- **วิญญาณฐิติ ๗** ภูมิเป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณ
  ๑. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกมนุษย์ พวกเทพบางหมู่ พวกวินิปาติกะ(เปรต)บางหมู่**
  ๒. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพผู้อยู่ในจำพวกพรหม ผู้เกิดในภูมิปฐมฌาน**
  ๓. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกเทพอาภัสสระ**
  ๔. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพสุภกิณหะ**
  ๕. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากาสานัญจายตนะ**
  ๖. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นวิญญาณัญจายตนะ**
  ๗. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากิญจัญญายตนะ**
- **สัตตาวาส ๙** ภพเป็นที่อยู่แห่งสัตว์
  ๑. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกมนุษย์ พวกเทวดาบางหมู่ พวกวินิปาติกะ(เปรต)บางหมู่**
  ๒. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพผู้อยู่ในจำพวกพรหม ผู้เกิดในภูมิปฐมฌาน**
  ๓. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกเทพอาภัสสระ**
  ๔. **สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพสุภกิณหะ**
  ๕. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ไม่มีสัญญา ไม่เสวยเวทนา เช่น พวกเทพผู้เป็นอสัญญีสัตว์**
  ๖. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากาสานัญจายตนะ**
  ๗. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นวิญญาณัญจายตนะ**
  ๘. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากิญจัญญายตนะ**
  ๙. **สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นเนวสัญญานาสัญญายตนะ**

(ปี 2545) วิญญาณฐิติต่างจากสัตตาวาสอย่างไร ?

สัญญาเวทยิตนิโรธกับนิโรธสมาบัติต่างกันหรือเหมือนกัน ?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้ ภูมิเป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณเรียกว่า วิญญาณฐิติ ภพเป็นที่อยู่แห่งสัตว์ เรียกว่า สัตตาวาส ฯ ต่างกันโดยพยัญชนะ โดยอรรถเป็นอย่างเดียวกัน คือท่านผู้เข้าถึงสมาบัติชนิดนี้แล้วย่อมไม่มีสัญญาและเวทนา ฯ

- **เมถุนสังโยค ๗** กิริยาอาการที่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องเมถุนอยู่ ถือเป็นกิริยาอาการที่เป็นมลทินของบรรพชิต
    ๑. **ยินดีการลูบไล้ ขัดสี ให้อาบน้ำ และการนวดของมาตุคาม ปลื้มใจด้วยการบำเรอนั้น**
    ๒. **ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังกระซิกระซี้ เล่นหัว สัพยอกกับมาตุคาม ปลื้มใจด้วยการสรวลเสนั้น**
    ๓. **ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังเพ่งดู จ้องดูตากับมาตุคาม ปลื้มใจด้วยการเพ่งดูนั้น**
    ๔. **ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังชอบฟังเสียงมาตุคามหัวเราะ พูดจาขับร้อง ร้องไห้ ข้างนอกฝา นอกกำแพง แล้วปลื้มใจ**
    ๕. **ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังชอบตามนึกถืออดีตที่ได้เคยหัวเราะพูดเล่นกับมาตุคาม แล้วปลื้มใจ**
    ๖. **ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ชอบดูคฤหบดี หรือบุตรคฤหบดีผู้อิ่มเอิบพรั่งพร้อมด้วยกามคุณ ๕ บำเรอตนอยู่ แล้วปลื้มใจ**
    ๗. **ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ประพฤติพรหมจรรย์ ตั้งปรารถนาเพื่อจะได้เป็นเทพเจ้าหรือเทพองค์ใดองค์หนึ่ง แล้วปลื้มใจ**

(ปี 2544) อะไรเรียกว่า อนุสัย ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อเช่นนั้น ?

การจ้องตาต่อตากับหญิงสาวแล้วชื่นใจ จัดเป็นเมถุนสังโยคได้หรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน เรียกว่าอนุสัย เพราะกิเลสทั้ง ๗ อย่างล้วนเป็นกิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน บางทีไม่แสดงอาการที่แท้จริงออกมาให้ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์ภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่งมายั่วยวน ก็แสดงออกมาให้ปรากฏและทำจิตให้ขุ่นมัว เมื่อไม่มีอารมณ์มายั่วยวน ก็นอนสงบนิ่งอยู่ประหนึ่งว่าเป็นผู้ไม่มีกิเลส เป็นอยู่เช่นนี้จึงได้ชื่อว่าอนุสัย ฯ

ได้ เพราะอาการเช่นนั้นอิงอาศัยกาม ฯ

หมวด ๘

- **สมาบัติ ๘** ธรรมที่ควรเข้าถึง
    ๑. **ปฐมฌาณ**
    ๒. **ทุติยฌาณ**
    ๓. **ตติยฌาณ**
    ๔. **จตุตถฌาณ**
    ๕. **อากาสานัญจายตนะ**
    ๖. **วิญญาณัญจายตนะ**
    ๗. **อากิญจัญญายตนะ**
    ๘. **เนวสัญญานาสัญญายตนะ**

(ปี 2554) ครุกรรม คืออะไร ? อนันตริยกรรมกับสมาบัติ ๘ เป็นครุกรรมฝ่ายกุศล

หรืออกุศล ?

ตอบ คือ กรรมหนัก ฯ

อนันตริยกรรม เป็นครุกรรมฝ่ายอกุศล

สมาบัติ ๘ เป็นครุกรรมฝ่ายกุศล ฯ

(ปี 2545) วิญญาณฐิติต่างจากสัตตาวาสอย่างไร ?

สัญญาเวทยิตนิโรธกับนิโรธสมาบัติต่างกันหรือเหมือนกัน ?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้ ภูมิเป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณเรียกว่า วิญญาณฐิติ ภพเป็นที่อยู่แห่งสัตว์ เรียกว่า สัตตาวาส ฯ

ต่างกันโดยพยัญชนะ โดยอรรถเป็นอย่างเดียวกัน คือท่านผู้เข้าถึงสมาบัติชนิดนี้แล้วย่อมไม่มีสัญญาและเวทนา ฯ

หมวด ๙

- **พุทธคุณ ๙** คุณความดีของพระพุทธเจ้า
  1. **อรหํ** เป็นพระอรหันต์ (มีความหมายหลายประการ **๑.เป็นผู้เว้นไกลจากกิเลสและบาปธรรม ๒. เป็นผู้หักกำแห่งสังสารจักร ๓.เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา ๔.เป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือของเขา ๕.เป็นผู้ไม่มีข้อลับ ไม่ได้ทำความเสียหายอันจะพึงซ่อนเพื่อมิให้คนอื่นรู้**)
  2. **สมฺมาสมฺพุทฺโธ** เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง
  3. **วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน** เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ (**วิชชา ๓** และ**จรณะ ๑๕**)
  4. **สุคโต** เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว
  5. **โลกวิทู** เป็นผู้รู้แจ้งโลก
  6. **อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ** เป็นผู้ฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า
  7. **สตฺถา เทวมนุสฺสานํ** เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
  8. **พุทฺโธ** เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
  9. **ภควา** ๑.เป็นผู้มีโชค ๒.เป็นผู้จำแนกธรรม

(ปี 2556) พุทธคุณ ๒ ก็มี พุทธคุณ ๓ ก็มี พุทธคุณ ๙ ก็มี จงแจกแจงแต่ละอย่างว่ามีอะไรบ้าง?

ตอบ พุทธคุณ ๒ คือ อัตตสมบัติ และ ปรหิตปฏิบัติ

พุทธคุณ ๓ คือ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ

พุทธคุณ ๙ คือ อรหํ, สมฺมาสมฺพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน, สุคโต,โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ, สตฺถา เทวมนุสฺสานํ, พุทฺโธ,ภควา ฯ

(ปี 2554) พระพุทธคุณว่า อรหํ ใช้เป็นคุณบทของพระสาวกได้ด้วยหรือไม่? ถ้าได้ จะมีคำอะไรมาประกอบร่วมด้วย เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าเป็นคุณบทของพระศาสดาหรือของพระสาวก?

ตอบ ได้ ฯ สำหรับพระศาสดา ใช้ว่า อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ แปลว่า พระอรหันต์ผู้ตรัสรู้ชอบเอง สำหรับพระสาวกใช้ว่า อรหํ ขีณาสโว แปลว่า พระอรหันต์ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว ฯ

(ปี 2553) พระพุทธคุณ ๙ บท คืออะไรบ้าง ? บทไหนจัดเป็นอัตตหิตสมบัติและปรหิตปฏิบัติ ?

ตอบ คือ อรหํ, สมฺมาสมฺพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน, สุคโต, โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ, สตฺถา เทวมนุสฺสานํ, พุทฺโธ, ภควา ฯ ๕ บทเบื้องต้นเป็นอัตตหิตสมบัติ ๔ บทเบื้องปลายเป็นปรหิตปฏิบัติ ฯ

(ปี 2552) พระพุทธคุณบทหนึ่งว่า เป็นผู้หักกำแห่งสังสารจักร ถามว่ากำได้แก่อะไร สังสารจักรได้แก่อะไร?

ตอบ กำ ได้แก่ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน กรรม

สังสารจักร ได้แก่ กิเลส กรรม วิบาก ฯ

*(Comment " **กิเลส กรรม วิบาก** " เรียกว่า **วัฏฏะ ๓**)*

(ปี 2548) พระพุทธคุณบทว่า "อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึกได้ไม่มีใครยิ่งกว่า" คำว่า "บุรุษที่ควรฝึกได้" นั้น หมายถึงบุคคลเช่นไร ?

ตอบ หมายถึงบุคคลผู้มีอุปนิสัยที่อาจฝึกให้ดีได้และตั้งใจจะเข้าใจพระธรรมเทศนา แม้ฟังด้วยตั้งใจจะจับข้อบกพร่องขึ้นยกโทษเช่นเดียรถีย์ก็ตาม ฯ

(ปี 2545) ในพระพุทธคุณ บทว่า อรหํ ที่แปลว่า เป็นผู้หักกำแห่งสังสารจักรนั้น กำแห่งสังสารจักร ได้แก่อะไร ?

พระพุทธคุณต่อไปนี้มีคำแปลว่าอย่างไร ?

ก) สุคโต

ข) อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ

ตอบ ได้แก่อวิชชา ตัณหา อุปาทานและกรรม ฯ

ก) เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว

ข) เป็นสารถีแห่งบุรุษพึงฝึกได้ ไม่มีบุรุษอื่นยิ่งไปกว่า ฯ

(ปี 2544) พระพุทธคุณ บทว่า อรหํ แปลว่าอย่างไรได้บ้าง ?

พระสงฆ์ดีอย่างไร จึงจัดว่าเป็นนาบุญของโลก ?

ตอบ แปลว่า เป็นผู้เว้นไกลจากกิเลสและบาปธรรม

เป็นผู้หักกำแห่งสังสารจักร

เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา

เป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือของเขา

เป็นผู้ไม่มีข้อลับ ไม่ได้ทำความเสียหายอันจะพึงซ่อนเพื่อมิให้คนอื่นรู้ ฯ

พระสงฆ์เป็นผู้บริสุทธิ์ ทักขิณาที่บริจาคแก่ท่าน ย่อมมีผลานิสงส์ ดุจนาที่มีดินดีและไถดี พืชที่หว่านที่ปลูกลงย่อมเผล็ดผลไพบูลย์ จึงชื่อว่านาบุญของโลก ฯ

(ปี 2543) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้

ก. ภควา ข. โอปนยิโก

ตอบ ก. ภควา คือพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเป็นผู้มีโชค คือจะทรงทำการใด ก็ ลุล่วงปลอดภัยทุกประการ อีกอย่างหนึ่ง เป็นผู้จำแนกแจกธรรม

ข. โอปนยิโก คือพระธรรมมีคุณควรน้อมเข้ามาในใจของตนหรือควรน้อมใจเข้าไปหาพระธรรมนั้นด้วยการปฏิบัติให้เกิดมีขึ้นในใจ

- **สังฆคุณ ๙** คุณความดีองพระสงฆ์ผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า
  ๑. **สุปฏิปนฺโน** เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว
  ๒. **อุชุปฏิปนฺโน** เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว
  ๓. **ญายปฏิปนฺโน** เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม
  ๔. **สามีจิปฏิปนฺโน** เป็นผู้ปฏิบัติสมควร
  ๕. **อาหุเนยฺโย** เป็นผู้ควรของคำนับ
  ๖. **ปาหุเนยฺโย** เป็นผู้ควรของต้อนรับ
  ๗. **ทกฺขิเณยฺโย** เป็นผู้ควรของทำบุญ
  ๘. **อญฺชลิกรณีโย** เป็นผู้ควรทำอัญชลี (ประณมมือไหว้)
  ๙. **อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส** เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า

(ปี 2555) สังฆคุณ ๙ มีอะไรบ้าง จะย่นให้เหลือเพียง ๒ ได้อย่างไร?

ตอบ มี

๑) สุปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว

๒) อุชุปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว

๓) ญายปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม

๔) สามีจิปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติสมควร

๕) อาหุเนยฺโย เป็นผู้ควรของคำนับ

๖) ปาหุเนยฺโย เป็นผู้ควรของต้อนรับ

๗) ทกฺขิเณยฺโย เป็นผู้ควรของทำบุญ

๘) อญฺชลิกรณีโย เป็นผู้ควรทำอัญชลี (ประณมมือไหว้)

๙) อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ฯ

ข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ เป็นอัตตหิตคุณ คือคุณเกื้อกูลแก่ตนเอง

ข้อ ๕ ถึงข้อ ๙ เป็นปรหิตคุณ คือคุณเกื้อกูลแก่ผู้อื่น ฯ

(ปี 2546) พระสงฆ์ ในบทสังฆคุณ ๙ ท่านหมายถึงพระสงฆ์เช่นไร ?

คำว่า “อุชุปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติตรง” คือปฏิบัติเช่นไร ?

ตอบ หมายถึง พระสาวกผู้ได้บรรลุธรรมวิเศษ ฯ

คือไม่ปฏิบัติลวงโลก ไม่มีมายาสาไถย ประพฤติตรง ตรงต่อพระศาสดาและเพื่อนสาวกด้วยกัน ไม่อำพรางความในใจ ไม่มีแง่มีงอน ฯ

(ปี 2544) พระพุทธคุณ บทว่า อรหํ แปลว่าอย่างไรได้บ้าง ?

พระสงฆ์ดีอย่างไร จึงจัดว่าเป็นนาบุญของโลก ?

ตอบ แปลว่า เป็นผู้เว้นไกลจากกิเลสและบาปธรรม

เป็นผู้หักกำแห่งสังสารจักร

เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา

เป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือของเขา

เป็นผู้ไม่มีข้อลับ ไม่ได้ทำความเสียหายอันจะพึงซ่อนเพื่อมิให้คนอื่นรู้ ฯ

พระสงฆ์เป็นผู้บริสุทธิ์ ทักขิณาที่บริจาคแก่ท่าน ย่อมมีผลานิสงส์ดุจนาที่มีดินดีและไถดี พืชที่หว่านที่ปลูกลงย่อมเผล็ดผลไพบูลย์ จึงชื่อว่านาบุญของโลก ฯ

- **มานะ ๙** (*ความถือตัว*) ความสำคัญตัวว่าเป็นนั่นเป็นนี่
  - ๑. **เป็นผู้เลิศกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลิศกว่าเขา**
  - ๒. **เป็นผู้เลิศกว่าเขา สำคัญตัวว่า เสมอเขา**
  - ๓. **เป็นผู้เลิศกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลวกว่าเขา**
  - ๔. **เป็นผู้เสมอกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลิศกว่าเขา**
  - ๕. **เป็นผู้เสมอกว่าเขา สำคัญตัวว่า เสมอเขา**
  - ๖. **เป็นผู้เสมอกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลวกว่าเขา**
  - ๗. **เป็นผู้เลวกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลิศกว่าเขา**
  - ๘. **เป็นผู้เลวกว่าเขา สำคัญตัวว่า เสมอเขา**
  - ๙. **เป็นผู้เลวกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลวกว่าเขา**

(ปี 2551) มานะ คืออะไร ? ว่าโดยย่อ ๓ อย่าง ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ความสำคัญตัวว่าเป็นนั่นเป็นนี่ ฯ

ได้แก่ ๑. สำคัญตัวว่าเลิศกว่าเขา

๒. สำคัญตัวว่าเสมอเขา

๓. สำคัญตัวว่าเลวกว่าเขา ฯ

หมวด ๑๐

- **มิจฉัตตะ ๑๐** ความเป็นสิ่งที่ผิด

  ๑. **มิจฉาทิฏฐิ** เห็นผิด

  ๒. **มิจฉาสังกัปปะ** ดำริผิด

  ๓. **มิจฉาวาจา** วาจาผิด

  ๔. **มิจฉากัมมันตะ** การงานผิด

  ๕. **มิจฉาอาชีวะ** เลี้ยงชีพผิด

  ๖. **มิจฉาวายามะ** พยายามผิด

  ๗. **มิจฉาสติ** ระลึกผิด

  ๘. **มิจฉาสมาธิ** ตั้งจิตผิด

  ๙. **มิจฉาญาณะ** รู้ผิด

  ๑๐. **มิจฉาวิมุตติ** พ้นผิด

(ปี 2552) มิจฉัตตะคืออะไร มีอะไรบ้าง มิจฉาวายามะได้แก่พยายามผิดอย่างไร?

ตอบ ความเป็นสิ่งที่ผิด มี

๑.มิจฉาทิฏฐิ	๒.มิจฉาสังกัปปะ
๓.มิจฉาวาจา	๔.มิจฉากัมมันตะ
๕.มิจฉาอาชีวะ	๖.มิจฉาวายามะ
๗.มิจฉาสติ	๘.มิจฉาสมาธิ
๙.มิจฉาญาณะ	๑๐.มิจฉาวิมุตติ

มิจฉาวายามะ ได้แก่ พยายามในทางยังบาปธรรมให้เกิดขึ้นและให้เจริญ และในทางยังกุศลธรรมไม่ให้เกิดขึ้นและให้เสื่อมสิ้น ฯ

(ปี 2543) จงอธิบายคำต่อไปนี้

ก. มิจฉาสมาธิ ข. สัมมาสมาธิ

ตอบ ก. มิจฉาสมาธิ คือการตั้งจิตไว้ผิด โดยนำสมาธิที่ได้นั้นไปใช้ในผิดทาง เช่น สะกดจิตในทางหาลาภให้แก่ตนเองในทางหาผลประโยชน์ ทำให้ผู้อื่นหลงงมงายในวิชาความรู้ ในทางให้ร้ายผู้อื่นและในทางนำให้หลง ฯ

ข. สัมมาสมาธิ คือการตั้งจิตไว้ชอบในองค์ฌาน ๔ หรือมีนัยตรงกันข้ามกับ มิจฉาสมาธิข้างต้น

- **บารมี ๑๐** ปฏิปทาอันยิ่งยวด หรือคุณธรรมที่ประพฤติอย่างยิ่งยวด ได้แก่ ความดีที่บำเพ็ญอย่างพิเศษ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด ฯ

  ๑. **ทานบารมี** การให้

๒. **สีลบารมี** การรักษาศีลให้เป็นปกติ

๓. **เนกขัมมบารมี** การออกจากกาม

๔. **ปัญญาบารมี** ความรอบรู้

๕. **วิริยบารมี** ความเพียร

๖. **ขันติบารมี** ความอดทนอดกลั้น

๗. **สัจจบารมี** ความตั้งใจจริง การทำจริง พูดจริงและความจริงใจ

๘. **อธิษฐานบารมี** ความตั้งใจมั่น

๙. **เมตตาบารมี** ความรักใคร่ ความปรารถนาดี

๑๐. **อุเบกขาบารมี** ความวางเฉย

(ปี 2557) ผู้บริจาคทานระดับใดจัดเป็นทานบารมี ทานอุปบารมี และทานปรมัตถบารมี?

ตอบ บริจาคพัสดุภายนอก จัดเป็นทานบารมี

บริจาคอวัยวะ จัดเป็นทานอุปบารมี

บริจาคชีวิต จัดเป็นทานปรมัตถบารมี ฯ

(ปี 2549) บารมี คืออะไร ? อธิษฐานบารมี คือการทำอย่างไร ?

ตอบ ปฏิปทาอันยิ่งยวด หรือคุณธรรมที่ประพฤติอย่างยิ่งยวด ได้แก่ ความดีที่บำเพ็ญอย่างพิเศษ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด ฯ

คือความตั้งใจมั่นตัดสินใจเด็ดเดี่ยว วางจุดหมายแห่งการกระทำของตนไว้แน่นอนและดำเนินตามนั้นอย่างแน่วแน่ ฯ

(ปี 2543) บารมีคืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

สังโยชน์อะไรเรียกว่า โอรัมภาคิยสังโยชน์ ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือคุณสมบัติหรือปฏิปทาอันยวดยิ่ง

มี ๑๐ อย่าง คือ ทาน ๑ ศีล ๑ เนกขัมมะ ๑ ปัญญา ๑ วิริยะ ๑

ขันติ ๑ สัจจะ ๑ อธิษฐาน ๑ เมตตา ๑ อุเบกขา ๑ ฯ

สังโยชน์เบื้องต่ำคืออย่างหยาบเรียกว่า โอรัมภาคิยสังโยชน์ มี ๕ อย่างคือ สักกายทิฏฐิ ๑ วิจิกิจฉา ๑ สีลัพพตปรามาส ๑ กามราคะ ๑ ปฏิฆะ ๑ ฯ

หมวด ๑๒

➢ **ปฏิจจสมุปบาท หรือ ปัจจยาการ ๑๒** ธรรมที่อิงอาศัยกันและกันเกิดขึ้น

๑. **อวิชชา** ความไม่รู้

๒. **สังขาร** สภาพที่ปรุงแต่ง ได้แก่ อภิสังขาร ๓

๓. **วิญญาณ** ปฏิสนธิวิญญาณ วิญญาณที่จะไปถือกำเนิดใหม่อย่างหนึ่ง หมายถึง วิญญาณ ๖

๔. **นามรูป** ได้แก่ การประกอบกันของนามรูปเป็นอัตภาพ

๕. **สฬายตนะ** ได้แก่ อายตนะ ๖

๖. **ผัสสะ** การสัมผัส การกระทบกันระหว่างอายตนะภายในอายตนะภายนอกและวิญญาณ

๗. **เวทนา** ความรู้สึก การเสวยอารมณ์ที่เกิดจากผัสสะ สุข ทุกข์ เฉยๆ

๘. **ตัณหา** ความทะยานอยาก

๙. **อุปาทาน** ความยึดมั่นถือมั่น

๑๐. **ภพ** ได้แก่ กรรมภพ(กรรมที่นำสัตว์ให้ไปอุบัติในภพต่างๆ อันได้แก่ อภิสังขาร ๓) และอุปัตติภพ (สถานที่ที่สัตว์ไปเกิดและดำรงชีวิตอยู่ อันได้แก่ ภพ ๓)

๑๑. **ชาติ** การเกิด

๑๒. **ชรามรณะ** ความเสื่อมสลาย

(ปี 2551) สมุทัยวาร กับ นิโรธวาร ในปฏิจจสมุปบาท ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ สมุทัยวาร คือการแสดงความเกิดแห่งผล เพราะเกิดแห่งเหตุ

ส่วนนิโรธวาร คือการแสดงความดับแห่งผล เพราะดับแห่งเหตุ ฯ

หมวด ๑๓

- **ธุดงค์ ๑๓** (องค์คุณเป็นเครื่องฆ่าหรือกำจัดกิเลส) วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง **พระพุทธเจ้าท่านทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ**

<u>หมวด ๑ จีวรปฏิสังยุตต์ ธุดงค์ที่เกี่ยวกับจีวร</u>

๑. **ปังสุกูลิกังคะ** ถือการใช้ผ้าบังสุกุลเป็นวัตร

๒. **เตจีวริกังคะ** ถือการใช้ผ้าไตรจีวรเป็นวัตร

<u>หมวด ๒ ปิณฑปาตปฏิสังยุตต์ ธุดงค์ที่เกี่ยวกับบิณฑบาต</u>

๓. **ปิณฑปาติกังคะ** ถือการเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร

๔. **สปทานจาริกังคะ** ถือการเที่ยวบิณฑบาตไปตามลำดับบ้านเป็นวัตร

๕. **เอกาสนิกังคะ** ถือการนั่งฉันอาสนะเดียวเป็นวัตร

๖. **ปัตตปิณฑิกังคะ** ถือการฉันในบาตรเป็นวัตร

๗. **ขลุปัจฉาภัตติกังคะ** ถือการไม่ฉันปัจฉาภัตเป็นวัตร

<u>หมวด ๓ เสนาสนปฏิสังยุตต์ ธุดงค์ที่เกี่ยวกับเสนาสนะ</u>

๘. **อรัญญิกังคะ** ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร

๙. **รุกขมูลิกังคะ** ถือการอยู่โคนต้นไม้เป็นวัตร

๑๐. **อัพโภกาสิกังคะ** ถือการอยู่กลางแจ้งเป็นวัตร

๑๑. **โสสานิกังคะ** ถือการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร

๑๒. **ยถาสันถติกังคะ** ถือการอยู่เสนาสนะตามที่ได้เป็นวัตร

<u>หมวด ๔ วิริยปฏิสังยุตต์ ธุดงค์ที่เกี่ยวกับความเพียร</u>

๑๓. **เนสัชชิกังคะ** ถือการนั่งเป็นวัตร

(ปี 2556) ธุดงค์ คืออะไร? มีกี่หมวด? หมวดไหนว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ คือ วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง เป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ ฯ

มี ๔ หมวด ฯ ดังนี้

หมวดที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องจีวร

หมวดที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องบิณฑบาต

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยเรื่องเสนาสนะ

หมวดที่ ๔ ว่าด้วยเรื่องความเพียร ฯ

(ปี 2553) ธุดงค์ท่านบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? ธุดงค์ที่ภิกษุถือได้มีกำหนดเฉพาะกาล คือข้อใด ? เพราะเหตุใด ฯ

ตอบ เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ ฯ

ข้อ รุกขมูลิกังคะ และ อัพโภกาสิกังคะ ฯ

ธุดงค์ ๒ ข้อนี้ภิกษุถือได้เฉพาะกาลนอกพรรษา เพราะในพรรษาภิกษุต้องถือเสนาสนะเป็นที่อยู่อาศัยประจำ ตามพระวินัยนิยม ฯ

(ปี 2552) ธุดงค์ได้แก่อะไร การสมาทานธุดงค์ด้วยการฉันมื้อเดียวเป็นวัตรที่เรียกกันทั่วไปว่า “ฉันเอกา” จัดเข้าในธุดงค์ข้อไหน? **ตอบ** ได้แก่ วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง เป็นอุบายขัดเกลากิเลสและเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ จัดเข้าในข้อเอกาสนิกังคะ คือถือนั่งฉัน ณ อาสนะเดียวเป็นวัตร ฯ

(ปี 2551) ธุดงค์ คืออะไร ? ข้อใดของปัจจัย ๔ ไม่มีในธุดงค์ ?

ตอบ คือ วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง บัญญัติขึ้นด้วยหมายจะให้เป็นอุบาย ขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ ฯ

ข้อ ยารักษาโรค ฯ

(ปี 2549) ธุดงค์ ท่านบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? อารัญญิกังคธุดงค์ คือการถือปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ ฯ

คือ การถืออยู่ป่าเป็นวัตร หมายถึงการพักอาศัยปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าหรือ บริเวณป่าและจะต้องห่างจากบ้านคนอย่างน้อย ๒๕ เส้น หรือ ๕๐๐ ชั่วธนู ฯ

(ปี 2548) คำว่า “วัตร” ในธุดงควัตร หมายถึงอะไร ? ผู้ถือธุดงค์ข้อเตจีวริกังคะอย่างเคร่ง มีวิธีปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ หมายถึงข้อปฏิบัติพิเศษอย่างหนึ่ง ตามแต่ใครจะสมัครถือ บัญญัติขึ้นด้วยหมายจะให้เป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ ฯ

มีวิธีปฏิบัติอย่างนี้ ใช้เฉพาะไตรจีวรของตนเท่านั้น แม้จะซักหรือจะย้อมอันตรวาสก ย่อมใช้อุตตราสงค์นุ่ง และใช้สังฆาฏิห่ม ฯ

(ปี 2547) อัตตกิลมถานุโยค กับ การบำเพ็ญธุดงควัตร ต่างกันอย่างไร ? เตจีวริกังคธุดงค์ หมายความว่าอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้ อัตตกิลมถานุโยค การทรมานตนให้ลำบากเพื่อให้บาปกรรมหมดไป เพราะการทรมานนั้น หรือเพื่อบูชาพระเจ้า ซึ่งเมื่อทราบแล้วจะทรงโปรดให้ประสบผลที่น่าปรารถนา ส่วนการบำเพ็ญธุดงควัตร บัญญัติขึ้นเพื่อจะให้เป็นอุบายขัดเกลากิเลสและเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษ ฯ

เตจีวริกังคธุดงค์ หมายถึง ธุดงค์ของภิกษุผู้ถือเตจีวริกังคะ ย่อมไม่ใช้จีวรผืนที่ ๔ นุ่งห่มเฉพาะไตรจีวรอันเป็นผ้าอธิษฐาน ฯ

(ปี 2546) ปังสุกูลิกังคะ องค์แห่งผู้ถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร คืออย่างไร ?

ธุดงค์ข้อใด ที่ภิกษุสมาทานสำเร็จด้วยอิริยาบถ ๓ คือ ยืน เดิน นั่ง ?

ตอบ คือไม่รับจีวรจากทายก เที่ยวแสวงหาและใช้เฉพาะแต่ผ้าบังสุกุลมาเย็บย้อมทำจีวรใช้เอง ฯ

คือ เนสัชชิกังคะ องค์แห่งภิกษุผู้ถือการนั่งเป็นวัตร ถือเฉพาะอิริยาบถ ๓ คือ ยืน เดิน และนั่งเท่านั้น ฯ

(ปี 2545) ในธุดงค์ ๑๓ นั้น ธุดงค์ที่ถือได้เฉพาะกาลมีอะไรบ้าง ? การถือธุดงค์ ย่อมสำเร็จด้วยอาการอย่างไร ?

ตอบ ๑) รุกขมูลิกังคะ ถืออยู่โคนไม้เป็นวัตร

๒) อัพโภกาสิกังคะ ถืออยู่ในที่แจ้งๆ เป็นวัตร ฯ

สำเร็จด้วยการสมาทาน คือด้วยอธิษฐานใจหรือแม้ด้วยเปล่งวาจา ฯ

(ปี 2543) ธุดงค์ ๑๓ ท่านกล่าวว่า เป็นวัตรจริยาพิเศษอย่างหนึ่งไม่ใช่ศีลนั้น คืออย่างไร ?

ธุดงค์นั้น ท่านบัญญัติไว้เพื่ออะไร ?

ตอบ คือการสมาทานหรือข้อที่ถือปฏิบัติจำเพาะผู้สมัครใจจะพึงสมาทานประพฤติไม่มีโทษ มีแต่ให้คุณแก่ผู้ถือปฏิบัติ ฯ เพื่อเป็นอุบายบรรเทาขัดเกลาและกำจัดกิเลส เป็นไปเพื่อความมักน้อยและสันโดษ เป็นต้น ฯ

หมวด ๑๕

- **จรณะ ๑๕** (*ความประพฤติ*) ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่การบรรลุวิชชาหรือนิพพาน อันประกอบด้วย **สีลสัมปทา ๑, อปัณณกปฏิปทา ๓, สัปปุริสธรรม ๗** และ **ฌาณ ๔**

๑. **สีลสัมปทา** ความถึงพร้อมด้วยศีล ความเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์	**สีลสัมปทา ๑**
๒. **อินทรีย์สังวร** การสำรวมในอินทรีย์ ๖ ๓. **โภชเนมัตตัญญุตา** ความรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร ๔.**ชาคริยานุโยค** หมั่นประกอบความเพียรด้วยการตื่นอยู่เสมอ	**อปัณณกปฏิปทา ๓**
๕. **สัทธา** ความเชื่อ ๖. **หิริ** ความละอายแก่ใจ	**สัปปุริสธรรม ๗**

๗. **โอตตัปปะ** ความเกรงกลัวผิด ๘. **พาหุสัจจะ** ความเป็นผู้ได้ฟังมาก ๙, **วิริยะ** ความเพียร ๑๐. **สติ** ความระลึกได้ ๑๑. **ปัญญา** ความรอบรู้	
๑๒. **ปฐมฌาน** ๑๓, **ทุติยฌาน** ๑๔. **ตติยฌาน** ๑๕. **จตุตถฌาน**	**ฌาณ ๔**

(ปี 2557 **และ** 2553) บุคคลผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นพหูสูต เพราะประกอบด้วยคุณสมบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ ประกอบด้วย

๑. พหุสฺสุตา ได้ยินได้ฟังมาก

๒. ธตา ทรงจำได้

๓. วจสา ปริจิตา ท่องไว้ด้วยวาจา

๔. มนสานุเปกฺขิตา เอาใจจดจ่อ

๕. ทิฏฺฐิยา สุปฏิวิทฺธา ขบด้วยทิฏฐิ ฯ

(ปี 2544) สัทธรรมในจรณะ ๑๕ คืออะไรบ้าง ?

พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ฟังมาก หมายถึงฟังอะไร ? ประกอบด้วยองค์เท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ คือ สัทธา ความเชื่อ

หิริ ความละอายแก่ใจ

โอตตัปปะ ความเกรงกลัวผิด

พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ฟังมาก

วิริยะ ความเพียร

สติ ความระลึกได้

ปัญญา ความรอบรู้ ฯ

หมายถึงฟังธรรม ซึ่งไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในที่สุด ประกอบด้วยอรรถ ด้วยพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง ฯ ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑) พหุสฺสุตา ได้ยินได้ฟังมาก

๒) ธตา ทรงจำได้

๓) วจสา ปริจิตา ท่องไว้ด้วยวาจา

๔) มนสานุเปกฺขิตา เอาใจจดจ่อ

๕) ทิฏฺฐิยา สุปฏิวิทฺธา ขบด้วยทิฏฐิ ฯ

ทบทวน อนุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นโท

ความสำคัญของอนุพุทธะ

- **ประโยชน์ของการเรียนอนุพุทธประวัติ**

(ปี 2557) พระสาวกที่พระพุทธองค์ทรงส่งไปประกาศพระศาสนาครั้งแรก มีจำนวนเท่าไร? ประกอบด้วยใครบ้าง?

ตอบ มี ๖๐ องค์ ฯ ประกอบด้วยพระปัญจวัคคีย์ พระยสะ สหายพระยสที่ปรากฏนาม ๔ องค์ และไม่ปรากฏนามอีก ๕๐ องค์ ฯ

(ปี 2556) อนุพุทธบุคคล คือใคร? มีความสำคัญอย่างไร?

ตอบ คือ สาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า ฯ

อนุพุทธบุคคลเป็นสังฆรัตนะในรัตนะ ๓ เป็นพยานยืนยันความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และเป็นกำลังใหญ่ของพระพุทธเจ้าในอันช่วยประกาศพระธรรมประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้น เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก ฯ

(ปี 2550) สัมมาสัมพุทธะ ปัจเจกพุทธะ และอนุพุทธะ ต่างกันอย่างไร? การเรียนอนุพุทธประวัติสำเร็จประโยชน์อย่างไร?

ตอบ สัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้เองโดยชอบ และสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้ด้วย

ปัจเจกพุทธะ ตรัสรู้เฉพาะตน แต่ไม่สามารถสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้

อนุพุทธะ ตรัสรู้ตาม คือมีพระพุทธเจ้าสั่งสอนจึงรู้ตามได้ และสามารถสอนผู้อื่นให้กระทำตามด้วย ฯ

เพื่อจะได้ทราบความเป็นไปและปฏิปทาของท่าน ที่ได้ช่วยประกาศพระศาสนาในที่นั้น ๆ จนเป็นเหตุเจริญแพร่หลายและมั่นคง แล้วจักได้ถือเป็นทิฏฐานุคติ บำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านโดยควรแก่ฐานะของตน ทั้งให้สำเร็จเป็นสังฆานุสติมั่นคงอีกด้วย ฯ

(ปี 2548) ประวัติอนุพุทธบุคคลมีความสำคัญต่อผู้ศึกษาอย่างไร?

ตอบ ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ในจริยาวัตรและคุณความดีที่ท่านได้บำเพ็ญมา ตลอดจนถึงผลงานในการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันทำให้เจริญสืบมาถึงทุกวันนี้ นำให้เกิดความเลื่อมใสและความนับถือ เป็นทิฏฐานุคติอันดี สามารถน้อมนำมาปฏิบัติตามได้ ฯ

(ปี 2545) การศึกษาอนุพุทธประวัติมีประโยชน์อย่างไร? เมื่อครั้งที่พระอรหันต์ ๖๑ องค์ เกิดขึ้นในโลก มีใครบ้าง?

ตอบ นำให้เกิดความเลื่อมใสและความนับถือ กำหนดและจดจำวัตรปฏิบัติอันงดงามของท่านมาเป็นปฏิปทาเครื่องดำเนินชีวิตของตน และเมื่อความดีของพระสาวกปรากฏแล้วจะเชิดชูเกียรติคุณของพระศาสดาให้ยิ่งขึ้น ฯ

มีพระพุทธองค์ ๑ พระปัญจวัคคีย์ ๕ พระยสะ ๑ สหายของพระยสะที่ปรากฏนาม ๔ และที่ไม่ปรากฏนามอีก ๕๐ ฯ

(ปี 2543) การศึกษาอนุพุทธประวัติให้ประโยชน์อย่างไรต่อเจ้าของประวัติ?

การศึกษาอนุพุทธประวัติให้คุณค่าอย่างไรต่อผู้ศึกษา?

ตอบ เป็นการประกาศเกียรติคุณพระสาวกผู้เป็นอุปการะแก่พระศาสนา ได้เชิดชูพระคุณท่าน นำเพื่อนร่วมศาสนาให้เกิดปสาทะและนับถือ ความดีของพระสาวกปรากฏแล้วจักเชิดชูพระเกียรติคุณของพระศาสดายิ่งขึ้น ฯ

ให้คุณค่าในด้านกำหนดและจดจำวัตรปฏิบัติอันงดงามของท่านมาเป็นปฏิปทาเครื่องดำเนินชีวิตของตน ฯ

- **พุทธบุคคล มี ๓ ประเภท** คือ
    ๑. สัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้เองโดยชอบ และสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้ด้วย
    ๒. ปัจเจกพุทธะ ตรัสรู้เฉพาะตน แต่ไม่สามารถสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้
    ๓. อนุพุทธะ ตรัสรู้ตาม คือมีพระพุทธเจ้าสั่งสอนจึงรู้ตามได้ และสามารถสอนผู้อื่นให้กระทำตามด้วย

(ปี 2552) พระสาวกสงฆ์ผู้ได้ชื่อว่าอนุพุทธะมีความสำคัญอย่างไร?

ตอบ มีความสำคัญคือพระสาวกสงฆ์จัดเป็นรัตนะประการหนึ่งในรัตนะ ๓ ซึ่งเป็นผู้มีศีลและทิฏฐิเสมอกัน ถ้าไม่มีพระสาวกสงฆ์เป็นผู้รู้ธรรมและรับปฏิบัติธรรม ความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าก็ไม่สำเร็จประโยชน์และพระสาวกสงฆ์นั้นได้เป็นกำลังใหญ่ของพระศาสนา ในอันช่วยประกาศพระธรรม ประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก

(ปี 2551) พุทธบุคคล มีกี่ประเภท? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๓ ประเภท ฯ คือ ๑. พระสัมมาสัมพุทธะ ๒. พระปัจเจกพุทธะ ๓. พระอนุพุทธะ ฯ

(ปี 2549) อนุพุทธบุคคล คือใคร? ท่านเหล่านั้นมีความสำคัญต่อพระศาสดาอย่างไร ?

ตอบ คือ สาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า ฯ

มีความสำคัญอย่างนี้ แม้พระศาสดาได้ตรัสรู้และทรงแสดงธรรม แต่เมื่อขาดผู้รู้ธรรมและรับปฏิบัติ ความตรัสรู้ของพระองค์ก็ไม่สำเร็จประโยชน์ ฯ

(ปี 2547) อนุพุทธบุคคล คือใคร? เป็นได้เฉพาะบรรพชิตหรือเฉพาะคฤหัสถ์?

ตอบ คือ สาวกของพระพุทธเจ้า ที่ท่านได้ตรัสรู้มรรคผลตามพระพุทธเจ้า ฯ

เป็นได้ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ฯ

(ปี 2543) อนุพุทธบุคคลคือบุคคลพวกไหน? ได้ชื่อว่าอย่างนั้นเพราะเหตุไร? อนุพุทธบุคคล เป็นนักบวชหรือบุคคลทั่วไป?

ตอบ คือบุคคลผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ได้ชื่ออย่างนั้นเพราะเป็นผู้รู้ตามพระพุทธเจ้า ฯ

เป็นนักบวชก็มี เป็นบุคคลทั่วไปก็มี ฯ

พระเจ้าพิมพิสาร

- ปกครองเมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ
- บรรลุโสดาบัน เพราะได้ฟัง อนุปุพพีกถาและอริยสัจ ๔
- ทรงถวายพระราชอุทยาน เพื่อสร้างวัดแห่งแรกของพระพุทธศาสนา ชื่อว่า “วัดเวฬุวัน” ทรงถวายด้วยวิธีการทรงจับพระเต้าทองเต็มด้วยน้ำ หลั่งลงถวายพระราชอุทยานเวฬุวันนั้นแก่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน

(ปี 2555) การที่พระเจ้าพิมพิสารเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้พระองค์ได้รับอนุตตริยะอะไรบ้าง?

ตอบ ได้อนุตตริยะ ๓ อย่าง คือ

พระองค์ได้เฝ้า เป็นทัสสนานุตตริยะ

ได้ทรงสดับธรรม เป็นสวนานุตตริยะ

ได้ธรรมจักษุเห็นธรรมนั้น เป็นลาภานุตตริยะ ฯ

(ปี 2552) พระเจ้าพิมพิสารทรงถวายพระราชอุทยานเวฬุวันแด่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน เพราะทรงพิจารณาเห็นอย่างไรและทรงถวายด้วยวิธีการอย่างไร?

ตอบ เพราะทรงเห็นว่า พระราชอุทยานเวฬุวันเป็นที่ไม่ไกลไม่ใกล้นัก แต่บ้านบริบูรณ์ด้วยทางเป็นที่ไปและเป็นที่มา ควรที่ผู้มีธุระจะพึงไปถึง กลางวันไม่เกลื่อนกล่นด้วยหมู่คน กลางคืนเงียบเสียงที่จะอื้ออึงกึกก้อง ปราศจากลมแต่ชนที่เดินเข้าออกสมควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่สงัด และควรเป็นที่หลีกออกเร้นอยู่ตามวิสัยสมณะ ควรเป็นที่เสด็จอยู่ของพระศาสดาดังนี้ และทรงถวายด้วยวิธีการทรงจับพระเต้าทองเต็มด้วยน้ำ หลั่งลงถวายพระราชอุทยานเวฬุวันนั้นแก่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ฯ

(ปี 2547) ในคราวที่เสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ณ ลัฏฐิวัน มีพระสาวกตามเสด็จไปเป็นจำนวนมาก ผู้ที่เป็นหัวหน้าของพระสาวกเหล่านั้นคือใคร? และท่านมีส่วนสำคัญในการประกาศพระศาสนาในครั้งนั้นอย่างไร?

ตอบ คือ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ

ท่านเป็นที่เคารพนับถือของมหาชน ได้ประกาศความไม่มีแก่นสารแห่งลัทธิเก่าของตน และความที่ตนเป็นสาวกของพระพุทธองค์ ทำให้พระเจ้าพิมพิสารพร้อมด้วยบริวาร ๑๒ ส่วน น้อมจิตลงสดับพระธรรมเทศนาเรื่องอนุปุพพีกถาและอริยสัจ ๔ พระเจ้าพิมพิสารพร้อมด้วยบริวาร ๑๑ ส่วน ได้ดวงตาเห็นธรรม อีก ๑ ส่วน ตั้งอยู่ในไตรสรณคมน์ ฯ

มูลเหตุขอบวช

- พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นพระโสดาบัน จึงขอบวช
- พระอุรุเวลกัสสปะ เห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารไม่ได้ ได้ความสลดใจ จึงขอบวช
- พระรัฐบาล บวชเพราะศรัทธา
- พระนันทะ บวชเพราะจำใจ
- พระวักกลิ บวชเพราะหลงไหลในรูป
- พระมหากัจจายนะ ท่านได้รับมอบหมายจากพระเจ้าจัณฑปัชโชตให้ไปทูลเชิญพระพุทธเจ้าเสด็จกรุงอุชเชนี จึงทูลลาบวชด้วย ครั้นได้เข้าเฝ้าฟังธรรมแล้ว บรรลุพระอรหัต จึงทูลขอบวช
- บวชเพราะเบื่อหน่าย คือ พระยสะ พระมหากัสสปะ ฯ
- บวชเพราะเพื่อน คือ พระภัททิยศากยะ พระวิมละ พระสุพาหุ พระปุณณชิ พระควัมปติ และเพื่อนชาวชนบทอีก ๕๐ คน ฯ

(ปี 2556) พระสาวกผู้บวชเพราะเบื่อหน่าย บวชเพราะเพื่อน คือใคร?

ตอบ บวชเพราะเบื่อหน่าย คือ พระยสะ พระมหากัสสปะ ฯ

บวชเพราะเพื่อน คือ พระภัททิยศากยะ พระวิมละ พระสุพาหุ พระปุณณชิ พระควัมปติ และเพื่อนชาวชนบทอีก ๕๐ คน ฯ

(ตอบองค์ใดองค์หนึ่งก็ให้ และตอบองค์อื่น ถ้าถูกก็ควรให้)

เอตทัคคะ

- พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้รัตตัญญู
- พระอุรุเวลกัสสปะ ผู้มีบริวารมาก
- พระมหากัสสปะ ผู้เลิศในทางถือธุดงค์
- พระปุณณมันตานีบุตร ผู้เลิศในทางธรรมกถึก
- พระสารีบุตร ผู้เลิศในทางมีปัญญามาก
- พระโมคคัลลานะ ผู้มีฤทธิ์มาก
- พระโสณกุฏิกัณณะ ผู้แสดงธรรมด้วยถ้อยคำอันไพเราะ (ผู้มีวาจาไพเราะ)
- พระราหุล ผู้ใคร่ในการศึกษา
- พระราธะ ผู้มีปฏิภาณ คือ มีญาณแจ่มแจ้งในธรรมเทศนา
- พระโมฆราช ผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง
- พระอุบาลี ผู้ทรงพระวินัย
- พระอานนท์ ผู้เลิศในทางพหูสูต มี ๕ ด้าน คือ เป็นพหูสูต มีสติ มีคติ มีความเพียร และเป็นพุทธอุปัฏฐาก
- พระอนุรุทธะ ผู้เลิศในทางทิพยจักขุญาณ (ตาทิพย์)
- พระมหากัจจายนะ ผู้เลิศในทางผู้อธิบายเนื้อความย่อให้พิสดาร
- พระรัฐบาล ผู้เลิศในทางผู้บวชด้วยศรัทธา
- พระวักกลิ ผู้เลิศในทางสัทธาธิมุต คือ ผู้พ้นกิเลสด้วยศรัทธา
- พระโสณโกฬิวิสะ ผู้เลิศในทางมีความเพียรปรารภแล้ว
- กิสาโคตมีเถรี ในทางทรงไว้ซึ่งจีวรอันเศร้าหมอง (ภิกษุณี)
- กุณฑลเกสีเถรี ในทางขิปปาภิญญา หรือ ตรัสรู้เร็ว (ภิกษุณี)
- ภัททกาปิลานีเถรี ในทางระลึกได้ซึ่งปุพเพนิวาส (ภิกษุณี)
- ภัททากัจจานาเถรี ในทางถึงซึ่งอภิญญาอันใหญ่แล้ว (ภิกษุณี)
- โสณาเถรี ในทางมีความเพียรปรารภแล้ว (ภิกษุณี)
- พระนางมหาปชาบดี ผู้รัตตัญญู (ภิกษุณี)
- นางธรรมทินนาเถรี ในทางธรรมกถึก (ภิกษุณี)

(ปี 2557) ภิกษุ ภิกษุณี ผู้เอตทัคคะในทางเป็นพระธรรมกถึก คือใคร?

ตอบ ภิกษุ คือพระปุณณมันตานีบุตร ฯ

ภิกษุณี คือนางธรรมทินนาเถรี ฯ

พระพุทธเจ้าอุปสมบทให้

- พระอัญญาโกณฑัญญะ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เถิด **เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ**” เพราะท่านเป็นโสดาบันอยู่
- พระยสะ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เถิด” เพราะท่านบรรลุพระอรหัตต์แล้ว
- พระมหากัสสปะ อุปสมบทด้วยวิธีพิเศษ คือ อุปสมบทด้วยวิธีรับพระโอวาท ๓ ข้อ
- พระนางมหาปชาบดีโคตมี อุปสมบทด้วยวิธีพิเศษ คือ อุปสมบทด้วยวิธีรับครุธรรม ๘

บรรลุ เพราะฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า

- พระอัญญาโกณฑัญญะ บรรลุพระอรหัตต์เพราะฟัง อนัตตลักขณสูตร
- ยสกุลบุตร บรรลุพระอรหัตต์เพราะฟัง อนุปุพพีกถา ๕ (ทาน ศีล สวรรค์ โทษแห่งกาม อานิสงส์ของการออกบวช) และอริยสัจ ๔ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี
- ชฎิล ๓ (พระอุรุเวลกัสสปะ พระนทีกัสสปะ พระคยากัสสปะ) บรรลุพระอรหัตต์เพราะฟัง อาทิตตปริยายสูตร
- พระมหากัสสปะได้รับอุปสมบทแล้วนาน ๘ วัน จึงบรรลุพระอรหัตต์

พระสูตร / พระธรรมคำสอน

- **ธัมมจักรกัปปวัตตนสูตร** ว่าด้วยสิ่งที่**บรรพชิตไม่ควรเสพหรือส่วนสุด ๒ อย่าง** คือ ๑.กามสุขัลลิกานุโยค ๒.อัตตกิลมถานุโยค ,**มัชฌิมาปฏิปทา** ข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลางอริยมรรคมีองค์ 8 **และอริยสัจ ๔** => แสดงแก่ พระปัญจวัคคีย์
- **อนัตตลักขณสูตร** ว่าด้วยเรื่อง ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น => แสดงแก่ พระปัญจวัคคีย์
- **อาทิตตปริยายสูตร** ว่าด้วยเรื่อง อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ผัสสะ และเวทนาซึ่งเกิดตามลำดับ เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือความกำหนัด ความโกรธ ความหลง และร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศก ร่ำไร รำพัน ความคับแค้นใจ => แสดงแก่ ชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน
- **เวทนาปริคคหสูตร** มีใจความว่า “ให้พิจารณาร่างกาย ซึ่งมีความแตกทำลายไม่ยั่งยืน และแสดงผลเสียของการยึดมั่น พร้อมกับตรัสให้ละเลิกทิฏฐิอย่างนั้นเสีย” => แสดงแก่ ทีฆนขปริพาชก ณ ถ้ำสุกรขาตา เขาคิชฌกูฏ แขวงเมืองราชคฤห์ ฯ

(ปี 2556) พระศาสดาทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรโปรดพวกปุราณชฎิลเพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะเป็น พระสตูรที่เหมาะแกบุ่รพจรรยาของพวกปุราณชฎิล ผู้อบรมมาในการบูชาเพลิง ฯ

(ปี 2551) อนัตตลักขณสูตร และ อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่องอะไร? ทรงแสดงแก่ใคร?

ตอบ อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่อง ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์

อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่อง สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือราคะโทสะโมหะ ฯ

ทรงแสดงแก่ชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ

(ปี 2548) คำที่มีอยู่ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรต่อไปนี้ ได้แก่อะไร?

ก. ส่วนสุด ๒ อย่าง

ข. มัชฌิมาปฏิปทา

ตอบ ก. ส่วนสุด ๒ อย่าง คือ ๑. กามสุขัลลิกานุโยค ความหมกมุ่นอยู่ในกาม ๒. อัตตกิลมถานุโยค ความทำตนให้ลำบาก

ข. มัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ข้อปฏิบัติสายกลาง คือ มรรคมีองค์ ๘ ฯ

พระปัญจวัคคีย์ (โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ อัสสชิ)

(ปี 2554) ภิกษุผู้รัตตัญญู ย่อมมีคุณสมบัติเช่นไร จึงพ้นจากคำตำหนิว่า โตเพราะกินข้าว เฒ่าเพราะบวชนาน?

ตอบ ย่อมเป็นผู้เก่าแก่ ได้พบเห็นและสันทัดในกิจการของคณะ ย่อมอาจจัด อาจทำให้สำเร็จด้วยตนเองหรือบอกเล่าแนะนำผู้อื่น เป็นเจ้าแบบเจ้าแผนดุจผู้รักษาคลังพัสดุ

(ปี 2552) เอหิภิกขุอุปสัมปทาที่ประทานแก่พระปัญจวัคคีย์ และพระยสะต่างกันอย่างไร เพราะเหตุไร?

ตอบ ต่างกันคือที่ประทานแก่พระปัญจวัคคีย์มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ

ส่วนที่ประทานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ เพราะพระยสะได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

(ปี 2552) พระปัญจวัคคีย์องค์ไหนบ้างได้ศิษย์ดีมีความสำคัญต่อพระศาสนา ศิษย์นั้นชื่ออะไรและเป็นผู้เลิศในทางด้านใด? **ตอบ** พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้พระปุณณมันตานีบุตรเป็นศิษย์เป็นผู้เลิศในทางธรรมกถึก

พระอัสสชิได้พระสารีบุตรเป็นศิษย์ เป็นผู้เลิศในทางมีปัญญามาก ฯ

(ปี 2552) พระปัญจวัคคีย์ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์พร้อมกัน แต่พระอัญญาโกณฑัญญะได้รับยกย่องเป็นปฐมสาวก เพราะเหตุไร? **ตอบ** เพราะพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นผู้ได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนและได้รับอุปสมบทก่อนองค์อื่น

(ปี 2551) ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ท่าน ได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนหลังกันอย่างไร?

ตอบ ท่านโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นองค์แรก ต่อมาท่านวัปปะและท่านภัททิยะจึงได้ และต่อมาท่านมหานามะและท่านอัสสชิจึงได้ตามลำดับ ฯ

(ปี 2547) พระวาจาว่า ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด ดังนี้ คำว่า ที่สุดทุกข์ คืออะไร? ผู้ทำที่สุดทุกข์ได้ก่อนกว่าผู้อื่นคือใคร? ด้วยพระธรรมเทศนาอะไร?

ตอบ คือ พระอรหัตผล ฯ

คือ พระภิกษุปัญจวัคคีย์ ฯ

ด้วยพระธรรมเทศนาชื่อว่า อนัตตลักขณสูตร ฯ

(ปี 2544) พระปัญจวัคคีย์ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร?

พระธรรมเทศนานั้นโดยย่อว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ ชื่อ อนัตตลักขณสูตร ฯ ว่าด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯ

- **พระอัญญาโกณฑัญญะ**

(ปี 2555) พระอัญญาโกณฑัญญะ กับพระอุรุเวลกัสสปะทูลขอบวชในพระศาสนาโดยมีมูลเหตุความเป็นมาต่างกันอย่างไร? **ตอบ** ต่างกันอย่างนี้ พระอัญญาโกณฑัญญะได้ธรรมจักษุ คือดวงตาเห็นธรรม ที่ท่านกล่าวว่าเป็นพระโสดาบันมีศรัทธาในพระศาสนามั่นคงแล้ว จึงขอบวช ฯ

พระอุรุเวลกัสสปะได้ปรีชาหยั่งเห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารไม่ได้หลงถือตนว่า เป็นผู้วิเศษ แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ได้ความสลดใจจึงลอยบริขารชฎิลของตนเสียแล้วจึงขอบวช ฯ

(ปี 2555) พระวาจาที่ตรัสให้อุปสมบทแก่พระอัญญาโกณฑัญญะ และพระยสะเหมือนกันหรือต่างกัน? เพราะเหตุไร?

ตอบ เหมือนกันตรงที่ทรงรับเข้าสู่พรหมจรรย์ ว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เถิด” ต่างกันที่พระอัญญาโกณฑัญญะ มีพระพุทธดำรัสต่อท้ายว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ” เพราะท่านยังไม่บรรลุพระอรหัตต์ ส่วนพระยสะ ไม่มีคำว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ” เพราะท่านบรรลุพระอรหัตต์แล้ว ฯ

(ปี 2554) พระอัญญาโกณฑัญญะสำเร็จเป็นพระอรหันต์หลังจากบวชเป็นพระภิกษุแล้วกี่วัน ? สำเร็จเพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ? **ตอบ** ๕ วัน ฯ ชื่อ อนัตตลักขณสูตร ฯ

(ปี 2553) พระอัญญาโกณฑัญญะมีมูลเหตุจูงใจอะไร จึงได้ออกบวชตามอุปัฏฐากพระมหาบุรุษขณะบำเพ็ญทุกรกิริยา?

ตอบ เพราะได้เคยเข้าร่วมทำนายพระลักษณะของพระมหาบุรุษโดยเชื่อมั่นว่าจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จึงตามอุปัฏฐากด้วยหวังว่า เมื่อพระมหาบุรุษตรัสรู้ จักทรงเทศนาโปรด ฯ

(ปี 2550) พระอัญญาโกณฑัญญะ ชื่อเดิมว่าอะไร? เกิดที่ไหน? เรียนจบอะไร ? ทำไมจึงได้ชื่ออัญญาโกณฑัญญะ ?

ตอบ ชื่อเดิมว่าโกณฑัญญะ ฯ

เกิดที่บ้านพราหมณ์ชื่อโทณวัตถุ อยู่ไม่ห่างจากกรุงกบิลพัสดุ์ ฯ

เรียนจบไตรเพทและรู้ตำราทำนายลักษณะ ฯ

เพราะอาศัยพระอุทานว่า อญฺญาสิ ที่แปลว่า ได้รู้แล้ว ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเปล่งเมื่อท่านโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม ฯ

(ปี 2549) พระอัญญาโกณฑัญญะ ใคร่ครวญดูตามประวัติ ความเชื่อถือของท่านหนักไปทางไหน ในตำราทายลักษณะหรือในอัตตกิลมถานุโยคปฏิบัติ? ขอฟังเหตุผล

ตอบ เห็นว่าหนักไปในอัตตกิลมถานุโยคปฏิบัติ เหตุผลคือ เดิมท่านเชื่อตำราแน่ใจ จึงบวชตามและเฝ้าอุปัฏฐาก ครั้นเห็นทรงเลิกทุกรกิริยา ก็สิ้นหวังนี่ก็เพราะเชื่อมั่นในอัตตกิลมถานุโยคปฏิบัติว่า เลิกเสียเป็นอันไม่สำเร็จ เมื่อพระองค์ตรัสบอกว่า สำเร็จแล้ว ก็คัดค้านไม่เชื่อถือ อาการที่คัดค้านและพูดถ้อยคำที่แสดงอคารวะนั้น เป็นเครื่องยืนยันความเห็นดังกล่าว ฯ

(ปี 2546) อนุพุทธองค์แรกสำเร็จเป็นพระภิกษุด้วยพระพุทธดำรัสว่าอย่างไร?

อนุพุทธองค์นั้นได้เป็นพระโสดาบันและได้เป็นพระอรหันต์ เพราะได้ฟังพระธรรมเทศนาอะไร?

ตอบ ด้วยพระพุทธดำรัสว่า " ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด " ฯ

ได้เป็นพระโสดาบัน เพราะได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และได้เป็นพระอรหันต์ เพราะได้ฟังอนัตตลักขณสูตร ฯ

(ปี 2543) พระโกณฑัญญะได้เกิดความรู้เห็นอย่างไรก่อน จึงนับว่าเป็นปฐมอริยสาวก?

ท่านได้รับเกียรติยศเป็นพิเศษเพราะเหตุนี้อย่างไรบ้าง?

ตอบ ได้เกิดความรู้เห็นว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับไปเป็นธรรมดา คือได้ดวงตาเห็นธรรม (ธรรมจักษุ) แล้วทูลขอบวชกับพระพุทธองค์ จึงนับได้ว่าเป็นปฐมอริยสาวกในพระศาสนา ฯ

เมื่อท่านเกิดความรู้เห็นดังนี้ พระบรมศาสดาจึงทรงเปล่งอุทาน ว่า "อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญ อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญ" แปลว่า โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอๆ แต่นั้นมา ท่านมีนามว่า อัญญาโกณฑัญญะ ข้อนี้เป็นเกียรติยศพิเศษสำหรับท่านผู้เป็นปฐมอริยสาวก ฯ

- **พระอัสสชิ**

(ปี 2557) พระอัสสชิได้แสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชก มีใจความย่อว่าอย่างไร?

ตอบ มีใจความย่อว่า "ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุแห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระศาสดาตรัสสอนอย่างนี้" ฯ

(ปี 2553) มารยาทดีมีความสำรวมย่อมเป็นศรีของสมณะ สามารถจะปลูกศรัทธา เลื่อมใสให้เกิดแก่ผู้พบเห็น นี่เป็นปฏิปทาจริยาวัตรของพระสาวกรูปใด? จงเล่าประวัติของท่านโดยย่อ

ตอบ ของพระอัสสชิเถระ ฯ

ท่านเป็นหนึ่งในพระปัญจวัคคีย์ ได้ฟังพระธรรมเทศนาจนได้บรรลุพระอรหัตแล้ว ได้เป็นกำลังในการประกาศพระศาสนา อุปติสสปริพาชกพบเห็นแล้วเกิดความเลื่อมใส ขอฟังธรรมจากท่าน แล้วได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ฯ

(ปี 2551) อุปติสสปริพาชกเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเพราะได้ฟังธรรมจากใคร? มีใจความว่าอย่างไร?

ตอบ จากพระอัสสชิ ฯ มีใจความว่า พระศาสดาทรงแสดงความเกิดแห่งธรรมทั้งหลาย เพราะเป็นไปแห่งเหตุ และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น เพราะดับแห่งเหตุ พระศาสดาตรัสอย่างนี้ ฯ

(ปี 2548) ความเป็นผู้สำรวมกิริยาอาการให้เรียบร้อยดีงามสมความเป็นสมณะ เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ทางหนึ่ง ในข้อนี้มีปฏิปทาของพระสาวกองค์ใดเป็นตัวอย่าง? จงเล่าประวัติโดยสังเขปมาประกอบ

ตอบ พระอรหันตสาวกทุกรูปล้วนเป็นผู้สำรวมกิริยาอาการเรียบร้อยดีงามทั้งสิ้น แต่ที่ได้รับยกย่องเป็นพิเศษคือพระอัสสชิเถระ ท่านมีกิริยาอาการที่น่าเลื่อมใส เป็นเหตุให้อุปติสสปริพาชกเห็นแล้วเกิดศรัทธา เข้าไปหา ขอฟังธรรมจนได้บรรลุโสดาปัตติผล ภายหลังยังชักชวนสหายของตนเข้ามาบวชในพระธรรมวินัย ได้เป็นกำลังสำคัญช่วยพระศาสดาเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองกว้างขวางและมั่นคงอย่างรวดเร็ว ฯ

(ปี 2544) คำถามว่า " ผู้มีอายุ อินทรีย์ของท่านหมดจดผ่องใส ท่านบวชจำเพาะใคร ใครเป็นศาสดาผู้สอนของท่าน ท่านชอบใจธรรมของใคร " เป็นคำถามของใคร? ใครเป็นผู้ตอบ? ตอบว่าอย่างไร?

ตอบ อุปติสสปริพาชก ฯ

พระอัสสชิเป็นผู้ตอบ ตอบว่า " ผู้มีอายุ เราบวชจำเพาะพระมหาสมณะ ผู้เป็นโอรสศากยราชออกจากศากยสกุล ท่านเป็นศาสดาของเรา เราชอบใจธรรมของท่าน "

ยสกุลบุตร

(ปี 2555) พระวาจาที่ตรัสให้อุปสมบทแก่พระอัญญาโกณฑัญญะ และพระยสะเหมือนกันหรือต่างกัน? เพราะเหตุไร?

ตอบ เหมือนกันตรงที่ทรงรับเข้าสู่พรหมจรรย์ ว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เถิด” ต่างกันที่พระอัญญาโกณฑัญญะ มีพระพุทธดำรัสต่อท้ายว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ” เพราะท่านยังไม่บรรลุพระอรหัตต์ ส่วนพระยสะ ไม่มีคำว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ” เพราะท่านบรรลุพระอรหัตต์แล้ว ฯ

(ปี 2554) พระพุทธองค์ทรงแสดงอนุปุพพีกถาแก่ใครเป็นคนแรก? อนุปุพพีกถานั้นกล่าวถึงเรื่องอะไร ?

ตอบ แสดงแก่ยสกุลบุตรเป็นคนแรก ฯ กล่าวพรรณนาทานการให้ แล้วพรรณนาศีลความรักษากายวาจาเรียบร้อย พรรณนาสวรรค์คือกามคุณที่บุคคลใคร่ ซึ่งจะพึงได้พึงถึงด้วยกรรมอันดีคือทานและศีล พรรณนาโทษแห่งกาม และพรรณนาอานิสงส์แห่งความออกไปจากกาม ฯ

(ปี 2553) ยสกุลบุตรได้ฟังธรรมอะไรจากพระศาสดาเป็นครั้งแรก? ณ ที่ไหน?

ตอบ ได้ฟัง อนุปุพพีกถา และอริยสัจ ๔ ฯ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ฯ

(ปี 2552) เอหิภิกขุอุปสัมปทาที่ประทานแก่พระปัญจวัคคีย์ และพระยสะต่างกันอย่างไร เพราะเหตุไร?

ตอบ ต่างกันคือที่ประทานแก่พระปัญจวัคคีย์มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ส่วนที่ประทานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ส่วนที่ประทานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ เพราะพระยสะได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

(ปี 2551) พระสาวกผู้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลเพราะฟังธรรมเทศนาเรื่องเดียวซ้ำ ๒ ครั้ง คือใคร? ธรรมเทศนาเรื่องอะไร?

ตอบ คือ พระยสะ ฯ เรื่อง อนุปุพพีกถาและอริยสัจ ๔ ฯ

(ปี 2550) เศรษฐีบิดาพระยสะออกติดตามหาพระยสะให้กลับบ้าน แต่เหตุไฉนเมื่อพบแล้วจึงมิได้นำกลับไปตามความประสงค์เดิม? **ตอบ** เพราะได้ทราบว่า พระยสะบรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ไม่ควรเพื่อจะกลับไปครองเรือนอีกต่อไป ควรจะออกบวชเป็นพระภิกษุ ฯ

(ปี 2549) พระยสะมีมารดาบิดาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน? ออกบวชเพราะเหตุไร?

ตอบ อยู่ที่เมืองพาราณสี ใกล้ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ฯ

เพราะมีความเบื่อหน่ายในการครองฆราวาส เนื่องจากได้เห็นอาการของพวกชนบริวารอันวิปริตไปโดยอาการต่างๆ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งการยังจิตให้เพลิดเพลิน จึงได้เดินออกจากเรือนไปพบพระพุทธองค์ได้ฟังพระธรรมเทศนาจนบรรลุเป็นพระอรหันต์ จึงได้ออกบวช ฯ

(ปี 2547) พระพุทธเจ้าทรงทำอิทธาภิสังขารแก่ใครเป็นครั้งแรก? ทรงทำเช่นนั้นด้วยพระพุทธประสงค์อย่างไร?

ตอบ ทรงทำแก่ ยสกุลบุตรและบิดาของยสกุลบุตรเป็นครั้งแรก ฯ

ด้วยพระพุทธประสงค์เพื่อให้ยสกุลบุตรพิจารณาภูมิธรรมอันตนได้เห็นแล้ว จนถึงได้บรรลุพระอรหัต และให้บิดาได้ฟังธรรมแล้วบรรลุพระโสดาปัตติผล ฯ

(ปี 2546) อนุปุพพีกถา คืออะไร ? ทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระพุทธประสงค์อย่างไร ?

พระสาวกผู้ได้ฟัง อนุปุพพีกถา ครั้งแรกคือใคร? ณ ที่ไหน?

ตอบ คือ ถ้อยคำที่กล่าวโดยลำดับ ฯ ด้วยพระพุทธประสงค์เพื่อฟอกจิตกุลบุตรให้ห่างไกลจากความยินดีในกาม ควรรับพระธรรมเทศนาให้เกิดธรรมจักษุ เหมือนผ้าที่ปราศจากมลทิน ควรรับน้ำย้อมได้ ฉะนั้น ฯ

คือ ยสกุลบุตร ฯ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ฯ

ชฎิล ๓ (พระอุรุเวลกัสสปะ พระนทีกัสสปะ พระคยากัสสปะ)

(ปี 2556) พระศาสดาทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรโปรดพวกปุราณชฎิลเพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะเป็น พระสูตรที่เหมาะแก่บุรพจรรยาของพวกปุราณชฎิล ผู้อบรมมาในการบูชาเพลิง ฯ

(ปี 2555) ชฎิล ๓ พี่น้อง มีชื่ออะไรบ้าง? ได้บรรลุพระอรหัตต์เพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะ พระนทีกัสสปะ พระคยากัสสปะฯ ฟังอาทิตตปริยายสูตร ฯ

(ปี 2552) ชฎิล ๓ พี่น้องต่างละลัทธิของตน บวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเพราะเหตุใด?

ตอบ อุรุเวลกัสสปะ ถือตัวว่าเป็นผู้วิเศษ แต่พระพุทธเจ้าทรงใช้อิทธิปาฏิหาริย์และอาเทสนาปาฏิหาริย์ทรมานจนถอนทิฏฐิมานะ ได้ปรีชาหยั่งเห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารมิได้ ตนมิได้เป็นผู้วิเศษแต่ประการใด ได้ความสลดใจ จึงทูลขออุปสมบท ส่วนนทีกัสสปะและคยกัสสปะ เห็นพี่ชายถือเพศเป็นภิกษุ ถามทราบความว่าพรหมจรรย์นี้ประเสริฐ จึงเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลขออุปสมบท ฯ

(ปี 2551) อนัตตลักขณสูตร และ อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่องอะไร? ทรงแสดงแก่ใคร?

ตอบ อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่อง ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์

อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่อง สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือราคะโทสะโมหะ ฯ

ทรงแสดงแก่ชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ

(ปี 2546) ชฎิล ๓ พี่น้อง ชื่ออะไรบ้าง? ใครได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีบริวารมาก?

ท่านเหล่านั้นพร้อมบริวารได้บรรลุอรหัต เพราะฟังพระธรรมเทศนาอะไร? ใจความย่อว่าอย่างไร?

ตอบ ชื่อ อุรุเวลกัสสปะ นทีกัสสปะ และคยากัสสปะ ฯ อุรุเวลกัสสปะ ฯ

เพราะฟังอาทิตตปริยายสูตร ฯ

ใจความย่อว่า อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ผัสสะ และเวทนาซึ่งเกิดตามลำดับ เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือความกำหนัด ความโกรธ ความหลง และร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศกร่ำไร รำพัน ความคับแค้นใจ ฯ

- **พระอุรุเวลกัสสปะ**

(ปี 2555) พระอัญญาโกณฑัญญะ กับพระอุรุเวลกัสสปะทูลขอบวชในพระศาสนาโดยมีมูลเหตุความเป็นมาต่างกันอย่างไร? **ตอบ** ต่างกันอย่างนี้ พระอัญญาโกณฑัญญะได้ธรรมจักษุ คือดวงตาเห็นธรรม ที่ท่านกล่าวว่าเป็นพระโสดาบันมีศรัทธาในพระศาสนามั่นคงแล้ว จึงขอบวช ฯ

พระอุรุเวลกัสสปะได้ปรีชาหยั่งเห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารไม่ได้หลงถือตนว่า เป็นผู้วิเศษ แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ได้ความสลดใจจึงลอยบริขารชฎิลของตนเสียแล้วจึงขอบวช ฯ

(ปี 2553) พระสาวกผู้ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีบริวารมากคือใคร? ท่านมีบริวารมากเพราะเหตุไร ?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ เพราะท่านรู้จักเอาใจบริษัท รู้จักสงเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ฯ

(ปี 2550) พระอุรุเวลกัสสปะบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เพราะเหตุใด? พระพุทธองค์ทรงพาท่านไปกรุงราชคฤห์ด้วย เพราะทรงมีพุทธประสงค์อย่างไร?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะเห็นอภินิหารของพระพุทธองค์หลายประการ จนถอนทิฏฐิมานะของตน เห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารมิได้ และตนก็มิได้เป็นผู้วิเศษ ได้ความสลดใจ จึงทูลขออุปสมบท ฯ

ทรงมีพุทธประสงค์จะปลูกศรัทธาแก่มหาชน เพราะท่านเป็นที่นับถือของมหาชนมานาน ฯ

(ปี 2549) ความเป็นผู้มีบริวารมาก เป็นผลมาจากอะไร? และดีอย่างไร? พระสาวกองค์ใดได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางนี้?

ตอบ เป็นผลมาจากความรู้จักเอาใจบริษัท รู้จักสงเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ฯ

ดีอย่างนี้คือ ภิกษุผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติเห็นปานนี้ ย่อมเป็นผู้อันบริษัทรักใคร่นับถือ สามารถควบคุมบริษัทไว้อยู่ เป็นผู้อันจะพึงปรารถนาในสาวกมณฑล ฯ

พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ

(ปี 2548) พระสาวกผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีบริวารมาก คือใคร? เพราะท่านมีคุณธรรมอะไร?

ตอบ คือ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ เพราะท่านรู้จักสงเคราะห์บริวารด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง จึงเป็นที่รักใคร่นับถือ สามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจบริวารไว้ได้ ฯ

(ปี 2544) พระสาวกรูปใดที่ได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นยอดแห่งภิกษุผู้มีบริวารมาก?

ความเป็นผู้มีบริวารมากนั้น เป็นผลเกิดจากอะไร?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ เกิดจากเหตุ คือความรู้จักเอาใจบริษัท รู้จักสงเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ฯ

พระสารีบุตร (อุปติสสะ) / พระโมคคัลลานะ(โกลิตะ)

- **พระสารีบุตร** เกิดที่หมู่บ้านอุปติสคาม ตำบลนาลันทา กรุงราชคฤห์ แขวงมคธ
  บรรลุโสดาปัตติผล เพราะฟังธรรมจากพระอัสสชิ
  หลังบวชได้ ๑๕ วัน บรรลุอรหัตตผล เพราะฟังเวทนาปริคคหสูตร ณ ถ้ำสุกรขาตา ภูเขาคิชฌกูฏ กรุงราชคฤห์
  ท่านนิพพานที่บ้านเกิด ตำบลนาลันทา กรุงราชคฤห์ แขวงมคธ
  อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่เจดีย์ใกล้ซุ้มประตูแห่งวัดเชตวัน
- **พระโมคคัลลานะ** เกิดที่หมู่บ้านโกลิตคาม ตำบลโกลิตคาม กรุงราชคฤห์ แขวงมคธ
  บรรลุโสดาปัตติผล เพราะฟังธรรมจากอุปติสสะ
  หลังบวชได้ ๗ วัน บรรลุอรหัตตผล ณ บ้านกัลลวาลมุตตคาม แขวงมคธ(ก่อนพระสารีบุตร ๘ วัน)
  ท่านนิพพานหลังพระสารีบุตร ๑๕ วัน ณ ตำบลกาฬศิลา แขวงมคธ
  อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่เจดีย์ใกล้ซุ้มประตูแห่งวัดเวฬุวัน

(ปี 2556) พระสาวกรูปใดได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่าเป็นผู้กตัญญูกตเวที? จงแสดงตัวอย่างมาสัก ๒ เรื่อง

ตอบ พระสารีบุตรเถระ ฯ

เรื่องที่ ๑ พระสารีบุตรนับถือพระอัสสชิเป็นอาจารย์ เมื่ออาจารย์อยู่ในทิศใด ก่อนจะนอน ท่านจะนมัสการและนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น

เรื่องที่ ๒ พระสารีบุตรระลึกถึงอุปการะของราธพราหมณ์ที่เคยถวายภิกษาแก่ท่านทัพพีหนึ่ง ฯ

(ปี 2554) พระสารีบุตรได้รับการสรรเสริญว่าเป็นผู้กตัญญูกตเวที จงเล่าเรื่องมาประกอบสัก ๑ เรื่อง เพื่อยืนยันคำกล่าวนี้ (ให้ตอบเพียง ๑ เรื่อง)

ตอบ เรื่องที่ ๑ พระสารีบุตรนับถือพระอัสสชิเป็นอาจารย์ เมื่ออาจารย์อยู่ในทิศใด ก่อนจะนอน ท่านจะนมัสการและนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น ฯ

เรื่องที่ ๒ ราธพราหมณ์เสียใจมีร่างกายซูบซีดเพราะไม่ได้อุปสมบทตามปรารถนาพระศาสดาทรงทราบความแล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า มีใครระลึกถึงอุปการะของราธะได้บ้าง, พระสารีบุตรทูลว่าราธพราหมณ์เคยถวายภิกษาแก่ท่านทัพพีหนึ่ง พระศาสดาตรัสสรรเสริญว่าเป็นผู้กตัญญูดีนัก อุปการะเพียงเท่านี้ก็ยังจำได้ ฯ

(ปี 2554) ความเห็นว่าพระขีณาสพตายแล้วดับสูญ เป็นความเห็นผิด ความเห็นที่ถูกต้องเป็นอย่างไร?

ตอบ ความเห็นที่ถูกต้องว่า พระขีณาสพตายแล้ว รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่ไม่เที่ยงดับไป ฯ

(ปี 2552) “คนเหล่านี้ทั้งหมดยังไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ก็จักไม่มีเหลือจักล่วงไปหมด ดูการเล่นไม่มีประโยชน์อะไร ควรขวนขวายหาธรรมเครื่องพ้นดีกว่า” นี่เป็นคำพูดของใครพูดกะใคร?

ตอบ ของอุปติสสมาณพ พูดกะโกลิตมาณพ ฯ

(ปี 2549) เมื่อเอ่ยถึง พระสารีบุตร ทำให้นึกถึงพระสาวกอีกองค์หนึ่ง คือใคร? ท่านได้บรรลุพระอรหัตและนิพพานที่ไหน? ก่อนหรือหลังพระสารีบุตรกี่วัน?

ตอบ คือพระโมคคัลลานะ ฯ

ท่านได้บรรลุพระอรหัตที่บ้านกัลลวาลมุตตคาม แขวงมคธ ก่อนพระสารีบุตร ๘ วัน และนิพพานที่ตำบลกาฬศิลา แขวงมคธ หลังพระสารีบุตร ๑๕ วัน ฯ

(ปี 2548) ธรรมเสนาบดี และ นวกัมมาธิฏฐายี เป็นนามของพระสาวกองค์ใด? เพราะเหตุไร จึงมีนามเช่นนั้น?

ตอบ ธรรมเสนาบดี เป็นนามของพระสารีบุตรเถระ เพราะท่านเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการประกาศพระพุทธศาสนา ฯ

นวกัมมาธิฏฐายี เป็นนามของพระโมคคัลลานเถระ เพราะท่านเป็นผู้สามารถกำกับดูแลการก่อสร้าง ฯ

(ปี 2547) เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เมืองเทวทหะ รับสั่งกับพระภิกษุผู้เข้าเฝ้าเพื่อทูลลาไปปัจฉาภูมิชนบท ให้ไปลาพระเถระรูปใด? และทรงยกย่องพระเถระรูปนั้นว่าอย่างไร?

ตอบ รับสั่งให้ไปลาพระสารีบุตรเถระ ฯ

ทรงยกย่องท่านว่า เป็นผู้มีปัญญา อนุเคราะห์เพื่อนบรรพชิต ฯ

(ปี 2547) บุคคลประเภทที่ว่า ธัมมัปปมาณิกา ผู้ถือธรรมเป็นประมาณ มีอธิบายอย่างไร? ในข้อนี้มีตัวอย่างแสดงไว้อย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า บุคคลประเภทนี้ถือธรรมเป็นสำคัญ ชอบใจเฉพาะข้อปฏิบัติ เห็นผู้ที่ตั้งอยู่ในสังวรมีมรรยาทเรียบร้อย และได้ฟังธรรมอันท่านแสดงมุ่งกล่าวเฉพาะข้อปฏิบัติ ย่อมเลื่อมใส ฯ

ตัวอย่างเช่นพระสารีบุตรได้เห็นพระอัสสชิ และได้ฟังธรรมของท่านแล้ว จึงเกิดความเลื่อมใส ฯ

(ปี 2546) พระสารีบุตรได้บรรลุอรหัตผลช้ากว่าบริวาร เพราะเหตุไร?

พระโมคคัลลานะ นิพพานที่ไหน? อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่ไหน?

ตอบ เพราะท่านเป็นผู้มีปัญญามาก ต้องใช้บริกรรมใหญ่ ซึ่งเปรียบด้วยการเสด็จไปข้างไหน ๆ แห่งพระราชา ต้องตระเตรียมราชพาหนะและราชบริพารที่จำเป็น จึงช้ากว่าการไปของคนสามัญ ฯ

นิพพานที่ตำบลกาฬศิลา แขวงมคธ ฯ อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่เจดีย์ใกล้ซุ้มประตูแห่งเวฬุวนาราม ฯ

(ปี 2545) พระพุทธองค์ทรงส่งสาวกออกไปประกาศพระศาสนา เพราะทรงเห็นประโยชน์อะไร?

พระอัสสชิได้แสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชก มีใจความย่อว่าอย่างไร?

ตอบ ทรงเห็นประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชน เพื่อให้เห็นธรรมและตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติอันเป็นปัจจัยแห่งความสุขความสงบ ฯ

มีใจความย่อว่า "พระศาสดาทรงแสดงความเกิดแห่งธรรมทั้งหลาย เพราะเป็นไปแห่งเหตุ และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น เพราะดับแห่งเหตุ พระศาสดาตรัสอย่างนี้" ฯ

(ปี 2545) ปัญหาว่า "พระขีณาสพตายแล้วเป็นอะไร" ใครเป็นผู้ถาม? ใครเป็นผู้ตอบ? และตอบว่าอย่างไร?

ข้อความว่า "ท่านควรสำเหนียกใจอย่างนี้ว่า เราจักไม่พูดคำอันเป็นเหตุ เถียงกัน ถือผิดต่อกัน" ใครพูดกับใคร? ที่ไหน?

ตอบ พระสารีบุตรเป็นผู้ถาม พระยมกะเป็นผู้ตอบ และตอบว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่ไม่เที่ยง ดับไปแล้ว ฯ

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแก่พระโมคคัลลานะ ที่บ้านกัลลวาลมุตตคาม แขวงมคธ ฯ

(ปี 2543) พระพุทธองค์ทรงยกย่องพระสารีบุตรคู่กับพระโมคคัลลานะโดยอุปมาไว้อย่างไร?

ที่ตรัสอุปมาไว้อย่างนั้นเพราะเหตุไร?

ตอบ พระพุทธองค์ตรัสอุปมาว่า พระสารีบุตรเปรียบเหมือนมารดาผู้ให้ทารกเกิด พระโมคคัลลานะเปรียบเหมือนนางนมผู้เลี้ยงทารกที่เกิดแล้วนั้น ฯ

ที่ตรัสอุปมาไว้อย่างนั้นเพราะพระสารีบุตรย่อมแนะนำให้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล พระโมคคัลลานะย่อมแนะนำให้ตั้งอยู่ในคุณเบื้องบนที่สูงกว่านั้น ฯ

(ปี 2543) การพบกันของพระอัสสชิและอุปติสสปริพาชกมีผลต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร ?

พระสารีบุตรมีปัญญาเลิศกว่าพระสาวกทั้งหลายนั้น มีอะไรเป็นเครื่องยืนยัน?

ตอบ มีผลเกิดขึ้นดังนี้คือ

๑) อุปติสสปริพาชกได้ความเลื่อมใสในวัตรของพระอัสสชิ

๒) อุปติสสปริพาชกได้ฟังธรรมแล้วได้ดวงตาเห็นธรรม

๓) อุปติสสปริพาชกได้ชักชวนเพื่อนไปบวช ฟังธรรมแล้วได้บรรลุธรรม

๔) พระพุทธองค์ได้อัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวา ฯ

มีพระพุทธดำรัสตรัสยกย่องพระสารีบุตรว่า เป็นยอดแห่งพระสาวกผู้มีปัญญาและตรัสสรรเสริญว่า พระสารีบุตรสามารถแสดงธรรมจักร และจตุราริยสัจ ได้กว้างขวางพิสดารแม้นกับพระองค์ ประกอบกับพระธรรมเทศนาที่ท่าน ได้แสดงไว้ในโอกาสนั้น ๆ ส่องให้เห็นถึงอัจฉริยภาพอย่างแท้จริงของท่านในด้านนี้ ฯ

พระมหากัสสปะ

(ปี 2556) การทำสังคายนาก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่พระศาสนาอย่างไรบ้าง?

ตอบ ให้เกิดคุณประโยชน์อย่างนี้

กำจัดและป้องกันอลัชชีได้ ทำความเห็นพุทธศาสนิกให้ถูกต้องและปฏิบัติถูกต้องได้ และทำให้พระศาสนามั่นคงและแพร่หลายยิ่งขึ้น ฯ

(ปี 2556) อุปสมบทวิธีพิเศษด้วยการรับพระโอวาท ๓ ข้อ และด้วยการรับครุธรรม ๘ ข้อ ทรงประทานให้แก่ใคร? และท่านนั้น ๆ ได้รับการยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางไหน?

ตอบ การรับพระโอวาท ๓ ข้อ ทรงประทานแก่พระมหากัสสปะ

การรับครุธรรม ๘ ข้อ ทรงประทานแก่พระนางมหาปชาบดีโคตมี ฯ

พระมหากัสสปะได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางทรงธุดงคคุณ

พระนางมหาปชาบดีโคตมี ได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางรัตตัญญู ฯ

(ปี 2555) อนุพุทธที่เป็นสาวกสาวิกาของพระศาสดา ซึ่งได้รับการอุปสมบทด้วยวิธีพิเศษมีบ้างหรือไม่? ถ้ามี คือใคร? อุปสมบทด้วยวิธีใด **ตอบ** มี ฯ คือ พระมหากัสสปะ อุปสมบทด้วยวิธีรับพระโอวาท ๓ ข้อ, พระนางมหาปชาบดีโคตมี อุปสมบทด้วยวิธีรับครุธรรม ๘ ประการ ฯ

(ปี 2554) พระมหากัสสปะได้รับอุปสมบทแล้วนานเท่าไรจึงบรรลุพระอรหัต?

พระโอวาทข้อว่า "เราจะไม่ละสติที่ไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์" สงเคราะห์เข้าในธรรมข้อใดบ้าง?

ตอบ ๘ วัน ฯ สงเคราะห์เข้าใน กายคตาสติ และ วิปัสสนาญาณ เป็นต้น ฯ

(ปี 2553) พระพุทธโอวาทว่า เราจะไม่ละสติที่ไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์ ดังนี้

พระองค์ตรัสกะสาวกรูปใด? พระสาวกรูปนั้นเป็นเอตทัคคะในทางใด?

ตอบ พระมหากัสสปะ ฯ เป็นเอตทัคคะในทางถือธุดงค์ ฯ

(ปี 2551) พระมหากัสสปเถระเป็นประธานในการทำสังคายนาครั้งแรกที่ไหน? ใช้เวลานานเท่าไร?

ตอบ ที่ถ้ำสัตตบัณณคูหา เวภารบรรพต กรุงราชคฤห์ ฯ ใช้เวลา ๗ เดือน ฯ

(ปี 2549) พระสาวกผู้ปรารภเหตุว่า "ผู้อยู่ครองเรือนต้องคอยนั่งรับบาป เพราะการงานที่ผู้อื่นทำไม่ดี" แล้วมีใจเบื่อหน่ายสละทรัพย์สมบัติออกบวชคือใคร? ท่านได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นผู้เลิศในทางไหน? เพราะเหตุใด?

ตอบ คือ พระมหากัสสปะ ฯ

ท่านได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นผู้เลิศในทางถือธุดงค์ เพราะท่านถือธุดงค์ ๓ อย่างเป็นประจำ คือ ทรงผ้าบังสุกุลจีวรเป็นวัตร ๑ เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร ๑ อยู่ป่าเป็นวัตร ๑ ฯ

(ปี 2548) พระศาสดาทรงประทานพระโอวาทเป็นการให้อุปสมบทแก่พระมหากัสสปะไว้กี่ข้อ? อะไรบ้าง?

ตอบ ๓ ข้อ คือ

๑. เราจักเข้าไปตั้งความละอายและความยำเกรงอย่างแรงกล้าไว้ในภิกษุ ทั้งที่เป็นเถระ ปานกลาง และผู้ใหม่

๒. เราจักเงี่ยหูลงฟังธรรม อันประกอบด้วยกุศล และพิจารณาเนื้อความแห่งธรรมนั้น

๓. เราจักไม่ละสติที่ไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์ ฯ

(ปี 2547) พระมหากัสสปะออกบวชเพราะมีความเห็นอย่างไร? ท่านได้รับยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

ตอบ เพราะมีความเห็นว่า ผู้อยู่ครองเรือนต้องคอยนั่งรับบาปเพราะการงานที่ผู้อื่นทำไม่ดี และเห็นว่าฆราวาสคับแคบ เป็นทางมาแห่งกิเลสธุลี จึงมีใจเบื่อหน่ายสละสมบัติ ออกบวชอุทิศพระอรหันต์ในโลก ฯ

ได้รับยกย่องว่า เป็นเลิศแห่งภิกษุผู้ทรงธุดงค์ ฯ

(ปี 2545) พระมหากัสสปะได้รับการอุปสมบทด้วยวิธีใด?

พระมหากัสสปะโดยปกติถือธุดงค์อะไรบ้าง?

ตอบ ด้วยวิธีรับพุทธโอวาท ๓ ข้อ ฯ

ถือธุดงค์ ๓ อย่าง คือ

๑) ทรงผ้าบังสุกุลจีวรเป็นวัตร

๒) ถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร

๓) ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร ฯ

(ปี 2544) พระศาสดาทรงยกย่องพระสาวกรูปใดว่า มีธรรมเครื่องอยู่เสมอด้วยพระองค์?

พระองค์ทรงปฏิบัติต่อพระสาวกรูปนั้นโดยพระอาการอย่างไร ?

ตอบ พระมหากัสสปะ ฯ

ทรงรับผ้าสังฆาฏิของท่านไปทรง และประทานผ้าสังฆาฏิของพระองค์ให้แก่ท่าน ฯ

พระอานนท์

- บวชพร้อมกันกับ **พระเจ้าภัททิยราช เจ้าชายอนุรุทธะ เจ้าชายอานนท์ เจ้าชายภคุ เจ้าชายกิมพิละ เจ้าชายเทวทัต และอุบาลี** รวมแล้วทั้งหมด ๗ คน

(ปี 2550) พรข้อว่า ถ้าจักไม่โปรดให้ข้าพระองค์อยู่ในที่ประทับของพระองค์ และข้อว่า ถ้าพระองค์จะเสด็จไปสู่ที่นิมนต์ที่ข้าพระองค์รับไว้ พระอานนท์ทูลขอเพื่อประโยชน์อะไร?

ตอบ ข้อต้น เพื่อป้องกันคำติเตียนว่า พระอานนท์บำรุงพระศาสดาเพราะเห็นแก่ลาภ

ข้อหลัง เพื่อป้องกันคนกล่าวว่า พระอานนท์บำรุงพระศาสดาไปทำอะไร เพราะพระองค์ไม่ทรงอนุเคราะห์แม้ด้วยกิจเท่านี้ ฯ

(ปี 2546) พระอานนท์ได้บรรลุโสดาปัตติผลเพราะได้ฟังโอวาทจากใคร? และได้บรรลุอรหัตผลเมื่อไร?

ท่านบรรลุอรหัตผลและนิพพาน ต่างจากพระสาวกองค์อื่นอย่างไร?

ตอบ จากพระปุณณมันตานีบุตร ฯ

บรรลุอรหัตผลก่อนวันรุ่งขึ้นจะทำปฐมสังคายนา ฯ

การบรรลุอรหัตผลของท่านในขณะที่กำลังเอนกายศีรษะยังไม่ถึงหมอนเท้ายกขึ้นในระหว่างอิริยาบถ ๔

ท่านนิพพานบนอากาศ กลางแม่น้ำโรหิณีแล้วอธิษฐานให้สรีระของท่านแยกเป็น ๒ ภาค ให้ตกลงที่ฝั่งแม่น้ำฝั่งละภาค ฯ

พระอนุรุทธเถระ

(ปี 2546) จงตอบคำถามเกี่ยวกับพระอนุรุทธเถระ ดังต่อไปนี้

ก) ท่านเป็นโอรสของใคร?

ข) เกี่ยวเนื่องกับพระบรมศาสดาอย่างไร?

ค) ท่านออกบวชพร้อมกับใครบ้าง?

ง) ได้รับยกย่องจากพระบรมศาสดาอย่างไร?

ตอบ ก) ของพระเจ้าศากยะพระนามว่า อมิโตทนะ พระมารดาไม่ปรากฏพระนาม ฯ

ข) เป็นพระโอรสของพระเจ้าอาของพระบรมศาสดา จึงนับเป็นพระอนุชาของพระบรมศาสดา ฯ

ค) พร้อมกับพระอุบาลี พระภัททิยะ พระภคุ พระกิมพิละ พระอานนท์ และพระเทวทัต ฯ

ง) เป็นผู้เลิศในทางมีจักษุทิพย์ ฯ

กลุ่มศิษย์ของพราหมณ์พาวรีมี ๑๖ คน (เข้าไปทูลถามปัญหาพระพุทธเจ้า ๑๖ ข้อ)

- พระอชิตะ
- พระปุณณกะ
- พระอุทยะ
- พระโมฆราช

(ปี 2557) มาณพทั้ง ๑๖ คนผู้ทูลถามโสฬสปัญหากะพระพุทธองค์ เป็นศิษย์ของใคร? ท่านตั้งสำนักอยู่ที่ไหน?

ตอบ ของพราหมณ์พาวรี ฯ

อยู่ที่ฝั่งแม่น้ำโคธาวารี ระหว่างเมืองอัสสกะและเมืองอาฬกะ ฯ

(ปี 2556) ปัญหาว่า โลกคือหมู่สัตว์อันอะไรปิดบังไว้จึงหลงอยู่ในที่มืด ดังนี้ ใครเป็นผู้ถาม?

และพระศาสดาทรงพยากรณ์ว่าอย่างไร?

ตอบ อชิตมาณพเป็นผู้ถาม ฯ

ทรงพยากรณ์ว่า โลกคือหมู่สัตว์ อันอวิชชาคือความไม่รู้แจ้งปิดบังไว้ จึงหลงดุจอยู่ในที่มืด ฯ

(ปี 2555) "หมู่มนุษย์ในโลกนี้ อาศัยอะไรจึงบูชายัญบวงสรวงเทวดา" นี่เป็นปัญหาของใคร? และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าอย่างไร? **ตอบ** เป็นปัญหาของปุณณกมาณพ ฯ ได้รับพุทธพยากรณ์ว่า หมู่มนุษย์เหล่านั้น อยากได้ของที่ตนปรารถนา อาศัยของที่มีชราทรุดโทรม จึงบูชายัญบวงสรวงเทวดา ฯ

(ปี 2554) อาจารย์ผู้ผูกปัญหาให้ศิษย์ ๑๖ คนไปทูลถามพระพุทธเจ้า ชื่ออะไร?

ทั้งอาจารย์และศิษย์ฟังพุทธพยากรณ์แล้วได้บรรลุผลอะไร?

ตอบ พราหมณ์พาวรี ฯ ปิงคิยมาณพได้ดวงตาเห็นธรรม ฯ

ศิษย์อีก ๑๕ คน ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ฯ ส่วนอาจารย์ได้บรรลุเสขภูมิ ฯ

(ปี 2553) พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมโปรดพระโมฆราชด้วยเรื่องอะไร? มีความหมายอย่างไร?

ตอบ ด้วยเรื่องสุญญตานุปัสสนา ฯ มีความหมายว่า ให้พิจารณาเห็นโลกโดยความเป็นของว่างเปล่า ถอนความเห็นว่าเป็นตัวตนของเราเสีย ฯ

(ปี 2552) คำถามว่า "ข้าพเจ้าจักพิจารณาเห็นโลกอย่างไร มัจจุราชจึงจักไม่แลเห็น" ใครเป็นผู้ถาม พระศาสดาทรงพยากรณ์ไว้อย่างไร?

ตอบ พระโมฆราชเป็นผู้ทูลถาม พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่า ท่านจงเป็นคนมีสติ พิจารณาเห็นโลกโดยความเป็นของว่างเปล่า ถอนความตามเห็นว่าตัวของเราเสียทุกเมื่อเถิด ท่านจักข้ามล่วงมัจจุราชเสียได้ด้วยอุบายอย่างนี้ ท่านพิจารณาเห็นโลกอย่างนี้แล มัจจุราชจึงไม่แลเห็น ฯ

(ปี 2551) “โลกมีอะไรผูกพันไว้ อะไรเป็นเครื่องสัญจรของโลกนั้น ท่านกล่าวกันว่า นิพพานๆ ดังนี้ เพราะละอะไรได้?” ปัญหานี้ใครทูลถาม? **ตอบ** อุทยมาณพเป็นผู้ทูลถาม ฯ

(****หมายเหตุ** พระพุทธเจ้าได้พยายากรณ์ไว้ว่า ***ความเพลิดเพลิน***ผูกพันไว้ ***ความตรึก***เป็นเครื่องสัญจร เพราะละ***ตัณหา***)

(ปี 2550) พระโมฆราชทูลถามปัญหาพระพุทธองค์เป็นคนที่เท่าไร? เพราะเหตุไร?

ตอบ เป็นคนที่ ๑๕ ฯ เพราะครั้งแรกเห็นว่าท่านอชิตมาณพเป็นผู้ใหญ่กว่าจึงยอมให้ถามก่อน แต่เมื่อปรารภจะทูลถามเป็นคนที่ ๒ และคนที่ ๙ ถูกพระพุทธองค์ทรงห้ามไว้ให้รอก่อน จึงได้โอกาสทูลถามเป็นคนที่ ๑๕ ฯ

(ปี 2544) พระรัฐบาล และพระนันทะ ออกบวชเพราะเหตุใด?

พระโมฆราช และพระอุบาลี ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

ตอบ พระรัฐบาล ออกบวชเพราะศรัทธา

พระนันทะ ออกบวชเพราะจำใจ ฯ

พระโมฆราช ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง

พระอุบาลี ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงพระวินัย ฯ

พระมหากัจจายนะ

(ปี 2556) พระมหากัจจายนะได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าให้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแทนพระองค์ ณ เมืองใด และได้ผลเป็นอย่างไร?

ตอบ ณ เมืองอุชเชนี ฯ ได้รับผล คือ พระเจ้าจัณฑปัชโชตและชาวพระนครเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ฯ

(ปี 2554) พระสาวกผู้แสดงความไม่ต่างกันแห่งวรรณะ ๔ เหล่า คือใคร? แสดงแก่ใคร? ที่ไหน? พระสูตรนั้นชื่ออะไร ?

ตอบ พระมหากัจจายนะเป็นผู้แสดง ฯ

แก่พระเจ้ามธุรราช อวันตีบุตร ฯ

ที่คุนธาวัน แขวงมธุรราชธานี ฯ

สูตรนั้นชื่อว่า มธุรสูตร ฯ

(ปี 2553) พระมหากัจจายนะเคยได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าให้ไปเผยแผ่พระศาสนาแทนพระองค์เมื่อครั้งไหน? ได้ผลอย่างไร? **ตอบ** เมื่อครั้งที่ท่านบรรลุพระอรหัต และอุปสมบทเป็นภิกษุแล้ว ได้ทูลเชิญพระพุทธเจ้าให้เสด็จไปกรุงอุชเชนี เพื่อประกาศพระศาสนาตามพระราชประสงค์ ของพระเจ้าจัณฑปัชโชต แต่พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ท่านไปแทน ฯ พระเจ้าจัณฑปัชโชตและชาวพระนครเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ฯ

(ปี 2551) การบวชของพระมหากัจจายนะ มีความเป็นมาอย่างไร?

ตอบ มีความเป็นมาอย่างนี้ ท่านได้รับมอบหมายจากพระเจ้าจัณฑปัชโชตให้ไปทูลเชิญพระพุทธเจ้าเสด็จกรุงอุชเชนี จึงทูลลาบวชด้วย ครั้นได้เข้าเฝ้าฟังธรรมแล้ว บรรลุพระอรหัต จึงทูลขอบวช ฯ

(ปี 2549) พระสาวก ผู้อธิบายภัทเทกรัตตสูตรที่ทรงแสดงโดยย่อให้พิสดาร คือใคร? ท่านได้รับการสรรเสริญจากพระศาสดาว่าอย่างไร?

ตอบ คือ พระมหากัจจายนะ ฯ

ท่านได้รับสรรเสริญจากพระศาสดาว่า เป็นผู้ฉลาดในการอธิบายคำที่ย่อให้พิสดาร ฯ

(ปี 2548) พระมหากัจจายนะ นิพพานก่อนหรือหลังพระพุทธเจ้า? มีอะไรเป็นข้ออ้าง?

ตอบ พระมหากัจจายนะ นิพพานหลังพระพุทธเจ้า มีมธุรสูตรเป็นข้ออ้าง โดยมีใจความ ตอนหนึ่งในพระสูตรนั้นว่า พระเจ้ามธุรราชตรัสถามว่า เดี๋ยวนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเสด็จอยู่ ณ ที่ไหน พระมหากัจจายนะทูลว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพานแล้ว ฯ

พระรัฐบาล

(ปี 2555) จงระบุชื่อพระสาวกผู้ที่บวชเพราะเหตุต่อไปนี้

๑. บวชเพราะศรัทธา

๒. บวชเพราะจำใจ

๓. บวชเพราะหลงไหลในรูป ฯ

ตอบ ๑.บวชเพราะศรัทธา คือ พระรัฐบาล

๒.บวชเพราะจำใจ คือ พระนันทะ

๓.บวชเพราะหลงไหลในรูป คือ พระวักกลิ ฯ

(ปี 2555) ข้อธรรมว่า “โลกคือหมู่สัตว์อันชรานำเข้าไปใกล้ ไม่ยั่งยืน” เรียกว่าธรรมอะไร? ใครแสดงว่าใคร?

ตอบ เรียกว่า ธรรมุเทศ ฯ พระรัฐบาลแสดงถวายแก่พระเจ้าโกรัพยะ ฯ

(ปี 2550) ธรรมุเทศ มีอะไรบ้าง? ใครแสดงแก่ใคร?

ตอบ มี

๑. โลกคือหมู่สัตว์ อันชรานำเข้าไปใกล้ ไม่ยั่งยืน

๒. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่จำเพาะตน

๓. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของ ๆ ตน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป

๔. โลกคือหมู่สัตว์ พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิ่ม เป็นทาสแห่งตัณหา ฯ

พระรัฐบาลแสดงถวายพระเจ้าโกรัพยะ

(ปี 2544) พระรัฐบาล และพระนันทะ ออกบวชเพราะเหตุใด?

พระโมฆราช และพระอุบาลี ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

ตอบ พระรัฐบาล ออกบวชเพราะศรัทธา

พระนันทะ ออกบวชเพราะจำใจ ฯ

พระโมฆราช ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง

พระอุบาลี ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงพระวินัย ฯ

(ปี 2543) ธรรมุเทศคืออะไรบ้าง? ใครแสดงแก่ใคร?

ตอบ ธรรมุเทศ คือ

๑) โลกคือหมู่สัตว์อันชรานำเข้าไปใกล้ ไม่ยั่งยืน

๒) โลกคือหมู่สัตว์ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่จำเพาะตน

๓) โลกคือหมู่สัตว์ไม่มีอะไรเป็นของ ๆ ตน จำต้องละสิ่งทั้งปวงไป

๔) โลกคือหมู่สัตว์พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิ่ม เป็นทาสแห่งตัณหา

พระรัฐบาลแสดงถวายพระเจ้าโกรัพยะ

พระราหุล

(ปี 2546) การศึกษาเป็นการพัฒนาชีวิตและสังคมให้ก้าวหน้าและก้าวไกล จึงอยากทราบว่า

พระเถระองค์ใด ได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้ใฝ่ใจในการศึกษา?

ท่านได้รับการยกย่องเช่นนั้น เพราะมีปฏิปทาอย่างไร?

ตอบ พระราหุลเถระ ฯ

มีปฏิปทาอย่างนี้คือ ท่านตื่นขึ้นแต่เช้าแล้วกอบเอาทรายมาเต็มกำมือแล้วปรารถนาว่า ขอให้เราได้รับโอวาทคำสั่งสอนแต่สำนักพระทศพลและพระอุปัชฌาย์อาจารย์เท่าเม็ดทรายในกำมือเถิด แล้วตั้งใจศึกษา ตั้งใจปฏิบัติอย่างจริงจัง ด้วยปฏิปทาเช่นนี้แล จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ใฝ่ใจในการศึกษา ฯ

(ปี 2545) ราหุลกุมาร ได้บรรพชาเป็นสามเณรเพราะเหตุใด? พระราหุล ได้รับยกย่องว่าเลิศในทางใด?

ตอบ เพราะพระมารดาให้ไปขอราชสมบัติกับพระพุทธองค์ ซึ่งเป็นพระราชบิดา ดังนั้น พระองค์จึงทรงประทานทรัพย์อันเป็นโลกุตตระ โดยมอบหมายให้พระสารีบุตร เป็นพระอุปัชฌาย์ บรรพชาให้ราหุลกุมาร ด้วยการรับสรณคมน์ ๓ ฯ

ได้รับยกย่องว่าเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ใคร่ศึกษาพระธรรมวินัย ฯ

พระราธะ

(ปี 2545) พระสาวกผู้ได้รับการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาเป็นองค์แรกคือใคร?

ท่านได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่าเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย อย่างไร?

ตอบ พระราธะ ฯ

ได้รับยกย่องว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีปฏิภาณ คือญาณแจ่มแจ้งในธรรมเทศนา ฯ

(ปี 2543) พระสาวกรูปใดได้รับการบวชด้วยญัตติจตุตถกรรมเป็นรูปแรก?

พระสาวกรูปนั้นได้รับยกย่องเป็นเลิศในทางไหน?

ตอบ พระราธะ ฯ ในทางมีปฏิภาณ คือญาณแจ่มแจ้งในพระธรรมเทศนา ฯ

พระนันทะ / พระวักกลิ / พระอุบาลี

- พระอุบาลี บวชพร้อมกันกับ **พระเจ้าภัททิยราช เจ้าชายอนุรุทธะ เจ้าชายอานนท์ เจ้าชายภคุ เจ้าชายกิมพิละ เจ้าชายเทวทัต และอุบาลี** รวมแล้วทั้งหมด ๗ คน

(ปี 2557) การที่เจ้าศากยะทูลขอให้พระอุบาลีผู้เป็นช่างกัลบกบวชก่อน เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะประสงค์จะละมานะของตน ฯ

(ปี 2555) จงระบุชื่อพระสาวกผู้ที่บวชเพราะเหตุต่อไปนี้

๑. บวชเพราะศรัทธา

๒. บวชเพราะจำใจ

๓. บวชเพราะหลงไหลในรูป ฯ

ตอบ ๑.บวชเพราะศรัทธา คือ พระรัฐบาล

๒.บวชเพราะจำใจ คือ พระนันทะ

๓.บวชเพราะหลงไหลในรูป คือ พระวักกลิ ฯ

(ปี 2544) พระรัฐบาล และพระนันทะ ออกบวชเพราะเหตุใด?

พระโมฆราช และพระอุบาลี ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

ตอบ พระรัฐบาล ออกบวชเพราะศรัทธา

พระนันทะ ออกบวชเพราะจำใจ ฯ

พระโมฆราช ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง

พระอุบาลี ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงพระวินัย ฯ

พระโสณโกฬิวิสะ (ผู้เลิศในทางมีความเพียรปรารภแล้ว)

(ปี 2557) พระพุทธองค์ทรงแสดงโทษแห่งความเพียรที่ตึงเกินไปและหย่อนเกินไปแก่พระโสณโกฬิวิสะว่าอย่างไร?

ตอบ ทรงแสดงว่า ความเพียรที่ตึงเกินไปเป็นไปเพื่อความฟุ้งซ่าน ที่หย่อนเกินไปเป็นเพื่อความเกียจคร้าน ฯ

เป็นศิษย์เป็นอาจารย์กัน

(ปี 2550) ในอสีติมหาสาวก มีองค์ไหนบ้างมีความสัมพันธ์เป็นศิษย์และอาจารย์กัน? จงบอกมาสัก ๒ คู่

ตอบ (ตอบเพียง ๒ คู่)

พระอัญญาโกณฑัญญะกับพระปุณณมันตานีบุตร

พระอัสสชิกับพระสารีบุตร

พระสารีบุตรกับพระราธะ

พระสารีบุตรกับพระราหุล

พระมหากัจจายนะกับพระโสณกุฏิกัณณะ ฯ

ภิกษุณี

(ปี 2555) อนุพุทธที่เป็นสาวกสาวิกาของพระศาสดา ซึ่งได้รับการอุปสมบทด้วยวิธีพิเศษมีบ้างหรือไม่? ถ้ามี คือใคร? อุปสมบทด้วยวิธีใด? **ตอบ** มี ฯ คือ พระมหากัสสปะ อุปสมบทด้วยวิธีรับพระโอวาท ๓ ข้อ, พระนางมหาปชาบดีโคตมี อุปสมบทด้วยวิธีรับครุธรรม ๘ ประการ ฯ

(ปี 2545) พระนางปชาบดีโคตมี ยินดีรับครุธรรม ๘ ข้อมาปฏิบัติ อุปมาเหมือนอะไร?

พระเถรีผู้มีชื่อต่อไปนี้ได้รับเอตทัคคะในทางไหน?

ก) กิสาโคตมีเถรี

ข) กุณฑลเกสีเถรี

ค) ภัททกาปิลานีเถรี

ง) ภัททากัจจานาเถรี

จ) โสณาเถรี

ตอบ เปรียบเหมือนหญิงหรือชายที่ยังรุ่นสาวรุ่นหนุ่ม กำลังรักแต่งกาย อาบน้ำสระเกล้าแล้วได้พวงดอกอุบล พวงมะลิ หรือพวงลำดวนแล้ว จะพึงรับด้วยมือทั้ง ๒ แล้วตั้งไว้บนศีรษะด้วยความยินดีฉันนั้น ฯ

ก) ในทางทรงไว้ซึ่งจีวรอันเศร้าหมอง

ข) ในทางขิปปาภิญญา หรือ ตรัสรู้เร็ว

ค) ในทางระลึกได้ซึ่งปุพเพนิวาส

ง) ในทางถึงซึ่งอภิญญาอันใหญ่แล้ว

จ) ในทางมีความเพียรปรารภแล้ว ฯ

พระโสณกุฏิกัณณะ

(ปี 2544) พระศาสดาทรงทราบความขัดข้องจากพระสาวกรูปใด จึงได้ทรงพระอนุญาตให้สงฆ์ปัญจวรรคทำการอุปสมบทในปัจจันตชนบทได้? ท่านได้รับยกย่องว่าเลิศทางไหน?

ตอบ พระโสณกุฏิกัณณะ ฯ เป็นผู้มีวาจาไพเราะ ฯ

ปริพาชกทีฆนขะ

(ปี 2544) ทิฏฐิแสดงความเห็นว่า " สิ่งทั้งปวงไม่ควรแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่ชอบใจทั้งหมด " ใครพูดกับใคร?

ตามทิฏฐิแสดงความเห็นนั้น มีคำกล่าวตอบว่าอย่างไร ?

ตอบ ปริพาชกทีฆนขะ อัคคิเวสสนโคตร ทูลกับพระศาสดา ฯ

มีพระดำรัสตอบว่า " อัคคิเวสสนะ ถ้าอย่างนั้น ความเห็นอย่างนั้น ก็ต้องไม่ควรแก่ท่าน ท่านก็ต้องไม่ชอบความเห็นอย่างนั้น " ฯ

คนแรก/คนสุดท้าย

- ผู้ถึงรัตนะ ๒ คือ ตปุสสะ และภัลลิกะ
- ผู้ถึงรัตนะ ๓ คือบิดาของยสะ ฯ
- พระพุทธองค์ทรงแสดงอนุปุพพีกถาแก่ใครเป็นคนแรก คือ ยสกุลบุตร
- ผู้ที่ถวายผ้าวัสสิกสาฎก (ผ้าอาบน้ำฝน) เป็นคนแรก คือ นางวิสาขา
- สามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือ สามเณรราหุล ได้บรรลุพระอรหัตเพราะฟังธรรมจากพระพุทธองค์

(ปี 2557) อุบาสกผู้ประกาศตนถึงรัตนะ ๒ และรัตนะ ๓ ว่าเป็นสรณะคนแรก คือใคร?

ตอบ ผู้ถึงรัตนะ ๒ คือตปุสสะ และภัลลิกะ

ผู้ถึงรัตนะ ๓ คือบิดาของยสะ ฯ

(ปี 2557) สามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือใคร? ได้บรรลุพระอรหัตเพราะฟังธรรมจากใคร?

ตอบ สามเณรราหุล ฯ จากพระพุทธองค์ ฯ

(ปี 2553) พุทธบริษัท ๔ ผู้เป็นอริยสาวก มีลำดับการเกิดขึ้นก่อนหลังกันอย่างไร? บุคคลแรกของแต่ละบริษัทนั้นคือใคร?

ตอบ มีลำดับอย่างนี้ คือ ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา และภิกษุณี ฯ

พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นคนแรกของภิกษุบริษัท

บิดาของพระยสะ เป็นคนแรกของอุบาสกบริษัท

มารดาและภรรยาของพระยสะ เป็นคนแรกของอุบาสิกาบริษัท

พระนางปชาบดีโคตมี เป็นคนแรกของภิกษุณีบริษัท ฯ

ความหมายและความสำคัญของศาสนพิธี

(ปี 2549) ศาสนพิธี คืออะไร? การศึกษาศาสนพิธีให้เข้าใจ มีประโยชน์อย่างไร?

ตอบ คือ พิธีทางศาสนา ฯ

มีประโยชน์คือ

๑. ทำให้เข้าใจเรื่องของศาสนพิธีได้โดยถูกต้อง

๒. ให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญไม่ไร้สาระ

๓. ทำให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยนจากขนบธรรมเนียมประเพณี ฯ

(ปี 2545) การศึกษาให้เข้าใจในศาสนพิธี มีประโยชน์อย่างไร?

ตอบ ก) ทำให้เข้าใจเรื่องของศาสนพิธีได้โดยถูกต้อง

ข) ให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ไร้สาระ

ค) ทำให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยนจากขนบธรรมเนียมประเพณี ฯ

(ปี 2544) กุศลพิธี และบุญพิธี คือพิธีเช่นไร?

ตอบ กุศลพิธี คือพิธีกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวด้วยการอบรมความดีงามทางพระพุทธศาสนาเฉพาะตัวบุคคล เช่น พิธีรักษาอุโบสถศีล เป็นต้น

บุญพิธี คือพิธีทำบุญงานมงคล และงานอวมงคล ฯ

- **ทานพิธี** ได้แก่ พิธีถวายผ้าวัสสิกสาฎก (ผ้าอาบน้ำฝน) พิธีถวายเสนาสนะกุฎีวิหาร พิธีทอดผ้าป่า พิธีถวายผ้าอัจเจกจีวร ผ้าจำนำพรรษา

(ปี 2555) การถวายผ้าวัสสิกสาฎกนั้น มีมูลเหตุมาจากอะไร? ใครเป็นผู้ถวายคนแรก?

ตอบ มีมูลเหตุมาจากเดิมยังไม่มีพุทธานุญาตให้ภิกษุมีผ้าวัสสิกสาฎก ภิกษุทั้งหลายจึงเปลือยกายอาบน้ำ นางวิสาขามหาอุบาสิกาทราบเรื่องนั้นแล้วเห็นว่าไม่สมควรแก่เพศสมณะ จึงทูลขอพระพุทธานุญาต เพื่อถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ

(ปี 2554) วิหารทานคาถา ซึ่งเป็นบทอนุโมทนาพิเศษ เริ่มต้นด้วย สีตํ อุณฺหํ ปฏิหนฺติ ฯลฯ นิยมใช้สวดเมื่อใด?

ตอบ เมื่อทายกถวายเสนาสนะมี โบสถ์ วิหาร กุฎี เป็นต้น ฯ

(ปี 2548) ผ้าป่าคือผ้าอะไร ? คำพิจารณาผ้าป่าว่าอย่างไร ?

ตอบ คือ ผ้าบังสุกุลจีวร ได้แก่ผ้าเปื้อนฝุ่นที่ไม่มีเจ้าของหวงแหน ทิ้งอยู่ตามป่าดงบ้าง ตามป่าช้าบ้าง ตามถนนหนทางและห้อยอยู่ตามกิ่งไม้บ้าง ที่สุดจนกระทั่งที่เขา อุทิศไว้แทบเท้า รวมเรียกว่า “ผ้าป่า” ฯ

คำพิจารณาผ้าป่าว่า อิมํ ปํสุกูลจีวรํ อสฺสามิกํ มยฺหํ ปาปุณาติ หรือว่า อิมํ วตฺถํ อสฺสามิกํ ปํสุกูลจีวรํ มยฺหํ ปาปุณาติ ฯ

(ปี 2548) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ?

ก. ปาฏิปุคคลิกทาน

ข. เภสัชทาน

ค. สลากภัตต์

ง. ผ้าวัสสิกสาฎก

จ. ผ้าอัจเจกจีวร

ตอบ ก. คือทานที่ถวายเจาะจงเฉพาะรูปนั้นรูปนี้

ข. คือการถวายเภสัช ๕ ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

ค. คือภัตตาหารที่ทายกทายิกาถวายตามสลาก

ง. คือผ้าที่อธิษฐานสำหรับใช้นุ่งในเวลาอาบน้ำฝน หรืออาบน้ำทั่วไป

จ. คือผ้าจำนำพรรษาที่ทายกรีบด่วนถวายก่อนกำหนดกาล ฯ

(ปี 2547) สลากภัต หมายถึงอะไร?

ตอบ หมายถึง ภัตตาหารที่ทายก ทายิกาถวายตามสลาก ฯ

(ปี 2545) ผ้าวัสสิกสาฎก ใครเป็นผู้ถวายคนแรก?

การถวายผ้าวัสสิกสาฎกนั้น มีมูลเหตุมาจากอะไร?

ตอบ นางวิสาขา มหาอุบาสิกา ฯ

มีมูลเหตุมาจากเดิมยังไม่มีพุทธานุญาตให้ภิกษุมีผ้าอาบน้ำฝน ภิกษุทั้งหลายจึงเปลือยกายอาบน้ำ นางวิสาขามหาอุบาสิกาทราบเรื่องนั้นแล้ว เห็นว่าไม่สมควรแก่เพศสมณะจึงทูลขอพระพุทธานุญาต เพื่อถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ

(ปี 2544) ผ้าป่า และผ้าอัจเจกจีวร ได้แก่ผ้าเช่นไร? การทอดผ้าป่ากำหนดกาลเวลาทอดไว้หรือไม่?

ตอบ ผ้าป่า หมายถึง ผ้าเปื้อนฝุ่นที่ไม่มีเจ้าของหวงแหน ทิ้งอยู่ตามป่าดงบ้าง ตามป่าช้าบ้าง ตามถนนหนทางและห้อยย้อยอยู่ตามกิ่งไม้บ้าง ฯ

ผ้าอัจเจกจีวร หมายถึง ผ้าจำนำพรรษาที่ทายกรีบด่วนถวายก่อนกำหนดกาล คือถวายก่อนออกพรรษา ฯ

ไม่มีกำหนดกาลเวลา มีศรัทธาเมื่อไรก็ถวายได้ ฯ

(ปี 2543) ผ้าวัสสิกสาฎกคือผ้าเช่นไร? ผ้าจำนำพรรษาคือผ้าเช่นไร?

ตอบ คือ ผ้าสำหรับภิกษุใช้นุ่งในเวลาอาบน้ำฝนหรืออาบน้ำทั่วไป เรียกกันว่า ผ้าอาบน้ำฝนบ้าง ผ้าอาบบ้าง ผ้านี้เกิดขึ้นเฉพาะฤดูกาลที่ทรงอนุญาตเป็นบริขารพิเศษชั่วคราว อธิษฐานไว้ใช้ได้ตลอด ๔ เดือนฤดูฝน พ้นจากเขตนั้นเป็นธรรมเนียมให้วิกัป ฯ

คือ ผ้าที่ทายกถวายแก่ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือน เว้นผ้ากฐิน ฯ

- **บุญพิธี** ได้แก่ พิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ งานมงคล และงานอวมงคล พิธีแสดงธรรมเทศนา (เทศน์มหาชาติ) พิธีสวดแจง พิธีสวดพระอภิธรรม พิธีสวดมาติกา สามัญอนุโมทนา วิเสสอนุโมทนา

  งานมงคล ได้แก่ งานทำบุญต่อนามหรือต่ออายุ

  งานอวมงคล ได้แก่ การทำบุญอัฐิ

(ปี 2554) วันเทโวโรหณะ คือวันอะไร? เนื่องด้วยวันนั้น มีบุญพิธีอะไรที่ทำกันมาจนถึงบัดนี้?

ตอบ คือ วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก หลังจากที่เสด็จขึ้นไปจำพรรษาในดาวดึงสพิภพถ้วนไตรมาส โบราณเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันพระเจ้าเปิดโลก ฯ

มีการทำบุญตักบาตรแด่พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระสงฆ์ จนเป็นประเพณีทำบุญตักบาตรที่เรียกว่า ตักบาตรเทโวโรหณะ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ฯ

(ปี 2553) คำว่า เจริญพระพุทธมนต์กับสวดพระพุทธมนต์ใช้ต่างกันอย่างไร?

การทำบุญฉลองอัฐิจัดเข้าในอย่างไหนใน ๒ อย่างข้างต้น?

ตอบ เจริญพระพุทธมนต์ใช้ในงานมงคล สวดพระพุทธมนต์ใช้ในงานอวมงคล ฯ

จัดเข้าในการสวดพระพุทธมนต์ ฯ

(ปี 2553) งานทำบุญต่อนามหรือต่ออายุ คืองานทำบุญเช่นไร?

ตอบ คืองานทำบุญที่คณะญาติของผู้กำลังป่วยหนักจัดขึ้น เพื่อให้ผู้ป่วยหายป่วย และเพื่อให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลในบั้นปลายแห่งชีวิตของตน หรือ เป็นความประสงค์ของผู้จะทำบุญต่ออายุเองเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ฯ

(ปี 2551) ในงานมงคลที่ทำกันอย่างสามัญทั่วไป นิยมเจริญพระพุทธมนต์ด้วย บทสวดมนต์ที่รวมเรียกสั้นๆ ว่าอะไร? และต้องมีบทอื่นมาประกอบอีก เรียกว่าอะไร?

ตอบ เรียกว่า เจ็ดตำนาน ฯ เรียกว่า ต้นตำนาน และท้ายตำนาน ฯ

(ปี 2551) เทศน์มหาชาติ คือการเทศน์เรื่องอะไร? มีกี่กัณฑ์? จบเทศน์มหาชาติแล้ว นิยมเทศน์ต่อด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ เรื่องเวสสันดรชาดก ฯ มี ๑๓ กัณฑ์ ฯ เรื่อง จตุราริยสัจจกถา ฯ

(ปี 2550) วันเทโวโรหณะ คือวันอะไร? เนื่องด้วยวันนั้น มีบุญพิธีอะไรที่ทำกันมาจนถึงบัดนี้?

ตอบ คือ วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก หลังจากที่เสด็จขึ้นไป จำพรรษาในดาวดึงสพิภพถ้วนไตรมาส โบราณเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันพระเจ้าเปิดโลก ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ฯ

มีการทำบุญตักบาตรแด่พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระสงฆ์ในวันรุ่งขึ้น จนเป็นประเพณีทำบุญตักบาตรที่เรียกว่าตักบาตรเทโวโรหณะ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ฯ

(ปี 2547) คำต่อไปนี้หมายถึงอะไร?

ก. เทศน์มหาชาติ

ข. ทำบุญอัฐิ

ค. สามัญอนุโมทนา

ง. วิเสสอนุโมทนา

จ. สลากภัต

ตอบ ก. หมายถึง เทศนาเรื่องพระเวสสันดรชาดก

ข. หมายถึง ทำบุญหลังจากการปลงศพปรารภผู้ล่วงลับแล้ว

ค. หมายถึง การอนุโมทนาที่นิยมใช้ปฏิบัติกันทั่วไปเป็นปกติ

ง. หมายถึง การอนุโมทนาด้วยบทสวดสำหรับอนุโมทนาเป็นพิเศษ เฉพาะทาน เฉพาะกาล เฉพาะเรื่อง

จ. หมายถึง ภัตตาหารที่ทายก ทายิกาถวายตามสลาก ฯ

(ปี 2547) ประเพณีการเทศน์แจงและการสวดแจงอาศัยเค้ามูลมาจากเรื่องอะไร? นิยมเทศน์ในงานอะไร?

ตอบ อาศัยเค้ามูลมาจากเรื่องการทำปฐมสังคายนา ซึ่งเป็นการรวบรวมพระธรรมวินัย จัดไว้เป็นหมวดหมู่ เรียกว่า พระไตรปิฎก ดังนั้นการเทศน์แจงจึงเป็นการแสดงธรรมแจกแจงวัตถุและหัวข้อในพระไตรปิฎก ในการทำปฐมสังคายนา มีการกสงฆ์จำนวน ๕๐๐ รูป การสวดแจงจึงนิยมนิมนต์พระสงฆ์ ๕๐๐ รูป ให้เท่าจำนวนการกสงฆ์ในครั้งนั้น ฯ

นิยมเทศน์ในงานฌาปนกิจศพ ฯ

(ปี 2545) งานทำบุญต่อนามคืองานทำบุญเช่นไร?

ตอบ คืองานทำบุญที่คณะญาติของผู้กำลังป่วยหนักจัดขึ้น เพื่อให้ผู้ป่วยหายป่วย และเพื่อให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลในบั้นปลายแห่งชีวิตของตน ฯ

(ปี 2545) ในพิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ พระพุทธรูปที่จะประดิษฐานบนรถทรงหรือคานหาม นิยมพระพุทธรูปปางอะไร? **ตอบ** นิยมพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ถ้าไม่มีจะเป็นพระพุทธรูปปางอะไรก็ได้ ฯ

(ปี 2544) วันเทโวโรหณะ คือวันอะไร? มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวันอะไร?

ตอบ คือวันที่พระองค์เสด็จลงจากเทวโลก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวันพระเจ้าเปิดโลก ฯ

(ปี 2544) พิธีสวดพระอภิธรรมมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

การสวดมาติกาคือการสวดเรื่องอะไร?

ตอบ มี ๒ อย่างคือ

๑) สวดประจำยามหน้าศพ

๒) สวดหน้าไฟในขณะฌาปนกิจ ฯ

คือการสวดบทมาติกาของพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์หรือที่เรียกว่า " สัตตัปปกรณาภิธรรม " ซึ่งมีการบังสุกุลเป็นที่สุด เป็นประเพณีนิยมจัดให้พระสงฆ์สวดในงานทำบุญหน้าศพอย่างหนึ่ง เรียกโดยโวหารทางราชการในงานหลวงว่า " สดับปกรณ์ " แต่ราษฎรสามัญทั่วไปเรียกว่า " สวดมาติกา " ฯ

(ปี 2543) คำว่า สวดมาติกาหรือสดับปกรณ์ หมายถึงอะไร? คำทั้งสองนั้นใช้ต่างกันอย่างไร?

ตอบ หมายถึงการสวดบทมาติกาของพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ หรือที่เรียกว่า สัตตัปปกรณาภิธรรม ซึ่งมีการบังสุกุลเป็นที่สุด เป็นประเพณีนิยมจัดให้พระสงฆ์สวดในงานทำบุญหน้าศพอย่างหนึ่ง ฯ

คำว่าสวดมาติกา ใช้ในงานศพราษฎรสามัญทั่วไป ส่วนคำว่า สดับปกรณ์ ใช้เรียกโดยโวหารทางราชการในงานหลวง (ศพหรืออัฐิของเจ้านายตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป) ฯ

- **กุศลพิธี** ได้แก่ พิธีอาราธนาศีลอุโบสถ พิธีกรรมวันธรรมสวนะ พิธีทำวัตรสวดมนต์ พิธีสังฆอุโบสถ พิธีเข้าพรรษา พิธีออกพรรษา พิธีทำสามีจิกรรม

(ปี 2557 **และ** 2548) วันธรรมสวนะ คือวันอะไร? ทรงอนุญาตให้มีในวันใดบ้าง?

ตอบ คือวันกำหนดประชุมฟังธรรม หรือที่เรียกว่า “วันพระ” ฯ ในวัน ๘ ค่ำ และวัน ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำของปักษ์ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม ฯ

(ปี 2556) ศาสนพิธีเล่ม ๒ แสดงอุโบสถกรรมไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง?

ตอบ ๓ ประเภท ฯ คือ สังฆอุโบสถ ๑ ปาริสุทธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑ ฯ

(ปี 2556) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ การเข้าพรรษา การออกพรรษา ฯ

ตอบ การเข้าพรรษา หมายถึง การที่ภิกษุผูกใจว่าจะอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งตลอดเวลา ๓ เดือนในฤดูฝน ไม่ไปค้างแรมให้ล่วงราตรีในที่แห่งอื่นระหว่างผูกใจนั้น เว้นแต่ไปด้วยสัตตาหกรณียะ ฯ

การออกพรรษา หมายถึง กาลที่สิ้นสุดกำหนดอยู่จำพรรษาของภิกษุตามพระวินัยบัญญัติ มีพิธีเป็นสังฆกรรมพิเศษโดยเฉพาะ เรียกโดยภาษาพระวินัยว่า ปวารณากรรม คือการทำปวารณาของสงฆ์ผู้อยู่ร่วมกันตลอดเวลา ๓ เดือน ฯ

(ปี 2549) การทำวัตร คืออะไร? ทำวัตรสวดมนต์ เพื่อความมุ่งหมายใด?

ตอบ คือ การทำกิจวัตรของภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เป็นการทำกิจที่ต้องทำประจำจนเป็นวัตรปฏิบัติ เรียกสั้นๆ ว่า ทำวัตร ฯ

ความมุ่งหมายของการทำวัตรสวดมนต์นี้ บัณฑิตถือว่าเป็นอุบายสงบจิต ไม่ให้คิดวุ่นวายตามอารมณ์ได้ชั่วขณะที่ทำ เมื่อทำประจำวันละ ๒ เวลา ทั้งเช้าเย็นครั้งละครึ่งชั่วโมง หรือ ๑ ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย ก็เท่ากับได้ ใช้เวลาสงบจิตได้วันละไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๒๔ ชั่วโมง ฯ

(ปี 2549) ในวันอุโบสถ พระธรรมกถึกให้ศีล ๘ เป็นอุโบสถศีล แต่มีผู้ศรัทธาจะรักษาเพียงศีล ๕ เท่านั้น พึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ พึงปฏิบัติอย่างนี้ สมาทานเพียง ๕ ข้อ ในระหว่างข้อที่ ๓ ซึ่งพระธรรมกถึกให้ด้วยบทว่า อพฺรหฺมจริยา ... พึงรับสมาทานว่า กาเมสุ มิจฺฉาจารา... และรับต่อไปจนครบ ๕ ข้อเมื่อครบแล้วก็กราบ ๓ ครั้ง ลดลงนั่งราบไม่ต้องรับต่อไป ฯ

(ปี 2547) การทำวัตร และการสวดมนต์ ต่างกันอย่างไร?

ตอบ การทำวัตร คือ การทำกิจวัตรที่ต้องทำประจำ วันละ ๒ เวลา คือ เช้า-เย็น จนเป็นวัตรปฏิบัติ มีการสวดบูชาพระรัตนตรัย และสวดพิจารณาปัจจัยที่บริโภคเป็นต้น ส่วนการสวดมนต์คือ การสวดพระพุทธมนต์ต่างๆ นอกเหนือจากบทสวดทำวัตรที่เป็นส่วนพระสูตรก็มี ที่เป็นส่วนพระปริตรก็มี ที่เป็นส่วนเฉพาะคาถาอันนิยมกำหนดให้นำมาสวดประกอบในการสวดมนต์เป็นประจำก็มี ฯ

(ปี 2546) ศาสนพิธีเล่ม ๒ แสดงอุโบสถกรรมไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง? แต่ละประเภทต่างกันอย่างไร?

ตอบ แสดงไว้ ๓ ประเภทคือ สังฆอุโบสถ ๑ ปาริสุทธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑ ฯ

มีความแตกต่างกันดังนี้

๑) สังฆอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปประชุมสวดพระปาฏิโมกข์

๒) ปาริสุทธิอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุน้อยกว่า ๔ รูป มีเพียง ๓ รูป หรือ ๒ รูป ร่วมกันทำเป็นการคณะ ให้แต่ละรูปบอกความบริสุทธิ์ของตน ๆ

๓) อธิษฐานอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุรูปเดียวทำเป็นการบุคคล ด้วยการอธิษฐานความบริสุทธิ์ใจของตนเอง ฯ

(ปี 2546) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้

ก. การเข้าพรรษา

ข. การออกพรรษา

ตอบ ก. การเข้าพรรษา หมายถึง การที่ภิกษุผูกใจว่า จะอยู่ประจำเสนาสนะในวัดใดวัดหนึ่งตลอดเวลา ๓ เดือนในฤดูฝน ไม่ไปค้างแรมให้ล่วงราตรีในที่แห่งอื่น ระหว่างผูกใจนั้น เว้นแต่ไปด้วยสัตตาหกรณียะ ฯ

ข. การออกพรรษา หมายถึง กาลที่สิ้นสุดกำหนดอยู่จำพรรษาของภิกษุตามพระวินัยบัญญัติ มีพิธีเป็นสังฆกรรมพิเศษโดยเฉพาะ เรียกโดยภาษาพระวินัยว่า ปวารณากรรม คือการทำปวารณาของสงฆ์ผู้อยู่ร่วมกันตลอดเวลา ๓ เดือน ฯ

(ปี 2546) สามีจิกรรม หมายถึงอะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

การเทศน์ในปัจจุบันนิยมทำกันกี่ลักษณะ? อะไรบ้าง?

ตอบ หมายถึง การขอขมาโทษกันให้อภัยกัน ทุกโอกาสไม่ว่าจะมีโทษขัดข้องหมองใจกันหรือไม่ก็ตาม ถึงโอกาสที่ควรทำสามีจิกรรมกันแล้ว ทุกรูปไม่พึงละโอกาสเสีย ฯ มี ๒ แบบ คือ

๑) แบบขอขมาโทษ

๒) แบบถวายสักการะ ฯ

นิยมทำกัน ๔ ลักษณะ คือ

๑) เทศน์ในงานทำบุญ

๒) เทศน์ตามกาลนิยม

๓) เทศน์พิเศษ

๔) เทศน์มหาชาติ ฯ

(ปี 2543) ศาสนพิธีเล่ม ๒ แสดงอุโบสถกรรมไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง? แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันอย่างไร?

ตอบ มี ๓ ประเภท คือ สังฆอุโบสถ ๑ ปาริสุทธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑

มีความแตกต่างกันดังนี้

๑) สังฆอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ประชุมสวดพระปาฏิโมกข์

๒) ปาริสุทธิอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุน้อยกว่า ๔ รูป มีเพียง ๓ รูป หรือ ๒ รูป ร่วมกันทำเป็นการคณะ ให้แต่ละรูปบอกความบริสุทธิ์ของตน ๆ

๓) อธิษฐานอุโบสถ คืออุโบสถกรรมที่พระภิกษุรูปเดียวทำเป็นการบุคคลด้วยการอธิษฐานความบริสุทธิ์ใจของตนเอง

- **ปกิณกพิธี** ได้แก่ บังสุกุลเป็น

(ปี 2550) บังสุกุลเป็น คืออะไร? คาถาที่ใช้บังสุกุลเป็น ว่าอย่างไร?

ตอบ บังสุกุลเป็น คือบุญกิริยาที่เจ้าภาพประสงค์จะบริจาควัตถุเนื่องด้วยกายของตน โดยเฉพาะผ้าอุทิศสงฆ์ให้เป็นผ้าบังสุกุล ปกตินิยมทำเมื่อป่วยหนัก เป็นการกำหนดมรณานุสสติวิธีหนึ่ง ฯ

ว่า อจิรํ วตยํ กาโย ปฐวึ อธิเสสฺสติ
ฉุฑฺโฑ อเปตวิญฺญาโณ นิรตฺถํว กลิงฺครํ ฯ

บทอนุโมทนาคาถา

(ปี 2552) บท อทาสิ เม อกาสิ เม... และบท อยญฺจ โข ทกฺขิณา ทินฺนา... ใช้ต่างกันอย่างไร?

ตอบ อทาสิ เม อกาสิ เม... ใช้ในกรณีที่ศพยังอยู่

อยญฺจ โข ทกฺขิณา ทินฺนา... ใช้ในกรณีทำบุญอัฐิ ฯ

- **สามัญอนุโมทนา / วิเสสอนุโมทนา**

(ปี 2552) สามัญอนุโมทนากับวิเสสอนุโมทนา ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้ สามัญอนุโมทนา คือการอนุโมทนาที่นิยมใช้ปฏิบัติกันทั่วไปเป็นปกติ ไม่ว่างานใดก็ใช้อนุโมทนาอย่างนั้น ส่วนวิเสสอนุโมทนา คือการอนุโมทนาด้วยบทสวดสำหรับอนุโมทนาเป็นพิเศษเฉพาะทาน เฉพาะกาล และเฉพาะเรื่อง

บทสวดต้องท่องไปสอบ

- **อุโบสถศีล**

๑.ปาณาติปาตา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

๒.อทินฺนาทานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

๓.อพฺรหฺมจริยา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

๔.มุสาวาทา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

๕.สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

๖.วิกาลโภชนา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

๗.นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสฺสนา มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนฏฺฐานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

๘.อุจฺจาสยนมหาสยนา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

(ปี 2557) จงเขียนคาถาที่ใช้ในการบังสุกุลเป็น และบังสุกุลตาย มาดู

ตอบ คาถาที่ใช้ในการบังสุกุลเป็น ว่า

อจิรํ วตยํ กาโย ปฐวึ อธิเสสฺสติ
ฉุฑฺโฑ อเปตวิญฺญาโณ นิรตฺถํว กลิงฺครํ

คาถาที่ใช้ในการบังสุกุลตายว่า

อนิจฺจา วต สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน

อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วูปสโม สุโข ฯ

(ปี 2555) จงเขียนอุโบสถศีล เฉพาะข้อที่ ๗ มาดู

ตอบ นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสฺสนา มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนฏฺฐานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ ฯ

(ปี 2550) คาถาที่ใช้บังสุกุลเป็น ว่าอย่างไร?

ตอบ อจิรํ วตยํ กาโย ปฐวึ อธิเสสฺสติ

ฉุฑฺโฑ อเปตวิญฺญาโณ นิรตฺถํว กลิงฺครํ ฯ

(ปี 2548) คำพิจารณาผ้าป่าว่าอย่างไร ?

ตอบ อิมํ ปํสุกูลจีวรํ อสฺสามิกํ มยฺหํ ปาปุณาติ หรือว่า อิมํ วตฺถํ อสฺสามิกํ ปํสุกูลจีวรํ มยฺหํ ปาปุณาติ ฯ

(ปี 2545) จงเขียนคำบังสุกุลเป็น มาดู

ตอบ อจิรํ วตยํ กาโย ปฐวึ อธิเสสฺสติ

ฉุฑฺโฑ อเปตวิญฺญาโณ นิรตฺถํว กลิงฺครํ

ทบทวน วินัยมุข นักธรรมชั้นโท

วินัย แบ่งออกเป็น

๑. **อาทิพรหมจริยกาสิกขา**

๒. **อภิสมาจาริกาสิกขา หรือ อภิสมาจาร**

(ปี 2557) พระวินัยแบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คืออาทิพรหมจริยกาสิกขา ๑ อภิสมาจาริกาสิกขา ๑ ฯ

(ปี 2556) อภิสมาจาร คืออะไร? เป็นเหตุให้ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง?

ตอบ คือ ขนบธรรมเนียมของภิกษุ ฯ อาบัติถุลลัจจัยและอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 2554) ภิกษุผู้ปฏิบัติพระวินัยส่วนอภิสมาจารให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีงาม จะต้องปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ จะชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีงาม ต้องปฏิบัติโดยสายกลาง คือไม่ถือเคร่งครัดอย่างงมงาย จนเป็นเหตุทำตนให้ลำบาก เพราะเหตุธรรมเนียมเล็ก ๆ น้อย ๆ อันขัดต่อกาลเทศะ และไม่สะเพร่ามักง่าย ละเลยต่อธรรมเนียมของภิกษุ จนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทราม ฯ

(ปี 2553) อาทิพรหมจริยกาสิกขา กับ อภิสมาจาริกาสิกขา ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันดังนี้

อาทิพรหมจริยกาสิกขา ได้แก่ข้อศึกษาอันเป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ อันได้แก่พระพุทธบัญญัติที่ทรงตั้งไว้ให้เป็นพุทธอาณา เป็นสิกขาบทอันมาในพระปาติโมกข์ เป็นข้อบังคับโดยตรงที่ภิกษุจะต้องประพฤติปฏิบัติโดยเคร่งครัด

ส่วนอภิสมาจาริกาสิกขา ได้แก่ข้อศึกษาอันเนื่องด้วยอภิสมาจาร คือมารยาทอันดี ที่ทรงบัญญัติหรืออนุญาตไว้ อันมานอกพระปาติโมกข์ เป็นขนบธรรมเนียมอันดีงามของหมู่คณะที่ควรประพฤติ

(ปี 2552) สิกขาบทนอกพระปาติโมกข์ที่เรียกว่าอภิสมาจารแบ่งเป็น ๒ คือเป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ นั้นคืออย่างไร? ปรับโทษแก่ผู้ล่วงละเมิดไว้อย่างไร?

ตอบ ที่เป็นข้อห้ามคือ กิริยาบางอย่างหรือบริขารบางประเภทไม่เหมาะแก่สมณสารูป จึงทรงห้ามไม่ให้กระทำหรือใช้บริขารเช่นนั้น เช่น ห้ามไม่ให้ไว้ผมยาว ไม่ให้ไว้หนวดเครายาว ไม่ให้ใช้บาตรไม้ เป็นต้น

ที่เป็นข้ออนุญาต คือเป็นการประทานประโยชน์พิเศษแก่พระภิกษุ เช่น ทรงอนุญาตวัสสิกาสาฎกในฤดูฝน เป็นต้น ฯ

ปรับโทษโดยตรงมีเพียง ๒ คือ ถุลลัจจัย ๑ ทุกกฏ ๑ แม้ในข้อที่ทรงอนุญาต เมื่อไม่ทำตาม ก็เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะไม่เอื้อเฟื้อ ฯ

(ปี 2551) อภิสมาจาร คืออะไร? ปรับอาบัติได้กี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ คือ ธรรมเนียมของภิกษุ ฯ ปรับอาบัติได้ ๒ อย่าง ฯ

คือ ถุลลัจจัยและทุกกฏ ฯ

(ปี 2550) อภิสมาจาร มีรูปเป็น ๒ อย่าง อย่างหนึ่งเป็นข้ออนุญาต อีกอย่างหนึ่งคืออะไร? และปรับอาบัติอะไรได้บ้าง?

ตอบ อีกอย่างหนึ่งคือ ข้อห้าม ฯ

ปรับอาบัติถุลลัจจัยและอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 2549) อภิสมาจาร คืออะไร? ภิกษุล่วงละเมิดจะเกิดความเสียหายอย่างไร?

ตอบ คือ ธรรมเนียมของภิกษุ ฯ

ถ้าล่วงละเมิดแต่บางอย่างหรือบางครั้งก็เสียหายน้อย แต่ถ้าล่วงละเมิดมากอย่างหรือเป็นนิตย์ ธรรมเนียมย่อมกลายไป หรือเสื่อมไป ภิกษุจะแตกเป็น ๒ พวก คือเคร่งและไม่เคร่ง ฯ

(ปี 2548) ภิกษุผู้ละเมิดสิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง?

ตอบ ต้องอาบัติถุลลัจจัย และ ทุกกฏ ฯ

(ปี 2546) สิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์ เรียกว่าอะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ภิกษุล่วงละเมิดสิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์นั้น ต้องอาบัติโดยตรงอย่างไรบ้าง?

ตอบ เรียกว่าอภิสมาจาร ฯ

มี ๒ อย่าง คือ เป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ ฯ

ต้องอาบัติโดยตรง ๒ อย่าง คือ ถุลลัจจัย ๑ ทุกกฏ ๑ ฯ

(ปี 2545) อภิสมาจารคืออะไร? แบ่งเป็นกี่ประเภท? อะไรบ้าง?

ขันธ์แห่งจีวรประกอบด้วยอะไรบ้าง? ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้อย่างไร?

ตอบ คือธรรมเนียมของภิกษุ แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ เป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ ฯ

ประกอบด้วยมณฑล อัฑฒมณฑล และอัฑฒกุสิ ฯ

ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้ว่า จีวรผืนหนึ่งให้มีขันธ์ไม่น้อยกว่า ๕ เกินกว่านั้นใช้ได้ แต่ให้เป็นขันธ์ที่เป็นคี่ คือ ๗, ๙, ๑๑ เป็นต้น ฯ

(ปี 2544) พระวินัย แบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

จะปฏิบัติพระวินัยอย่างไร จึงจะเรียกได้ว่า พอดีพองาม?

ตอบ แบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือ อาทิพรหมจริยกาสิกขาบท ๑ อภิสมาจาร ๑ ฯ

ต้องปฏิบัติพระวินัยโดยสายกลาง คือไม่ถือเคร่งครัดอย่างงมงาย จนเป็นเหตุต้องทำตนให้เป็นคนลำบาก เพราะเหตุธรรมเนียมเล็ก ๆ น้อย ๆ อันขัดต่อกาลเทศะ และไม่สะเพร่ามักง่าย ละเลยต่อธรรมเนียมของภิกษุ จนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทราม จึงจะเรียกได้ว่า พอดีพองาม

(ปี 2544) ภิกษุผู้ไม่เอื้อเฟื้อในอภิสมาจารมีโทษอย่างไรบ้าง?

ภิกษุเปลือยกายด้วยอาการอย่างไรบ้าง ที่เป็นเหตุให้ต้องอาบัติและไม่ต้องอาบัติ?

ตอบ มีโทษปรับอาบัติถุลลัจจัยเป็นอย่างสูง แต่มีน้อย ส่วนมากปรับอาบัติทุกกฏเป็นพื้น

ถ้าเปลือยกายเป็นวัตรอย่างเดียรถีย์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ถ้าเปลือยกายทำกิจแก่กัน คือไหว้ รับไหว้ ทำบริกรรม ให้ของ รับของ เปลือยกายในเวลาฉันและดื่ม ต้องอาบัติทุกกฏ แต่ในเรือนไฟและในน้ำ ไม่ต้องอาบัติ

ล่วงละเมิดพระวินัยแล้วไม่ต้องอาบัติ

(ปี 2555) ภิกษุแม้ล่วงละเมิดพระวินัยแล้วไม่ต้องอาบัติ ได้รับยกเว้นทุกสิกขาบท ได้แก่ภิกษุประเภทไหนบ้าง?

ตอบ ได้แก่ ภิกษุบ้าคลั่งจนไม่มีสติสัมปชัญญะ

ภิกษุเพ้อจนไม่รู้สึกตัว

ภิกษุกระสับกระส่าย เพราะมีเวทนากล้าจนถึงไม่มีสติ ฯ

นั่งลงบนอาสนะ

(ปี 2556) ภิกษุเมื่อจะนั่งลงบนอาสนะ ทรงให้ปฏิบัติอย่างไรก่อน? ที่ทรงให้ปฏิบัติอย่างนั้นเพื่อประโยชน์อะไร?

ตอบ ทรงให้พิจารณาก่อน อย่าผลุนผลันนั่งลงไป ฯ

เพื่อว่าถ้ามีของอะไรวางอยู่บนนั้น จะทับหรือกระทบของนั้น ถ้าเป็นขันน้ำก็จะหก เสียมารยาท พึงตรวจดูด้วยนัยน์ตา หรือด้วยมือลูบก่อน ตามแต่จะรู้ได้ด้วยอย่างไร แล้วจึงค่อยนั่งลง ฯ

สังฆกรรม ๓

๑. **การสวดปาฏิโมกข์** ต้องการสงฆ์จตุวรรค คือ ๔ รูป เป็นอย่างน้อย

๒. **อุปสมบทกรรมในปัจจันตประเทศ** ต้องการสงฆ์ปัญจวรรค คือ ๕ รูป เป็นอย่างน้อย

อุปสมบทกรรมในมัธยมประเทศ ต้องการสงฆ์ทสวรรค คือ ๑๐ รูป เป็นอย่างน้อย

๓. **อัพภาณกรรม** ต้องการสงฆ์วีสติวรรค คือ ๒๐ รูปเป็นอย่างน้อย

(ปี 2555) สังฆกรรม ๓ อย่างนี้ คือ การสวดปาฏิโมกข์ อุปสมบทกรรมและอัพภาณกรรม มีจำกัดจำนวนสงฆ์อย่างน้อยเท่าไรจึงจะถูกต้องตามพระวินัย?

ตอบ การสวดปาฏิโมกข์ ต้องการสงฆ์จตุวรรค คือ ๔ รูป เป็นอย่างน้อย

อุปสมบทกรรมในปัจจันตประเทศ ต้องการสงฆ์ปัญจวรรค คือ ๕ รูป เป็นอย่างน้อย อุปสมบทกรรมในมัธยมประเทศต้องการสงฆ์ทสวรรค คือ ๑๐ รูป เป็นอย่างน้อย

อัพภาณกรรมต้องการสงฆ์วีสติวรรค คือ ๒๐ รูปเป็นอย่างน้อย ฯ

กายบริหาร ๑๔ ธรรมเนียมการดูแลรักษาร่างกายของภิกษุให้สะอาดถูกสุขอนามัย

- อย่าไว้ผมยาว
- อย่าไว้เล็บยาว
- อย่าเปลือยกายในที่หรือในเวลาไม่สมควร
- อย่านุ่งห่มเหมือนคฤหัสถ์

- อย่าพึงผัดหน้า อย่าพึงไล้หน้า อย่างพึงทาหน้า อย่าพึงย้อมหน้า อย่าพึงเจิมหน้า อย่าพึงย้อมตัว เว้นไว้แต่อาพาธ.

(ปี 2557) การผัดหน้า ไล้หน้า ทาหน้า ทรงห้ามและทรงอนุญาตไว้ในกรณีใด?

ตอบ ทรงห้ามในกรณีที่ทำเพื่อให้สวยงาม ทรงอนุญาตในกรณีที่อาพาธ เช่น เป็นโรคผิวหนัง เป็นต้น ฯ

(ปี 2557) ภิกษุเปลือยกายในกรณีต่อไปนี้ ต้องอาบัติอะไรหรือไม่?

ก. เปลือยเป็นวัตรอย่างเดียรถีย์ ข. เปลือยทำกิจแก่กัน เช่นไหว้ รับไหว้

ค. เปลือยในเวลาฉัน ในเวลาดื่ม ง. เปลือยในเรือนไฟ

จ. เปลือยในน้ำ

ตอบ ก. ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ข. และ ค. ต้องอาบัติทุกกฏ

ง. และ จ. ไม่ต้องอาบัติ ฯ

(ปี 2556) ข้อว่า อย่าพึงนุ่งห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ นั้นมีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า ห้ามนุ่งห่มเครื่องนุ่งห่มของคฤหัสถ์ เช่น กางเกง เสื้อ ผ้าโพก หมวก ผ้านุ่งผ้าห่มสีต่าง ๆ ชนิดต่าง ๆ และห้ามอาการนุ่งห่มต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ของภิกษุ ฯ

(ปี 2554) เปลือยกายอย่างไรต้องอาบัติถุลลัจจัย? อย่างไรต้องอาบัติทุกกฏ?

ตอบ เปลือยกายเป็นวัตรเอาอย่างเดียรถีย์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯ

เปลือยกายทำกิจแก่กัน เช่นไหว้ รับไหว้ ทำบริกรรม ให้ของ รับของ และเปลือยกายในเวลาฉัน ในเวลาดื่ม ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 2552) มีพระบัญญัติข้อหนึ่งว่า อย่าพึงนุ่งผ้าอย่างคฤหัสถ์ อย่าพึงห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ ในกรณีที่ภิกษุถูกโจรชิงผ้านุ่งห่มไปหมด พึงปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องตามพระวินัย?

ตอบ พึงปิดกายด้วยวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการชั่วคราว โดยที่สุดแม้ใบไม้ก็ใช้ได้ ห้ามมิให้เปลือยกาย ฯ

(ปี 2551) มีข้อกำหนดในการไว้ผมยาวของพระภิกษุอย่างไร?

ในการโกนผม ภิกษุใช้กรรไกรแทนมีดโกนได้หรือไม่?

ตอบ ไว้ได้เพียง ๒ เดือน หรือ ๒ นิ้ว เป็นอย่างยิ่ง ฯ

ไม่ได้ เว้นไว้แต่อาพาธ ฯ

(ปี 2550) ภิกษุใช้เครื่องนุ่งห่มของคฤหัสถ์ปกปิดกายแทนจีวร จะผิดหรือไม่ อย่างไร?

ตอบ อาจจะผิดหรือไม่ผิดแล้วแต่กรณี ในกรณีที่ไม่มีจีวร เช่นจีวรถูกไฟไหม้ ถูกโจรชิงไปหมด นุ่งห่มผ้าของคฤหัสถ์ได้ ห้ามมิให้เปลือยกาย ถ้าไม่ปกปิด ต้องอาบัติทุกกฏ แต่ถ้าไม่มีเหตุแล้วนุ่งห่มต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 2549) ภิกษุพึงปฏิบัติเกี่ยวกับเล็บมือเล็บเท้าของตนอย่างไร จึงจะถูกต้องตามวินัยแผนกอภิสมาจาร?

ตอบ พึงปฏิบัติอย่างนี้ คือ ไม่พึงไว้เล็บยาว พึงตัดพอเสมอเนื้อ ไม่พึงขัดเล็บให้เกลี้ยงเกลาด้วยมุ่งหมายให้เกิดความสวยงาม แต่เล็บเปื้อน จะขัดมลทินหรือแคะมูลเล็บได้อยู่ นี้เป็นกิจควรทำ ฯ

(ปี 2548) พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุไว้ผมได้ยาวที่สุดเท่าไร? ไว้ได้นานที่สุดเท่าไร?

ตอบ ไม่เกิน ๒ นิ้ว ฯ ไม่เกิน ๒ เดือน ฯ

(ปี 2547) ในพระวินัยส่วนอภิสมาจาร มีพระพุทธบัญญัติให้รักษาความสะอาดเกี่ยวกับร่างกายไว้อย่างไร? การเคี้ยวไม้ชำระฟันมีประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ มีพระพุทธบัญญัติว่าด้วยกายบริหารไว้ว่า ห้ามไว้ผมยาว ๑ ห้ามไว้หนวดเครา ๑ ห้ามไว้เล็บยาว ๑ ห้ามไว้ขนจมูกยาว ๑ เมื่อถ่ายอุจจาระแล้ว น้ำมีอยู่ไม่ชำระไม่ได้ ๑ อนุญาตให้ใช้ไม้ชำระฟัน ๑ น้ำดื่มให้กรองก่อน ๑ ฯ

มีประโยชน์ คือ

๑. ฟันไม่สกปรก

๒. ปากไม่เหม็น

๓. เส้นประสาทรับรสหมดจดดี

๔. เสมหะไม่หุ้มอาหาร

๕. ฉันอาหารมีรส ฯ

บริขารบริโภค

(ปี 2557) บาตรที่ทรงอนุญาตให้ใช้มีกี่ชนิด และกี่ขนาด? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๒ ชนิด คือบาตรดินเผาและบาตรเหล็ก ฯ มี ๓ ขนาด คือขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ฯ

(ปี 2556) บริขาร ๘ มีอะไรบ้าง? ที่จัดเป็นบริขารบริโภคและบริขารอุปโภคมีอะไรบ้าง?

ตอบ มี ไตรจีวร คือผ้านุ่งผ้าห่มและผ้าทาบ บาตร ประคดเอว เข็ม มีดโกนและผ้ากรองน้ำ ฯ

ไตรจีวร บาตร ประคดเอว รวม ๕ อย่าง จัดเป็นบริขารบริโภค เข็ม มีดโกน และผ้ากรองน้ำ จัดเป็นบริขารอุปโภค ฯ

(ปี 2549) ภิกษุพึงใช้บริขารบริโภคและเครื่องอุปโภคอย่างไร จึงจะดูน่าเลื่อมใสของประชาชน?

ตอบ การใช้บริขารบริโภคและเครื่องอุปโภคนั้น ภิกษุควรรู้ต้นเค้าคือนิสัย ๔ ว่า ภิกษุย่อมนิยมใช้สอยบริขารที่เป็นของปอนหรือของเรียบๆ ไม่ใช้ของดีที่กำลังตื่นกันในสมัยอันจะพึงเรียกว่าโอ่โถง ความประพฤติปอนของภิกษุนี้ย่อมทำให้เกิดความเลื่อมใสแก่คนบางพวกที่เรียกว่า ลูขประมาณ แปลว่า มีของปอนเป็นประมาณ คือมีของปอนเป็นเหตุนับถือ ฯ

(ปี 2549) ผ้าสังฆาฏิ คือผ้าอะไร? มีหลักฐานความเป็นมาอย่างไร?

ตอบ คือ ผ้าสำหรับห่มกันหนาวหรือห่มซ้อนนอก ทรงอนุญาตเพื่อใช้ในฤดูหนาว ฯ

มีเรื่องเล่าว่า ในฤดูหนาวจัด ทรงทดลองห่มจีวรผืนเดียวอยู่ในที่แจ้ง สามารถกันความหนาวได้ยามหนึ่ง ถ้าอยู่ตลอดราตรีต้องผ้า ๓ ชั้นจึงพอกันความหนาวได้ จึงทรงอนุญาตสังฆาฏิ ๒ ชั้นเข้ากับอุตตราสงค์ชั้นเดียว จะได้เป็น ๓ ชั้น พอกันความหนาวดังกล่าวได้ ฯ

ผ้าสำหรับทำจีวร ทรงอนุญาตไว้ ๖ ชนิด

(ปี 2552) ผ้าสำหรับทำจีวรนุ่งห่มนั้นทรงอนุญาตไว้กี่ชนิด อะไรบ้าง?

ตอบ ทรงอนุญาตไว้ ๖ ชนิด คือ

๑) โขมะ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้

๒) กัปปาสิกะ ผ้าทำด้วยฝ้าย

๓) โกเสยยะ ผ้าทำด้วยใยไหม

๔) กัมพละ ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ยกเว้นผมและขนมนุษย์

๕) สาณะ ผ้าทำด้วยเปลือกป่าน

๖) ภังคะ ผ้าที่ทำด้วยของ ๕ อย่างนั้น อย่างใดอย่างหนึ่งปนกัน ฯ

(ปี 2544) พระพุทธองค์ทรงอนุญาตผ้าสำหรับทำจีวรไว้กี่ชนิด? อะไรบ้าง?

วัสสิกสาฎกได้แก่ผ้าเช่นไร? มีจำกัดประมาณ กว้าง ยาว ไว้อย่างไร?

ตอบ ทรงอนุญาตไว้ ๖ ชนิดคือ

๑) โขมะ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้

๒) กัปปาสิกะ ผ้าทำด้วยฝ้าย

๓) โกเสยยะ ผ้าทำด้วยไหม

๔) กัมพละ ผ้าทำด้วยขนสัตว์

๕) สาณะ ผ้าทำด้วยเปลือกป่าน

๖) ภังคะ ผ้าทำด้วยของ ๕ อย่างนั้น แต่อย่างใดอย่างหนึ่งปนกัน

ได้แก่ผ้าอาบน้ำฝน มีจำกัดประมาณยาว ๖ คืบ กว้าง ๒ คืบครึ่ง แห่งคืบพระสุคต

รูปแบบการตัดเย็บจีวร

(ปี 2551) จีวรผืนหนึ่ง มีกำหนดจำนวนขัณฑ์ไว้อย่างไร? ใน ๑ ขัณฑ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง?

ตอบ กำหนดจำนวนไว้ไม่น้อยกว่า ๕ ขัณฑ์ แต่ให้เป็นขัณฑ์คี่ คือ ๗, ๙, ๑๑ เป็นต้น ฯ

ประกอบด้วยมณฑล อัฑฒมณฑล อัฑฒกุสิ ฯ

(ปี 2545) อภิสมาจารคืออะไร? แบ่งเป็นกี่ประเภท? อะไรบ้าง?

ขันธ์แห่งจีวรประกอบด้วยอะไรบ้าง? ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้อย่างไร?

ตอบ คือธรรมเนียมของภิกษุ แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ เป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ ฯ

ประกอบด้วยมณฑล อัฑฒมณฑล และอัฑฒกุสิ ฯ

ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้ว่า จีวรผืนหนึ่งให้มีขันธ์ไม่น้อยกว่า ๕ เกินกว่านั้นใช้ได้ แต่ให้เป็นขันธ์ที่เป็นคี่ คือ ๗, ๙, ๑๑ เป็นต้น ฯ

ข้อกำหนดในการใช้ผ้า

- **ไตรจีวร** ประกอบด้วย **๑.ผ้าสังฆาฏิ** (ผ้าคลุม) **๒.ผ้าอุตตราสงค์** (จีวร หรือ ผ้าห่ม) **๓.อันตรวาสก** (สบง หรือ ผ้านุ่ง)

(ปี 2554) ผ้าต่อไปนี้ คือ สังฆาฏิ อันตรวาสก นิสีทนะ ผ้าอาบน้ำฝน ผ้าเช็ดปาก ผ้าถุงบาตร ผืนใดที่ทรงอนุญาตให้อธิษฐานได้เพียงผืนเดียว? **ตอบ** สังฆาฏิ นิสีทนะ อันตรวาสก และผ้าอาบน้ำฝน ฯ

วิธีอธิษฐาน

๑. **การอธิษฐานด้วยกาย** การใช้มือจับหรือลูบบริขารที่จะอธิษฐานแล้วทำความผูกใจตามคำอธิษฐานนั้น ๆ

๒. **การอธิษฐานด้วยวาจา** การเปล่งคำอธิษฐานนั้น ๆ ไม่ถูกของด้วยกายก็ได้

(ปี 2557) ภิกษุจะเปลี่ยนไตรครอง พึงปฏิบัติตามลำดับอย่างไรบ้าง?

ตอบ ต้องปัจจุธรณ์คือถอนอธิษฐานผืนเก่าก่อน แล้วทำพินทุและอธิษฐานผืนใหม่ ฯ

(ปี 2554) ผ้าบริขารโจล ได้แก่ผ้าเช่นไร? การอธิษฐานด้วยกายกับการอธิษฐานด้วยวาจาต่างกันอย่างไร?

ตอบ ได้แก่ ผ้าที่ไม่ใช่ของใหญ่ถึงกับนุ่งห่มได้ เช่นผ้ากรองน้ำ ถุงบาตร ย่าม ฯ

การอธิษฐานด้วยกาย คือ การใช้มือจับหรือลูบบริขารที่จะอธิษฐานแล้วทำความผูกใจตามคำอธิษฐานนั้น ๆ

ส่วนการอธิษฐานด้วยวาจา คือ การเปล่งคำอธิษฐานนั้น ๆ ไม่ถูกของด้วยกายก็ได้ ฯ

(ปี 2549) คำว่า อธิษฐานในวินัยกรรม คืออะไร? ผ้าสังฆาฏิผืนเดิมเก่าขาดใช้ไม่ได้จะเปลี่ยนใหม่ พึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ คือ การตั้งบริขารที่ทรงอนุญาตสำหรับภิกษุเอาไว้ใช้สำหรับตัว (เช่นการตั้งใจใช้จีวรผืนนั้น ไม่ใช้ผืนอื่น) ฯ

พึงทำพินทุผ้าสังฆาฏิผืนใหม่ว่า อิมํ พินฺทุกปฺปํ กโรมิ เราทำหมายด้วยจุดนี้ แล้วปัจจุทธรณ์คือยกเลิกผ้าสังฆาฏิเดิมว่า อิมํ สงฺฆาฏึ ปจฺจุทฺธรามิ เรายกเลิกผ้าสังฆาฏิผืนนี้ ต่อจากนั้นอธิษฐานผ้าสังฆาฏิผืนใหม่ว่า อิมํ สงฺฆาฏึ อธิฏฺฐามิ เราตั้งเอาไว้ซึ่งผ้าสังฆาฏิผืนนี้ ฯ

วิธีใช้วิธีรักษาบาตร

(ปี 2550) วิธีใช้วิธีรักษาบาตรที่ถูกต้อง คืออย่างไร?

ตอบ คือ ห้ามไม่ให้ใช้บาตรต่างกระโถน คือทิ้งก้างปลา กระดูก เนื้อ หรืออื่น ๆ อันเป็นเดนลงในบาตร

ห้ามไม่ให้ล้างมือหรือบ้วนปากลงในบาตร

จะเอามือเปื้อนจับบาตรก็ไม่ควร

ฉันแล้วให้ล้างบาตร

ห้ามไม่ให้เก็บไว้ทั้งยังเปียก ให้ผึ่งแดดก่อน

ห้ามไม่ให้ผึ่งทั้งยังเปียก ให้เช็ดจนหมดน้ำก่อนจึงผึ่ง

ห้ามไม่ให้ผึ่งไว้นาน ให้ผึ่งสักครู่หนึ่ง ฯ

(ปี 2547) ในพระวินัย ทรงอนุญาตบาตรไว้กี่ชนิด? อะไรบ้าง? และมีธรรมเนียมระวังรักษาบาตรอย่างกวดขันไว้อย่างไร?

ตอบ ทรงอนุญาตไว้ ๒ ชนิด คือ บาตรดินเผา (สุมดำสนิท) ๑ บาตรเหล็ก ๑ ฯ

มีธรรมเนียมระวังรักษาบาตรอย่างกวดขัน คือ

ห้ามไม่ให้วางบาตร เก็บบาตรไว้ในที่ๆบาตรจะตกแตก และในที่จะประทุษร้ายบาตร

ห้ามคว่ำบาตรไว้ที่พื้นคมแข็งอันจะประทุษร้ายบาตร

ห้ามไม่ให้แขวนบาตร และ

ห้ามไม่ให้ใช้บาตรต่างกระโถน

ห้ามไม่ให้เก็บไว้ทั้งยังเปียก

มีบาตรอยู่ในมือห้ามไม่ให้ผลักบานประตู เป็นต้น ฯ

เครื่องบริโภค สิ่งของเครื่องใช้สอยสำหรับภิกษุ แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. **จีวร**

๒. **บาตร**

๓. **เครื่องอุปโภค** สิ่งของเครื่องใช้สอยเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับภิกษุ

๔. **เครื่องเสนาสนะ** เครื่องใช้นั่งและนอนในที่อยู่อาศัยของภิกษุ

(ปี 2547) บริขารเหล่านี้คือ ไตรจีวร ฟูกเตียง (ที่นอน) หมอนหนุนศีรษะ เตียง ผ้าปูนอน ผ้าเช็ดหน้า ฟูกตั่ง (เบาะ) ผ้านิสีทนะ อย่างไหนจัดเป็นบริขารเครื่องบริโภค อย่างไหนจัดเป็นบริขารเครื่องเสนาสนะ?

ตอบ ไตรจีวร ผ้าปูนอน ผ้าเช็ดหน้า ผ้านิสีทนะ จัดเป็นบริขารเครื่องบริโภค

ฟูกเตียง (ที่นอน) หมอนหนุนศีรษะ เตียง ฟูกตั่ง (เบาะ) จัดเป็นบริขารเครื่องเสนาสนะ ฯ

(ปี 2546) บริขารต่อไปนี้ได้แก่อะไรบ้าง?

ก. บริขารเครื่องบริโภค

ข. บริขารเครื่องอุปโภค

ตอบ ก. ได้แก่ ไตรจีวร ผ้าปูนอน ผ้าเช็ดหน้าเช็ดปาก ผ้านิสีทนะ บาตร ฯ

ข. ได้แก่ กล่องเข็ม เครื่องกรองน้ำ มีดโกนพร้อมทั้งฝัก หินสำหรับลับ กับเครื่องสะบัด ร่ม รองเท้า ฯ

นิสัย

ความหมายของคำ

(ปี 2557) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้

ก. อุปสัมปทาจารย์ ข. อุทเทสาจารย์

ค. สัทธิวิหาริก ง. อันเตวาสิก จ. นิสสัยมุตตกะ

ตอบ ก. อาจารย์ผู้ให้อุปสมบท ข. อาจารย์ผู้สอนธรรม

ค. ภิกษุผู้พึ่งพิงอุปัชฌาย์ ง. ภิกษุผู้อิงอาศัยอาจารย์

จ. ภิกษุผู้พ้นนิสสัยแล้ว ฯ

(ปี 2556) คำว่า ถือนิสัย หมายความว่าอย่างไร? ภิกษุผู้เป็นนวกะจะต้องถือนิสัยเสมอไปหรือไม่ประการไร?

ตอบ หมายความว่า ยอมตนอยู่ในความปกครองของพระเถระผู้มีคุณสมบัติควรปกครองตนได้ ยอมตนให้ท่านปกครอง พึ่งพิงพำนักอาศัยท่าน ฯ

ต้องถือนิสัยเสมอไป แต่มีข้อยกเว้น ภิกษุผู้ยังไม่ตั้งลงเป็นหลักแหล่ง คือภิกษุเดินทาง ภิกษุผู้เป็นไข้ ภิกษุผู้พยาบาลผู้ได้รับขอของคนไข้เพื่อให้อยู่ ภิกษุผู้เข้าป่าเพื่อเจริญสมณธรรมชั่วคราว และกรณีที่ในที่ใด หาท่านผู้ให้นิสัยมิได้ และมีเหตุขัดข้องที่จะไปอยู่ในที่อื่นไม่ได้ จะอยู่ในที่นั้นด้วยผูกใจว่าเมื่อใดมีท่านผู้ให้นิสัยได้มาอยู่ จักถือนิสัยในท่าน ก็ใช้ได้ ฯ

(ปี 2555) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ อุปัชฌายะ สัทธิวิหาริก นิสสัย

ตอบ อุปัชฌายะ เป็นชื่อเรียกภิกษุผู้รับให้พึ่งพิง แปลว่าผู้ฝึกสอนหรือผู้ดูแล,

สัทธิวิหาริก เป็นชื่อเรียกภิกษุผู้พึ่งพิง แปลว่าผู้อยู่ด้วย,

นิสสัย เป็นชื่อเรียกกิริยาที่พึ่งพิง ฯ

(ปี 2549) พระอุปัชฌาย์และสัทธิวิหาริก พึงปฏิบัติต่อกันอย่างไร จึงจะเกิดความเจริญงอกงามในพระธรรมวินัย?

ตอบ พึงปฏิบัติตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาตรัสสั่งไว้ว่า

ให้พระอุปัชฌาย์และสัทธิวิหาริกตั้งจิตสนิทสนมในกันและกัน

ให้พระอุปัชฌาย์สำคัญสัทธิวิหาริกฉันบุตร

ให้สัทธิวิหาริกนับถือพระอุปัชฌาย์ฉันบิดา

เมื่อเป็นเช่นนี้ ต่างจะมีความเคารพเชื่อฟังถูกกันอยู่ ย่อมจะถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระธรรมวินัย ฯ

(ปี 2547) จงให้ความหมายของคำดังต่อไปนี้

ก. นิสสัย

ข. วัตร

ค. อุปัชฌายะ

ง. อาจารย์

จ. สัทธิวิหาริกวัตร

ตอบ ก. นิสสัย คือ กิริยาที่พึ่งพิง

ข. วัตร หมายถึง ขนบคือแบบอย่าง อันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้นๆ ในที่นั้นๆ ในกิจนั้น แก่บุคคลนั้นๆ

ค. อุปัชฌายะ คือ ภิกษุผู้รับให้สัทธิวิหาริกพึ่งพิง

ง. อาจารย์ คือ ภิกษุผู้รับให้อันเตวาสิกพึ่งพิง

จ. สัทธิวิหาริกวัตร คือ หน้าที่อันอุปัชฌายะจะพึงทำแก่สัทธิวิหาริก ฯ

อาจารย์มี ๔ ประเภท

๑. **ปัพพัชชาจารย์** อาจารย์ในบรรพชา

๒. **อุปสัมปทาจารย์** อาจารย์ในอุปสมบท

๓. **นิสสยาจารย์** อาจารย์ผู้ให้นิสสัย

๔. **อุทเทสาจารย์** อาจารย์ผู้บอกธรรม

(ปี 2557) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้

ก. อุปสัมปทาจารย์ ข. อุทเทสาจารย์

ค. สัทธิวิหาริก ง. อันเตวาสิก จ. นิสสัยมุตตกะ

ตอบ ก. อาจารย์ผู้ให้อุปสมบท ข. อาจารย์ผู้สอนธรรม

ค. ภิกษุผู้พึ่งพิงอุปัชฌาย์ ง. ภิกษุผู้อิงอาศัยอาจารย์

จ. ภิกษุผู้พ้นนิสสัยแล้ว ฯ

(ปี 2553) ตามนัยแห่งอรรถกถาอาจารย์มีกี่ประเภท? อะไรบ้าง? คำขอนิสสัยอาจารย์ว่าอย่างไร?

ตอบ มี ๔ ประเภท ฯ

คือ ๑. ปัพพัชชาจารย์ อาจารย์ในบรรพชา

๒. อุปสัมปทาจารย์ อาจารย์ในอุปสมบท

๓. นิสสยาจารย์ อาจารย์ผู้ให้นิสสัย

๔. อุทเทสาจารย์ อาจารย์ผู้บอกธรรม ฯ

ว่า อาจริโย เม ภนฺเต โหหิ อายสฺมโต นิสฺสาย วจฺฉามิ ฯ

(ปี 2544) อาจารย์ทางพระวินัยตามนัยอรรถกถามีเท่าไร? อะไรบ้าง?

อาจารย์เหล่านั้นทำหน้าที่ต่างกันอย่างไร?

ตอบ มี ๔ คือ

ปัพพชาจารย์ ๑

อุปสัมปทาจารย์ ๑

นิสสยาจารย์ ๑

อุทเทสาจารย์ ๑

ทำหน้าที่ต่างกัน คือ

ปัพพชาจารย์ ทำหน้าที่ให้สรณคมน์เมื่อบรรพชา

อุปสัมปทาจารย์ ทำหน้าที่สวดกรรมวาจาเมื่ออุปสมบท

นิสสยาจารย์ ทำหน้าที่ให้นิสัย

อุทเทสาจารย์ ทำหน้าที่สอนธรรม

(ปี 2544) คำว่า ถือนิสัย หมายความว่าอะไร? จงเขียนคำขอนิสัยอาจารย์พร้อมทั้งคำแปล

ตอบ หมายความว่า ยอมตนอยู่ในความปกครองของพระเถระผู้มีคุณสมบัติควรปกครองตนได้ ยอมตนให้ท่านปกครอง พึ่งพิงพำนักอาศัยท่าน ฯ

คำขอนิสัยอาจารย์ว่าดังนี้ " อาจริโย เม ภนฺเต โหหิ , อายสฺมโต นิสฺสาย วจฺฉามิ " ซึ่งแปลว่า " ขอท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจักอยู่อาศัยท่าน "

การประณาม

(ปี 2552) การประณาม ในพระวินัยหมายความว่าอย่างไร? มีพระพุทธานุญาตให้อุปัชฌาย์ทำการประณามสัทธิวิหาริกผู้ประพฤติอย่างไร?

ตอบ หมายความว่า การไล่สัทธิวิหาริก หรืออันเตวาสิกผู้ประพฤติมิชอบ ผู้ประพฤติดังนี้

๑) หาความรักใคร่ในอุปัชฌาย์มิได้

๒) หาความเลื่อมใสมิได้

๓) หาความละอายมิได้

๔) หาความเคารพมิได้

๕) หาความหวังดีต่อมิได้ ฯ

(ปี 2545) อุปัชฌาย์ประณามสัทธิวิหาริกผู้ประพฤติมิชอบด้วยเหตุอะไรบ้าง?

อาการที่อุปัชฌาย์ประณามสัทธิวิหาริกพึงทำอย่างไร?

ตอบ ด้วยเหตุดังนี้ คือ หาความรักใคร่ในอุปัชฌาย์มิได้ ๑ หาความเลื่อมใสมิได้ ๑ หาความละอายมิได้ ๑ หาความเคารพมิได้ ๑ หาความหวังดีต่อมิได้ ๑ ฯ

พึงพูดให้รู้ว่าตนไล่เธอเสีย ในบาลีแสดงไว้ว่า เราประณามเธอ เธออย่าเข้ามา ณ ที่นี้ จงขนบาตรจีวรของเธอออกไปเสีย หรือเธอไม่ต้องอุปัฏฐากเราดังนี้ หรือแสดงอาการทางกายให้รู้อย่างนั้นก็ได้ ฯ

นิสัยระงับ / นิสัยมุตตกะ

(ปี 2554) ในบาลีแสดงเหตุนิสัยจะระงับจากอุปัชฌาย์ไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

ตอบ แสดงไว้ ๕ ประการ ฯ

คือ อุปัชฌาย์หลีกไปเสีย ๑ สึกเสีย ๑ ตายเสีย ๑ ไปเข้ารีตเดียรถีย์ ๑ สั่งบังคับ ๑ ฯ

(ปี 2551) นิสัยระงับ กับ นิสัยมุตตกะ มีอธิบายอย่างไร?

ตอบ นิสัยระงับ หมายถึงการที่ภิกษุผู้ถือนิสัยขาดจากปกครอง

นิสัยมุตตกะ หมายถึงภิกษุผู้ได้พรรษา ๕ แล้ว และมีคุณสมบัติพอรักษาตนผู้อยู่ตามลำพังได้ ทรงพระอนุญาตให้พ้นจากนิสัย ฯ

(ปี 2545) ในบาลีแสดงเหตุนิสัยจะระงับจากอุปัชฌาย์ไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

ภิกษุผู้ควรจะได้นิสัยมุตตกะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง?

ตอบ แสดงไว้ ๕ ประการคือ อุปัชฌาย์หลีกไปเสีย ๑ สึกเสีย ๑ ตายเสีย ๑ ไปเข้ารีตเดียรถีย์ ๑ สั่งบังคับ ๑ ฯ

มีคุณสมบัติ คือ

๑) เป็นผู้มีศรัทธา มีหิริ มีโอตตัปปะ มีวิริยะ มีสติ

๒) เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล อาจาระ ความเห็นชอบ เคยได้ยินได้ฟังมาก มีปัญญา

๓) รู้จักอาบัติ มิใช่อาบัติ อาบัติเบา อาบัติหนัก จำปาฏิโมกข์ได้แม่นยำ ทั้งมีพรรษาได้ ๕ หรือยิ่งกว่า ฯ

ชั้นภูมิของภิกษุ

(ปี 2544) ภิกษุเช่นไร ชื่อว่า นวกะ มัชฌิมะ เถระ?

วัตรอันภิกษุควรประพฤติในคำว่า วตฺตสมฺปนฺโน นั้นคืออะไรบ้าง?

ตอบ ภิกษุมีพรรษาไม่ถึง ๕ เรียกว่า นวกะ

ภิกษุมีพรรษาตั้งแต่ ๕ ขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง ๑๐ เรียกว่า มัชฌิมะ

ภิกษุมีพรรษาตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไป เรียกว่า เถระ ฯ

คือ ๑) กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ

๒) จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ

๓) วิธิวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ฯ

วัตร แบบอย่างอันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. **กิจวัตร** ว่าด้วยกิจอันควรทำ

๒. **จริยาวัตร** ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ

๓. **วิธิวัตร** ว่าด้วยแบบอย่าง

(ปี 2554) ภิกษุผู้ได้ชื่อว่า วตฺตสมฺปนฺโน ผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร วัตรคืออะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ วัตรคือแบบอย่างอันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ ฯ

มี ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ

๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ

๓. วิธิวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ฯ

(ปี 2551) ในคำว่า ภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร วัตรได้แก่อะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ ได้แก่ ขนบ คือแบบอย่างอันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้นๆ ในที่นั้นๆ ในกิจนั้นๆ แก่บุคคลนั้นๆ ฯ

มี ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ

๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ

๓. วิธิวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ฯ

(ปี 2549) วิธิวัตร คืออะไร? มีความสำคัญอย่างไร?

ตอบ คือ วินัยที่ว่าด้วยแบบอย่าง เช่นแบบอย่างการห่มผ้าเป็นต้น ฯ

แบบอย่างนั้นเป็นเหตุให้ภิกษุมีความประพฤติสม่ำเสมอกัน เช่นนุ่งห่มเป็นแบบเดียวกันอันโบราณท่านจัดไว้ถ้าเป็นแบบที่ล่วงเวลาและจะไม่ใช้ก็ต้องมีวิธีใหม่แทน ไม่เช่นนั้นจะค่อยหลุดไปทีละอย่าง จนไม่มีอะไรเหลือเมื่อถึงเวลานั้นพระสงฆ์ก็จะไม่มีอะไรที่ต่างจากชาวบ้าน ฯ

(ปี 2548) วัตร ๓ คืออะไรบ้าง? ภิกษุเหยียบผ้าขาวอันเขาลาดไว้ในที่นิมนต์ผิดวัตรข้อไหน? มีโทษให้เกิดความเสียหายอย่างไร?

ตอบ คือ กิจวัตร ๑ จริยาวัตร ๑ วิธิวัตร ๑ ฯ ผิดวัตรข้อจริยาวัตร ฯ

มีโทษให้เกิดความเสียหาย คือเป็นการเสียมารยาทของพระ ไม่ระวังกิริยา ทำให้ผ้าขาวมีรอยเปื้อนสกปรกน่ารังเกียจ แม้ภิกษุพวกเดียวกันจะนั่งก็รังเกียจขยะแขยง เป็นที่ตำหนิของบัณฑิตทั้งหลาย ฯ

กิจวัตร ๑๒ กิจอันควรทำ

- **อุปัชฌายวัตร** ธรรมเนียมที่สัทธิวิหาริกควรปฏิบัติต่อพระอุปัชฌาย์
- **สัทธิวิหาริกวัตร** ธรรมเนียมที่พระอุปัชฌาย์ควรปฏิบัติต่อสัทธิวิหาริก
- **อาคันตุกวัตร** ธรรมเนียมที่พระอาคันตุกะควรปฏิบัติต่อพระเจ้าถิ่น
- **อาวาสิกวัตร** ธรรมเนียมที่พระเจ้าถิ่นควรปฏิบัติต่อพระอาคันตุกะ
- **ปิณฑจาริกวัตร** ธรรมเนียมที่ภิกษุผู้เข้าไปบิณฑบาตในบ้าน
- **เสนาสนคาหกวัตร** ธรรมเนียมที่ภิกษุผู้อาศัยอยู่ในเสนาสนะ
- **คิลานุปัฏฐากวัตร** ธรรมเนียมที่ภิกษุที่ทำหน้าที่ดูแลภิกษุผู้เจ็บป่วย

(ปี 2555) ภิกษุผู้ได้รับเสนาสนะของสงฆ์ให้เป็นที่อยู่อาศัย ควรเอาใจใส่รักษาเสนาสนะนั้นอย่างไร?

ตอบ ควรเอาใจใส่รักษาดังนี้

๑) ไม่ทำให้เปรอะเปื้อน

๒) ชำระให้สะอาด

๓) ระวังไม่ให้ชำรุด

๔) รักษาเครื่องเสนาสนะ

๕) ตั้งน้ำฉันน้ำใช้ไว้ให้มีพร้อม

๖) ของใช้สำหรับเสนาสนะหนึ่งอย่านำไปใช้ที่อื่นให้กระจัดกระจาย ฯ

(ปี 2550) สัทธิวิหาริก คือใคร? อุปัชฌาย์ควรมีใจเอื้อเฟื้อสัทธิวิหาริกของตนอย่างไรบ้าง?

ตอบ คือ ภิกษุผู้พึ่งพิง ในการอุปสมบท ภิกษุถือภิกษุรูปใดเป็นอุปัชฌาย์ ก็เป็นสัทธิวิหาริกของภิกษุรูปนั้น ฯ

อุปัชฌาย์ควรมีใจเอื้อเฟื้อสัทธิวิหาริกของตนอย่างนี้ คือ

๑. เอาใจใส่ในการศึกษาของสัทธิวิหาริก

๒. สงเคราะห์ด้วยบาตร จีวร และบริขารอื่น ๆ ถ้าของตนไม่มีก็ขวนขวายให้

๓. ขวนขวายป้องกันหรือระงับความเสื่อมเสียอันจักเกิดมีหรือได้มีแล้วแก่สัทธิวิหาริก

๔. เมื่อสัทธิวิหาริกอาพาธ ทำการพยาบาล ฯ

(ปี 2549) เมื่อภิกษุเพื่อนสหธรรมิกอาพาธ ทรงให้ใครเป็นผู้พยาบาล? และทรงสั่งสอนปรารภภิกษุอาพาธไว้ว่าอย่างไร?

ตอบ ทรงให้ภิกษุเพื่อนสหธรรมิกเอาใจใส่รักษาพยาบาลกัน อย่าทอดธุระเสีย ฯ

ทรงสั่งสอนปรารภภิกษุอาพาธไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย มารดาและบิดาของเธอทั้งหลายไม่มี ถ้าพวกเธอจะไม่พยาบาลกันเอง ใครเล่าจะพยาบาลพวกเธอ ภิกษุใดปรารถนาจะอุปัฏฐากเรา ขอให้ภิกษุนั้นพยาบาลภิกษุไข้เถิด ฯ

(ปี 2548) ในพระวินัยส่วนอภิสมาจาร มีพระพุทธบัญญัติสำหรับพระภิกษุผู้รับถือเสนาสนะของสงฆ์ ควรเอาใจใส่รักษาเสนาสนะด้วยอาการอย่างไรบ้าง?

ตอบ ควรเอาใจใส่รักษาอย่างนี้ คือ

๑. อย่าทำเปรอะเปื้อน

๒. ชำระให้สะอาด

๓. ระวังไม่ให้ชำรุด

๔. รักษาเครื่องเสนาสนะ

๕. ตั้งน้ำฉันน้ำใช้ไว้ให้มีพร้อม

๖. ของใช้สำหรับเสนาสนะหนึ่ง อย่าเอาไปใช้ในที่อื่นให้กระจัดกระจาย ฯ

(ปี 2547) กิจวัตรที่สัทธิวิหาริกควรกระทำแก่พระอุปัชฌายะในข้อว่า เคารพในท่าน นั้น ในบาลีท่านแสดงไว้อย่างไร?

ตอบ ในบาลีแสดงการเดินตามท่าน ไม่ให้ชิดนัก ไม่ให้ห่างนัก และไม่พูดสอดในขณะที่ท่านกำลังพูด เมื่อท่านพูดผิด ไม่ทักหรือค้านอย่างจังๆ พูดอ้อมพอท่านได้สติรู้สึกตัว จึงจะเป็นการดี ฯ

(ปี 2545) ภิกษุผู้เป็นอาคันตุกะ ไปสู่อาวาสอื่น พึงประพฤติให้ถูกธรรมเนียมอย่างไร?

ภิกษุผู้เข้าไปรับบิณฑบาตในละแวกบ้าน พึงประพฤติให้ถูกธรรมเนียมอย่างไร?

ตอบ พึงประพฤติดังนี้

๑) ทำความเคารพในท่าน

๒) แสดงความเกรงใจเจ้าของถิ่น

๓) แสดงอาการสุภาพ

๔) แสดงอาการสนิทสนมกับเจ้าของถิ่น

๕) ถ้าจะอยู่ที่นั่น ควรประพฤติให้ถูกธรรมเนียมของเจ้าของถิ่น

๖) ถือเสนาสนะแล้วอย่าดูดาย เอาใจใส่ชำระปัดกวาดให้หมดจด จัดตั้งเครื่องเสนาสนะให้เป็นระเบียบ ฯ

พึงประพฤติอย่างนี้

๑) นุ่งห่มให้เรียบร้อย

๒) ถือบาตรในภายในจีวร

๓) สำรวมกิริยาให้เรียบร้อย

๔) กำหนดทางเข้าทางออกแห่งบ้าน

๕) รับบิณฑบาตด้วยอาการสำรวม ฯ

จริยาวัตร มารยาทอันควรประพฤติ

- ห้ามจับต้องวัตถุอนามาส

(ปี 2555) คำว่า วัตถุเป็นอนามาส คืออะไร ภิกษุจับต้องวัตถุเป็นอนามาสเป็นอาบัติอะไร?

ตอบ คือ สิ่งที่ภิกษุไม่ควรจับต้อง ฯ

ภิกษุจับต้องมาตุคาม เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถุลลัจจัย และทุกกฏตามประโยค จับต้องบัณเฑาะก์ด้วยความกำหนัดเป็นอาบัติถุลลัจจัย นอกนั้นเป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฏทั้งหมด ฯ

คารวะ กิริยาที่แสดงอาการอ่อนน้อมโดยสมควรแก่กาล สถานที่ กิจ และบุคคล

(ปี 2556) ก่อนหน้าปรินิพพาน ตรัสสั่งภิกษุทั้งหลายให้แสดงความเคารพด้วยการเรียกกันว่าอย่างไร?

ตอบ ตรัสให้ภิกษุผู้อ่อนพรรษากว่าเรียกผู้แก่พรรษากว่าว่า ภันเต และให้ภิกษุ

ผู้แก่พรรษากว่าเรียกผู้อ่อนพรรษากว่าว่า อาวุโส ฯ

(ปี 2554) คารวะ คืออะไร? การลุกขึ้นยืนรับเป็นกิจที่ผู้น้อยพึงทำแก่ผู้ใหญ่ แต่ควรเว้นในเวลาเช่นใดบ้าง?

ตอบ คือ กิริยาที่แสดงอาการอ่อนน้อมโดยสมควรแก่กาล สถานที่ กิจ และบุคคล ฯ

ควรเว้นในเวลานั่งอยู่ในสำนักของผู้ใหญ่ ไม่ลุกรับผู้น้อยกว่าท่าน ในเวลานั่งเป็นแถวในบ้าน ในเวลาเข้าประชุมสงฆ์ในอาราม ฯ

(ปี 2553) กิริยาที่แสดงความอ่อนน้อมต่อกันและกันเป็นความดีของหมู่ แต่ต้องทำให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ในข้อนี้ควรงดเว้นในกรณีใดบ้าง? จงบอกมาสัก ๕ ข้อ

ตอบ ได้แก่ในเวลาดังต่อไปนี้ (ตอบเพียง ๕ ข้อ)

๑. ในเวลาประพฤติวุฏฐานวิธี คืออยู่กรรม เพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส

๒. ในเวลาถูกสงฆ์ทำอุกเขปนียกรรม ที่ถูกห้ามสมโภคและสังวาส *(คือถูกลงโทษห้ามไม่ให้สมาคมกับภิกษุอื่น)*

๓. ในเวลาเปลือยกาย

๔. ในเวลาเข้าบ้านหรือเดินอยู่ตามทาง

๕. ในเวลาอยู่ในที่มืดที่แลไม่เห็นกัน

๖. ในเวลาที่ท่านไม่รู้ คือนอนหลับหรือขลุกขลุ่ยอยู่ด้วยธุระอย่างหนึ่ง หรือ ส่งใจไปอื่น แม้ไหว้ ท่านก็คงไม่ใส่ใจ

๗. ในเวลาขบฉันอาหาร

๘. ในเวลาถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ ฯ

(ปี 2551) เพื่อแสดงความเคารพในภิกษุผู้มีพรรษามากกว่า เมื่ออยู่ในกุฎีเดียวกับท่าน ควรปฏิบัติตนอย่างไร?

ตอบ ควรปฏิบัติตนอย่างนี้ คือ จะทำสิ่งใดๆ ควรขออนุญาตท่านก่อน เช่น จะสอนธรรม จะอธิบายความ จะสาธยาย จะแสดงธรรม จะจุดจะดับไฟ จะเปิดจะปิดหน้าต่าง ห้ามมิให้ทำตามอำเภอใจ ฯ

(ปี 2548) ภิกษุพบพระเถระในเวลาเข้าบ้านหรือเดินอยู่ตามทาง ควรปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ ไม่ควรไหว้ ควรหลีกทาง ลุกรับ และให้อาสนะแก่ท่าน ฯ

(ปี 2546) การแสดงความเคารพได้แก่กิริยาเช่นไร?

ภิกษุควรงดทำความเคารพกันในเวลาใดบ้าง? จงตอบมา ๕ ข้อ

ตอบ ได้แก่ การกราบไหว้ การลุกรับ การทำอัญชลี การทำสามีจิกรรม ฯ

ในเวลาดังต่อไปนี้ (ตอบมา ๕ ข้อ)

๑) ในเวลาประพฤติวุฏฐานวิธี คือ อยู่กรรมเพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส

๒) ในเวลาถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม

๓) ในเวลาเปลือยกาย

๔) ในเวลาเข้าบ้านหรือเดินอยู่ตามทาง

๕) ในเวลาอยู่ในที่มืดแลไม่เห็นกัน

๖) ในเวลาที่ท่านไม่รู้

๗) ในเวลาขบฉันอาหาร

๘) ในเวลาถ่ายอุจจาระปัสสาวะ ฯ

จำพรรษา

วิธีจำพรรษา

(ปี 2549) การจำพรรษาของภิกษุมีวิธีอย่างไร? จงอธิบายพอเข้าใจ

ตอบ การจำพรรษานั้น ในบาลีกล่าวเพียงให้ทำอาลัย คือ ผูกใจว่าจะอยู่ในที่นี้ ๓ เดือน แต่ในบัดนี้มีธรรมเนียมที่ประชุมกันกล่าวคำอธิษฐานพร้อมกันว่า อิมสฺมึ อาวาเส อิมํ เตมาสํ วสฺสํ อุเปม แปลความว่า เราเข้าถึงฤดูฝนในอาวาสนี้ตลอด ๓ เดือน ฯ

(ปี 2548) การอธิษฐานเข้าพรรษา กับการปวารณาออกพรรษา ทั้ง ๒ นี้ อย่างไหนกำหนดด้วยสงฆ์เท่าไร? และกำหนดเขตอย่างไร?

ตอบ การอธิษฐานเข้าพรรษาไม่เป็นสังฆกรรมจึงไม่กำหนดด้วยสงฆ์ แต่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติอธิษฐานเข้าพรรษาพร้อมๆ กัน จะอธิษฐานที่ไหนก็ได้ แต่ท่านห้ามไม่ให้จำพรรษาในที่ไม่สมควรเท่านั้น เช่น ในโพรงไม้ บนค่าคบไม้ ในตุ่ม หรือในกระท่อมผี เป็นต้น ฯ และให้กำหนดบริเวณอาวาสเป็นเขต ฯ

ส่วนการปวารณาออกพรรษาเป็นสังฆกรรม กำหนดด้วยสงฆ์ตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ฯ

และกำหนดให้ทำภายในเขตสีมา ถ้าต่ำกว่า ๕ รูป ท่านให้ปวารณาเป็นการคณะ ถ้ารูปเดียวให้อธิษฐานเป็นการบุคคล ฯ

สัตตาหกรณียะ

(ปี 2557) สัตตาหกรณียะ คืออะไร? มีวิธีปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ คือการหลีกไปในระหว่างอยู่จำพรรษาด้วยกรณียธุระและกลับมาภายใน ๗ วัน ฯ

ให้ผูกใจว่าจะกลับมาภายใน ๗ วัน ฯ

(ปี 2556) วันเข้าพรรษาในบาลีกล่าวไว้ ๒ วัน คือวันเข้าพรรษาต้น และวันเข้าพรรษาหลัง ในแต่ละอย่างกำหนดวันไว้อย่างไร?

ตอบ วันเข้าพรรษาต้น กำหนดเมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะล่วงไปแล้ววันหนึ่ง คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ วันเข้าพรรษาหลัง กำหนดเมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะนั้นล่วงแล้วเดือน ๑ คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ฯ

(ปี 2550) ภิกษุอยู่จำพรรษาแล้ว มีเหตุให้ไปที่อื่น คิดว่าจะกลับมาทันภายในวันนั้น มิได้ผูกใจสัตตาหะไว้ แต่มีเหตุขัดข้องให้กลับถึงเมื่ออรุณขึ้นเสียแล้ว เช่นนี้พรรษาขาดหรือไม่? เพราะเหตุใด?

ตอบ ถ้าไปด้วยธุระที่ทรงอนุญาตให้ไปด้วยสัตตาหกรณียะ พรรษาไม่ขาด ฯ

เพราะยังอยู่ในพระพุทธานุญาตนั้นเอง ทั้งจิตคิดจะกลับก็มีอยู่ ถ้าไปด้วยมิใช่ธุระที่เป็นสัตตาหกรณียะ พรรษาขาด ฯ

(ปี 2546) ท่านห้ามไม่ให้จำพรรษาตลอด ๔ เดือนฤดูฝนนั้น เพราะเหตุไร?

อีก ๗ วันจะถึงวันปวารณา ภิกษุทำสัตตาหกรณียะไปปวารณาที่วัดอื่น เธอจะได้รับอานิสงส์การจำพรรษาหรือไม่? เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะต้องการเดือนท้ายฤดูฝนไว้เป็นจีวรกาล คราวแสวงหาจีวร คราวทำจีวร เพื่อผลัด ผ้าไตรจีวรเดิม ฯ

ได้รับอานิสงส์การจำพรรษาเหมือนกัน เพราะวันสุดท้ายแห่งวันจำพรรษาตกอยู่ในวันที่ ๗ ในที่อื่นบ่งให้กลับใน ๗ วันนั้น เพราะยังไม่สิ้นกำหนดวันจำพรรษา ฯ

(ปี 2545) ดิถีที่กำหนดให้เข้าจำพรรษาในบาลีกล่าวไว้เท่าไร? อะไรบ้าง ?

สัตตาหกรณียะ และ สัตตาหกาลิก มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ กล่าวไว้ ๒ คือ

๑) ปุริมิกา วัสสูปนายิกา วันเข้าพรรษาต้น คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘

๒) ปัจฉิมิกา วัสสูปนายิกา วันเข้าพรรษาหลัง คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ฯ

สัตตาหกรณียะ คือภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไปแรมคืนที่อื่นด้วยกิจจำเป็นบางอย่าง แต่กลับมาภายใน ๗ วัน เรียกว่าไปด้วยสัตตาหกรณียะ หรือสัตตาหะ ฯ

สัตตาหกาลิก คือของที่รับประเคนแล้วเก็บไว้บริโภคได้ ๗ วัน ฯ

อานิสงส์ของการจำพรรษา

(ปี 2555) ภิกษุอยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนจนได้ปวารณา ย่อมได้อานิสงส์แห่งการจำพรรษาอะไรบ้าง?

ตอบ ได้รับอานิสงส์ ๕ อย่าง คือ

๑) เที่ยวไปไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรคในปาจิตติยกัณฑ์

๒) เที่ยวจาริกไปไม่ต้องถือเอาไตรจีวรไปครบสำรับ

๓) ฉันคณโภชน์ และปรัมปรโภชน์ได้

๔) เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา

๕) จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้น เป็นของได้แก่พวกเธอ

ทั้งได้โอกาสเพื่อกรานกฐิน และรับอานิสงส์ ๕ นั้นเพิ่มออกไปอีก ๔ เดือนตลอดเหมันตฤดู ฯ

(ปี 2548) ภิกษุไม่ต้องนำผ้าไตรจีวรไปครบสำรับ มีพระพุทธานุญาตไว้ในกรณีใดบ้าง?

ตอบ ใน ๒ กรณี คือ

๑. ในกรณีเข้าบ้านมีพระพุทธานุญาตไว้อย่างนี้ คือ

๑. คราวเจ็บไข้

๒. สังเกตเห็นว่าฝนจะตก

๓. ไปสู่ฝั่งแม่น้ำ

๔. วิหารคือกุฎีคุ้มได้ด้วยดาล

๕. ได้รับอานิสงส์พรรษา

๖. ได้กรานกฐิน ฯ

๒. ในกรณีต้องไปค้างแรมที่อื่น มีพระพุทธานุญาตไว้อย่างนี้ คือ

๑. ได้รับอานิสงส์พรรษา

๒. ได้กรานกฐิน ฯ

(ปี 2544) ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไม่ขาดย่อมได้อานิสงส์เท่าไร? อะไรบ้าง?

ภิกษุพึงประชุมกันสวดพระปาฏิโมกข์ในวันเช่นไรบ้าง?

ตอบ ได้อานิสงส์ ๕ คือ

๑) เที่ยวไปโดยไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค

๒) เที่ยวจาริกไปไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำรับ

๓) ฉันคณโภชน์ และปรัมปรโภชน์ได้

๔) เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา

๕) จีวรที่เกิดขึ้นในที่นั้น จักเป็นของได้แก่พวกเธอ

ในวันพระจันทร์เพ็ญ (ดิถีขึ้น ๑๕ ค่ำ) วันพระจันทร์ดับ (ดิถีแรม ๑๕ ค่ำ หรือ ๑๔ ค่ำ) และวันสามัคคี

อุโบสถ (สวดปาติโมกข์)

(ปี 2557) ทรงอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อเพราะเหตุฉุกเฉิน ๑๐ อย่าง จงบอกมาสัก ๕ อย่าง

ตอบ ๑. พระราชาเสด็จมา (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อจะรับเสด็จได้)

๒. โจรมาปล้น (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อหนีภัยได้)

๓. ไฟไหม้ (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อดับไฟหรือเพื่อป้องกันไฟได้)

๔. น้ำหลากมา (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อหนีน้ำได้) สวดกลางแจ้งฝนตก (ก็เหมือนกัน)

๕. คมมามาก (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อจะรู้เหตุ หรือเพื่อจะได้ทำปฏิสันถาร ได้อยู่)

๖. ผีเข้าภิกษุ (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อขับผี ได้อยู่)

๗. สัตว์ร้ายมีเสือเป็นต้น เข้ามาในอาราม (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อไล่สัตว์ ได้อยู่)

๘. งูร้ายเลื้อยเข้ามาในที่ประชุม (ก็เหมือนกัน)

๙. ภิกษุอาพาธเกิดโรคร้ายขึ้นในที่ชุมนุม อันเป็นอันตรายแก่ชีวิต (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อช่วยแก้ไขก็ได้) มีอันเป็นตายในที่นั้นก็เหมือนกัน

๑๐. มีอันตรายแก่พรหมจรรย์ เช่นมีใครมาเพื่อจับภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง (เลิกสวดปาติโมกข์ เพราะความอลหม่านก็ได้) ฯ

(เลือกตอบเพียง ๕ ข้อ)

(ปี 2556) ในวัดหนึ่ง มีภิกษุอยู่กัน ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป ๑ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ มีภิกษุ ๔ รูป พึงประชุมกันในโรงอุโบสถ สวดปาติโมกข์

มีภิกษุ ๓ รูป พึงประชุมกันทำปาริสุทธิอุโบสถ รูปหนึ่งสวดประกาศญัตติจบแล้วแต่ละรูปพึงบอกความบริสุทธิ์ของตน

มีภิกษุ ๒ รูป ไม่ต้องตั้งญัตติ พึงบอกความบริสุทธิ์แก่กันและกัน

มีภิกษุ ๑ รูป พึงอธิษฐาน

หรือมีภิกษุต่ำกว่า ๔ รูป จะไปทำสังฆอุโบสถกับสงฆ์ในอาวาสอื่น ก็ควร ฯ

(ปี 2554) ในวัดที่ไม่มีภิกษุผู้ทรงจำปาติโมกข์ได้จนจบ ถึงวันอุโบสถ สวดเท่าที่จำได้ แล้วชักสุตบท (สวดย่อ) โดยอ้างว่าเกิดเหตุฉุกเฉิน ถูกต้องหรือไม่? เพราะเหตุใด?

ตอบ สวดปาติโมกข์ย่อนั้น ถูกต้องแล้ว แต่จะอ้างว่าสวดย่อเพราะเกิดเหตุฉุกเฉินนั้น ไม่ถูกต้อง ฯ

เพราะการสวดย่อเนื่องจากจำได้ไม่หมด ทรงอนุญาตไว้แผนกหนึ่งต่างหาก ไม่จัดเข้าในเหตุฉุกเฉิน ๑๐ ประการ ฯ

(ปี 2553) ในวัดหนึ่ง ถ้ามีภิกษุจำพรรษา ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป หรือ ๑ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ๔ รูป พึงประชุมกันในโรงอุโบสถสวดปาติโมกข์

๓ รูป พึงประชุมกันทำปาริสุทธิอุโบสถ ดังนี้ ประชุมกันในโรงอุโบสถแล้วรูปหนึ่งสวดประกาศญัตติ จบแล้วแต่ละรูปพึงบอกความบริสุทธิ์ของตน

๒ รูป ไม่ต้องตั้งญัตติ พึงบอกความบริสุทธิ์แก่กันและกัน

๑ รูป พึงอธิษฐาน ฯ

(ปี 2551) การทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ นอกจากวันพระจันทร์เพ็ญและพระจันทร์ดับแล้ว ยังทรงอนุญาตให้ทำได้ในวันใดอีก? อุโบสถเช่นนั้น เรียกว่าอะไร?

ตอบ ในวันที่ภิกษุผู้แตกกันปรองดองกันได้ ฯ เรียกว่า สามัคคีอุโบสถ ฯ

(ปี 2549) ในการทำอุโบสถของภิกษุ การสวดปาฏิโมกข์ การบอกความบริสุทธิ์และการอธิษฐาน ทรงให้ทำได้ในกรณีใด?

ตอบ ในกรณีที่ภิกษุประชุมกันตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ตรัสให้สวดปาฏิโมกข์

ถ้ามีเพียง ๓ รูป ๒ รูป เรียกว่าคณะ ตรัสให้บอกความบริสุทธิ์ของตนแก่กันและกัน

ถ้ามีรูปเดียวเรียกว่าบุคคล ให้อธิษฐานใจ คือคิดว่าวันนี้เป็นวันอุโบสถของเรา ฯ

(ปี 2547) ในอาวาสแห่งหนึ่งมีภิกษุจำพรรษาแรก ๔ รูป พรรษาหลัง ๒ รูป เมื่อถึงวันปวารณาแรก (เพ็ญเดือน ๑๑) และวันปวารณาหลัง (เพ็ญเดือน ๑๒) เธอทั้ง ๖ รูปนั้น จะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ เมื่อถึงวันปวารณาแรก พึงประชุมกันทั้ง ๖ รูปแล้ว ตั้งสังฆญัตติ ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูปพึงปวารณา เมื่อเสร็จแล้วภิกษุอีก ๒ รูปพึงทำปาริสุทธิอุโบสถในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น

เมื่อถึงวันปวารณาหลัง พึงประชุมกัน ๖ รูปเช่นเดียวกันแล้ว ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูป พึงตั้งญัตติสวดปาฏิโมกข์ เมื่อจบแล้วภิกษุ ๒ รูป พึงปวารณาในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น ฯ

(ปี 2546) ภิกษุพึงประชุมกันสวดพระปาฏิโมกข์ในวันเช่นไรบ้าง?

กำลังสวดพระปาฏิโมกข์ค้างอยู่ หากมีภิกษุอื่นมาถึงเข้าจะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ในวันพระจันทร์เพ็ญ (ดิถีขึ้น ๑๕ ค่ำ) วันพระจันทร์ดับ (ดิถีแรม ๑๕ ค่ำ หรือ ๑๔ ค่ำ) และวันสามัคคี ฯ

ปฏิบัติอย่างนี้ คือ

ถ้าภิกษุผู้เข้ามาใหม่มากกว่าภิกษุผู้ชุมนุม ต้องสวดตั้งต้นใหม่

ถ้าเท่ากัน หรือน้อยกว่า ส่วนที่สวดไปแล้วก็ให้เป็นอันสวดแล้ว ให้เธอผู้มาใหม่ฟัง ส่วนที่ยังเหลือต่อไป ฯ

(ปี 2546) สังฆปวารณา คืออะไร?

คำบอกปาริสุทธิว่าอย่างไร?

ตอบ คือ ปวารณาเป็นการสงฆ์ มีภิกษุประชุมตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ฯ

ว่าดังนี้

สำหรับผู้แก่พรรษากว่าว่า “ปริสุทฺโธ อหํ อาวุโส ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรหิ” ว่า ๓ หน

สำหรับผู้อ่อนพรรษากว่าว่า “ปริสุทฺโธ อหํ ภนฺเต ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถ” ว่า ๓ หน ฯ

(ปี 2545) ผู้ทำและอาการที่ทำ ในการทำอุโบสถ มีอะไรบ้าง?

การทำอุโบสถต้องพร้อมด้วยองค์อย่างไรบ้าง?

ตอบ ผู้ทำมี ๓ คือสงฆ์ คณะ และบุคคล ฯ อาการที่ทำมี ๓ คือสวดปาฏิโมกข์ บอกความบริสุทธิ์ และอธิษฐาน ฯ

พร้อมด้วยองค์ ๔ คือ

๑) วันนั้นเป็นวันอุโบสถที่ ๑๔ หรือ ๑๕ หรือวันสามัคคี วันใดวันหนึ่ง

๒) ภิกษุผู้เข้าประชุมครบองค์ประชุม คือตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป

๓) พวกเธอไม่ต้องสภาคาบัติ

๔) บุคคลที่จำต้องเว้น ไม่มีในที่ประชุมนั้น ฯ

(ปี 2544) ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไม่ขาดย่อมได้อานิสงส์เท่าไร? อะไรบ้าง?

ภิกษุพึงประชุมกันสวดพระปาฏิโมกข์ในวันเช่นไรบ้าง?

ตอบ ได้อานิสงส์ ๕ คือ

๑) เที่ยวไปโดยไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค

๒) เที่ยวจาริกไปไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำรับ

๓) ฉันคณโภชน์ และปรัมปรโภชน์ได้

๔) เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา

๕) จีวรที่เกิดขึ้นในที่นั้น จักเป็นของได้แก่พวกเธอ

ในวันพระจันทร์เพ็ญ (ดิถีขึ้น ๑๕ ค่ำ) วันพระจันทร์ดับ (ดิถีแรม ๑๕ ค่ำ หรือ ๑๔ ค่ำ) และวันสามัคคี

บุพพกรณ์และบุพพกิจ

(ปี 2552) บุพพกรณ์และบุพพกิจ ในการทำอุโบสถต่างกันอย่างไร? ในวัดที่มีภิกษุ ๓ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถ จะต้องทำบุพพกรณ์และบุพพกิจหรือไม่ เพราะเหตุไร?

ตอบ บุพพกรณ์ คือ กรณียะอันจะพึงกระทำให้เสร็จก่อนประชุมสงฆ์ ส่วนบุพพกิจ เป็นธุระอันจะพึงทำก่อนแต่สวดปาติโมกข์ ฯ บุพพกรณ์นั้นเป็นกรณียะ จะต้องทำเพราะต้องไปประชุมกันตามกิจ ส่วนบุพพกิจนั้นไม่ต้องทำเพราะภิกษุ ๓ รูปไม่ต้องสวดปาติโมกข์ ฯ

(ปี 2550) ในการทำอุโบสถสวดปาติโมกข์นั้น มีบุพพกิจอะไรบ้าง? และภิกษุอาจต้องอาบัติถุลลัจจัยด้วยเรื่องอะไรได้บ้าง?

ตอบ บุพพกิจ มีดังนี้

๑) นำปาริสุทธิของภิกษุผู้อาพาธมา

๒) นำฉันทะของเธอมาด้วย

๓) บอกฤดู

๔) นับภิกษุ

๕) สั่งสอนนางภิกษุณี ฯ

ในเรื่องที่ว่า รู้อยู่ว่าจะมีภิกษุอื่นมาร่วมทำอุโบสถด้วยอีก แต่นึกเสียว่า ช่างเป็นไร แล้วสวด ปรับอาบัติถุลลัจจัย ฯ

องค์ประกอบของการสวดปาฏิโมกข์

(ปี 2547) การตั้งญัตติกรรม ในเวลาทำอุโบสถ มีคำว่า ปตฺตกลฺลํ แปลว่า ความพรั่งพร้อม นั้นหมายความว่าอย่างไร?

ตอบ หมายความว่า การทำอุโบสถกรรมนั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. วันนั้น เป็นวันอุโบสถที่ ๑๔ หรือ ๑๕ หรือวันสามัคคี วันใดวันหนึ่ง

๒. ภิกษุประชุมครบองค์ประชุม

๓. พวกเธอไม่ต้องสภาคาบัติ

๔. บุคคลที่ควรเว้นไม่มีในที่ประชุม ฯ

ปวารณา

๑. **สังฆปวารณา** ภิกษุที่จำพรรษาในวัดเดียวกันตั้งแต่ **๕ รูปขึ้นไป** ทำปวารณาการสงฆ์
๒. **คณปวารณา** ภิกษุที่จำพรรษาในวัดเดียวกัน **๒-๔ รูป**ทำปวารณาเป็นการคณะ
๓. **บุคคลปวารณา** ภิกษุแม้จะจำพรรษาอยู่เพียง**รูปเดียว** ในวันปวารณา ก็ต้องทำการอธิษฐานปวารณา ถ้าไม่ทำปรับอาบัติทุกกฎ

(ปี 2555) ปวารณามีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ในอาวาสหนึ่งมีภิกษุจำพรรษา ๓ รูป เมื่อถึงวันปวารณา พึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ มี ๓ อย่าง คือ สังฆปวารณา คณปวารณา และบุคคลปวารณา ฯ

พึงทำคณปวารณา ฯ

(ปี 2552) ภิกษุจำพรรษาอยู่ด้วยกัน ๕ รูป ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูปหรืออยู่รูปเดียว ถึงวันปวารณาพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ อยู่ด้วยกัน ๕ รูปพึงทำปวารณาเป็นการสงฆ์

อยู่ด้วยกัน ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป พึงทำปวารณาเป็นการคณะ

อยู่รูปเดียว พึงอธิษฐานเป็นการบุคคล ฯ

(ปี 2551) ในวัดหนึ่งมีภิกษุจำพรรษา ๔ รูป เมื่อถึงวันปวารณาออกพรรษาพึงทำอย่างไร? ถ้ามีภิกษุอาคันตุกะสัตตาหะมาสมทบอีก ๕ รูป จะพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ในวันมหาปวารณาพึงทำคณะปวารณา โดยรูปหนึ่งตั้งญัตติแล้วกล่าวปวารณาตามลำดับพรรษา ฯ

ถ้ามีภิกษุอาคันตุกะสัตตาหะมาเพิ่มอีก ๕ รูป พึงทำปวารณาเป็นสังฆปวารณา แล้วกล่าวปวารณาตามลำดับพรรษา ฯ

(ปี 2550) ปวารณา คืออะไร? มีพระพุทธานุญาตให้ภิกษุเช่นไรทำปวารณาได้? และทำในวันไหน?

ตอบ คือ การบอกให้โอกาสแก่ภิกษุทั้งหลายเพื่อปรารถนาตักเตือนว่ากล่าวตนได้ ฯ

มีพระพุทธานุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาถ้วนไตรมาสทำปวารณาแทนอุโบสถ ฯ

ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็นวันเต็ม ๓ เดือนแต่วันจำพรรษา ฯ

(ปี 2548) การอธิษฐานเข้าพรรษา กับการปวารณาออกพรรษา ทั้ง ๒ นี้ อย่างไหนกำหนดด้วยสงฆ์เท่าไร? และกำหนดเขตอย่างไร?

ตอบ การอธิษฐานเข้าพรรษาไม่เป็นสังฆกรรมจึงไม่กำหนดด้วยสงฆ์ แต่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติอธิษฐานเข้าพรรษาพร้อมๆ กัน จะอธิษฐานที่ไหนก็ได้ แต่ท่านห้ามไม่ให้จำพรรษาในที่ไม่สมควรเท่านั้น เช่น ในโพรงไม้ บนค่าคบไม้ ในตุ่ม หรือในกระท่อมผี เป็นต้น ฯ และให้กำหนดบริเวณอาวาสเป็นเขต ฯ

ส่วนการปวารณาออกพรรษาเป็นสังฆกรรม กำหนดด้วยสงฆ์ตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ฯ

และกำหนดให้ทำภายในเขตสีมา ถ้าต่ำกว่า ๕ รูป ท่านให้ปวารณาเป็นการคณะถ้ารูปเดียวให้อธิษฐานเป็นการบุคคล ฯ

(ปี 2547) ในอาวาสแห่งหนึ่งมีภิกษุจำพรรษาแรก ๔ รูป พรรษาหลัง ๒ รูป เมื่อถึงวันปวารณาแรก (เพ็ญเดือน ๑๑) และวันปวารณาหลัง (เพ็ญเดือน ๑๒) เธอทั้ง ๖ รูปนั้น จะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ เมื่อถึงวันปวารณาแรก พึงประชุมกันทั้ง ๖ รูปแล้ว ตั้งสังฆญัตติ ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูปพึงปวารณา เมื่อเสร็จแล้วภิกษุอีก ๒ รูปพึงทำปาริสุทธิอุโบสถในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น

เมื่อถึงวันปวารณาหลัง พึงประชุมกัน ๖ รูปเช่นเดียวกันแล้ว ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูป พึงตั้งญัตติสวดปาฏิโมกข์ เมื่อจบแล้วภิกษุ ๒ รูป พึงปวารณาในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น ฯ

(ปี 2545) วันปวารณา และอาการที่กระทำ คืออะไรบ้าง?

การตั้งญัตติในสังฆปวารณามีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ วันปวารณามี ๓ คือ จาตุททสี ที่ ๑๔ ค่ำ ๑ ปัณณรสี ที่ ๑๕ ค่ำ ๑ สามัคคีวันที่ภิกษุสงฆ์พร้อมเพรียงกัน ๑ ฯ อาการที่กระทำมี ๓ คือปวารณาต่อที่ประชุม ๑ ปวารณากันเอง ๑ อธิษฐานใจ ๑ ฯ

มี ๕ อย่าง คือ เตวาจิกาญัตติ ๑ เทววาจิกาญัตติ ๑ เอกวาจิกาญัตติ ๑ สมานวัสสิกาญัตติ ๑ สัพพสังคาหิกาญัตติ ๑ ฯ

(ปี 2544) ภิกษุจำพรรษา ๑ รูป ๒, ๓, ๔, ๕ รูป เมื่อถึงวันปวารณาพึงปฏิบัติอย่างไร?

เหตุที่ทำให้เลื่อนปวารณาได้มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ พึงปฏิบัติอย่างนี้ ภิกษุ ๑ รูป พึงอธิษฐานเป็นการบุคคล, ภิกษุ ๒, ๓, ๔ รูป พึงทำคณะปวารณา, ภิกษุ ๕ รูปขึ้นไป พึงทำสังฆปวารณา

มี ๒ อย่างคือ

๑) ภิกษุจะเข้ามาสมทบปวารณาด้วย ด้วยหมายจะคัดค้านผู้นั้นผู้นี้ ทำให้เกิดอธิกรณ์ขึ้น

๒) อยู่ด้วยกันเป็นผาสุก ปวารณาแล้วต่างจะจากกันจาริกไปเสีย

อุปปถกิริยา การประพฤตินอกลู่นอกทางของสมณะ

๑. **อนาจาร** ความประพฤติไม่ดีไม่งามและการเล่นต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมแก่ความเป็นบรรชิต ท่านปรับอาบัติทุกกฎ
๒. **ปาปสมาจาร** การประทุษร้ายตระกูล หมายถึง การประพฤติตัวไม่เหมาะสมของภิกษุสามเณรต่อชาวบ้านที่ตนคบค้าสมาคมด้วยอาการ ๒ อย่างคือ ๑.อาการที่เนื่องด้วยการสมาคม ๒.อาการที่เนื่องด้วยการรุกรานหรือตัดรอน
๓. **อเนสนา** การหาเลี้ยงชีพในทางที่ไม่เหมาะสมของภิกษุสามเณร เป็นการกระทำที่ไม่บริสุทธิ์น่าติเตียน และน่ารังเกียจ มี ๒ ประเภท คือ การแสวงหาที่เป็นโลกวัชชะ และการแสวงหาที่เป็นปัณณัติวัชชะ

(ปี 2556) ภิกษุได้ชื่อว่าผู้ประทุษร้ายสกุล กับภิกษุได้ชื่อว่าผู้ยังสกุลให้เลื่อมใส เพราะมีความประพฤติต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้ ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล เป็นผู้ประพฤติให้เขาเสียศรัทธาเลื่อมใส ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ ให้ของกำนัลแก่สกุลอย่างคฤหัสถ์เขาทำ ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก

ส่วนภิกษุผู้ยังสกุลให้เลื่อมใส เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาจาระ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของสกุลโดยฐานเป็นคนเลวไม่รุกรานตัดรอนเขา แสดงเมตตาจิต ประพฤติพอดีพองาม ทำให้เขาเลื่อมใสนับถือตน ฯ

(ปี 2556) อนามัฏฐบิณฑบาต ได้แก่โภชนะเช่นไร? มีข้อห้ามตามพระวินัยไว้อย่างไร?

ตอบ ได้แก่โภชนะที่ภิกษุได้มายังไม่ได้หยิบไว้ฉัน ฯ

มีข้อห้ามไม่ให้ภิกษุให้แก่คฤหัสถ์อื่นนอกจากมารดาและบิดา ฯ

(ปี 2554) ภิกษุได้รับการสรรเสริญว่า กุลปสาทโก ผู้ยังตระกูลให้เลื่อมใส กับภิกษุผู้ได้รับการตำหนิว่า กุลทูสโก ผู้ประทุษร้ายตระกูล เพราะมีความประพฤติเช่นไร?

ตอบ ภิกษุผู้ได้รับการสรรเสริญว่า กุลปสาทโก เพราะถึงพร้อมด้วยอาจาระ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของสกุลโดยฐานเป็นคนเลว ไม่รุกรานตัดรอนเขา แสดงเมตตาจิต ประพฤติพอดีพองาม ทำให้เขาเลื่อมใสนับถือตน ส่วนภิกษุผู้ได้รับการตำหนิว่า กุลทูสโก ผู้ประทุษร้ายสกุล เพราะประพฤติให้เขาเสียศรัทธาเลื่อมใส ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ ให้ของกำนัลแก่สกุลอย่างคฤหัสถ์เขาทำกัน ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

(ปี 2553) อุปปถกิริยา คืออะไร? ความประพฤติเช่นไรจัดเข้าใน อนาจาร ปาปสมาจาร อเนสนา?

ตอบ คือ การทำนอกรีตนอกรอยของสมณะ ฯ

ความประพฤติไม่ดีไม่งาม และเล่นมีประการต่าง ๆ จัดเข้าในอนาจาร

ความประพฤติเลวทราม จัดเข้าในปาปสมาจาร

ความเลี้ยงชีพไม่สมควร จัดเข้าในอเนสนา ฯ

(ปี 2552) การทำนอกรีตนอกรอยของสมณะที่เรียกว่า อนาจาร ปาปสมาจาร และอเนสนา ได้แก่ความประพฤติเช่นไร รวมเรียกว่าอะไร?

ตอบ อนาจาร ได้แก่ ความประพฤติไม่ดี ไม่งาม และเล่นมีประการต่างๆ

ปาปสมาจาร ได้แก่ ความประพฤติเลวทราม

อเนสนา ได้แก่ ความเลี้ยงชีพไม่สมควร

รวมเรียกว่าอุปปถกิริยา ฯ

(ปี 2551) ภิกษุได้ชื่อว่า “กุลทูสโก ผู้ประทุษร้ายสกุล” เพราะประพฤติอย่างไร?

ตอบ เพราะประพฤติให้เขาเสียศรัทธาเลื่อมใส คือ เป็นผู้ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการ เอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

(ปี 2550) ดิรัจฉานวิชาไม่ดีอย่างไร พระศาสดาจึงตรัสห้ามไว้ ไม่ให้บอกไม่ให้เรียน?

ตอบ เป็นความรู้ที่เขาสงสัยว่าลวงหรือหลง ไม่ใช่ความรู้จริงจัง ผู้บอกเป็นผู้ลวง ผู้เรียนก็เป็นผู้หัดเพื่อจะลวงหรือเป็นผู้หลงงมงาย ฉะนั้น พระศาสดาจึงตรัสห้ามไว้ไม่ให้บอก ไม่ให้เรียน ฯ

(ปี 2548) อเนสนา คืออะไร? ภิกษุทำอเนสนา ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง?

ตอบ คือ กิริยาที่แสวงหาเลี้ยงชีพในทางไม่สมควร ฯ ปาราชิก สังฆาทิเสส ปาจิตตีย์และ ทุกกฏ ฯ

(ปี 2548) ความรู้ในการทำเสน่ห์ให้ชายหญิงรักกัน จัดเป็นดิรัจฉานวิชาเพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะเป็นความรู้ที่ไม่เกี่ยวกับธรรมวินัยของภิกษุ และเป็นความรู้ที่ทำให้เขาสงสัยว่าลวง ทำให้เขาหลงงมงาย ไม่ใช่ความรู้จริง ผู้บอกเป็นผู้ลวง ฝ่ายผู้เรียนเป็นผู้หัดเพื่อลวง หรือเป็นผู้หลงงมงาย ฯ

(ปี 2546) ความประพฤติต่อไปนี้ จัดเข้าในอุปปถกิริยาข้อไหน ?

ก. ชอบเล่นคะนอง ร้องรำทำเพลง

ข. ชอบด่าว่า เสียดสี เปรียบเปรยเขา ยุยงให้เขาแตกกัน

ตอบ ก. จัดเข้าในข้ออนาจาร ความประพฤติไม่ดีไม่งาม ฯ

ข. จัดเข้าในข้อปาปสมาจาร ความประพฤติเลวทราม ฯ

(ปี 2545) ภิกษุผู้เข้าไปในเจติยสถาน ควรปฏิบัติอย่างไร?

ภิกษุได้ชื่อว่า "กุลปสาทโก ผู้ยังตระกูลให้เลื่อมใส" เพราะมีปฏิปทาอย่างไร ?

ตอบ ควรปฏิบัติอย่างนี้ คือไม่กั้นร่ม ไม่สวมรองเท้า ไม่ห่มคลุมเข้าไป ไม่แสดงอาการดูหมิ่นต่างๆ เช่นพูดเสียงดัง และนั่งเหยียดเท้าเป็นต้น ไม่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะ และไม่ถ่มเขฬะในลานพระเจดีย์ ฯ

เพราะมีปฏิปทาอย่างนี้ คือเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาจาระ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของสกุล โดยฐานเป็นคนเลว และอีกอย่างหนึ่ง ไม่รุกรานตัดรอนเขา แสดงเมตตาจิตต่อเขา ประพฤติพอดีพองาม ยังความเลื่อมใสนับถือของเขาให้เกิดในตน ฯ

(ปี 2545) ภิกษุไม่สังวรในอุปปถกิริยา จะพึงได้รับโทษอย่างไรบ้าง?

การแสวงหาเช่นไรจัดเป็นโลกวัชชะ มีโทษทางโลก? เช่นไรจัดเป็นปัณณัตติวัชชะ

มีโทษทางพระบัญญัติ?

ตอบ ปรับเป็นอาบัติทุกกฏ และเป็นฐานที่สงฆ์จะพึงลงโทษ ๔ สถาน อย่างใดอย่างหนึ่ง ตามโทษานุโทษ คือ

๑) ตัชชนียกรรม ตำหนิโทษ

๒) นิยสกรรม ถอดยศ คือถอดความเป็นผู้ใหญ่

๓) ปัพพาชนียกรรม ขับไล่จากวัด

๔) ปฏิสารณียกรรม ให้หวนระลึกถึงความผิด ฯ

การแสวงหาในทางบาป เช่นทำโจรกรรมและหลอกลวงให้เขาเชื่อถือ และในทางที่โลกเขาดูหมิ่น จัดเป็นโลกวัชชะ ฯ การแสวงหาในทางผิดธรรมเนียมของภิกษุ แม้ไม่มีโทษแก่คนพวกอื่น จัดเป็นปัณณัตติวัชชะ ฯ

(ปี 2544) การทำนอกรีตนอกรอยของสมณะ เรียกว่าอะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

จงบอกความหมายของแต่ละอย่างด้วย

ตอบ เรียกว่า อุปปถกิริยา, มี ๓ อย่างคือ อนาจาร ๑ ปาปสมาจาร ๑ อเนสนา ๑

ความประพฤติไม่ดีไม่งาม และเล่นมีประการต่าง ๆ จัดเข้าในอนาจาร

ความประพฤติเลวทราม จัดเข้าในปาปสมาจาร

ความเลี้ยงชีพไม่สมควร จัดเข้าในอเนสนา

กาลิก ๔ ของกินที่ภิกษุรับประเคนไว้แล้วและฉันได้ในเวลาที่กำหนด แบ่งไว้ ๔ ประเภท

๑. **ยาวกาลิก** ของที่รับประเคนไว้แล้ว ฉันได้ชั่วคราว คือตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงของวันนั้น
๒. **ยามกาลิก** ของที่รับประเคนไว้แล้ว ฉันได้ชั่วระยะเวลาวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง
๓. **สัตตาหกาลิก** ของที่รับประเคนไว้แล้ว เก็บไว้ฉันได้ในระยะเวลา ๗ วัน ได้แก่ เภสัช ๕ (เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย)
๔. **ยาวชีวิก** ของที่รับประเคนไว้แล้ว เก็บไว้ฉันได้ตลอดชีวิต

กาลิกระคนกัน มีกฎเกณฑ์โดยกำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุน้อยที่สุด ฯ เช่นยาผง เป็นยาวชีวิก คลุกกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตาหกาลิก ต้องถืออายุ ๗ วัน เป็นเกณฑ์

(ปี 2557) กาลิก ๔ ได้แก่อะไรบ้าง? โภชนะ ๕ เภสัช ๕ จัดเป็นกาลิกอะไร?

ตอบ ได้แก่ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตาหกาลิก ยาวชีวิก ฯ

โภชนะ ๕ เป็นยาวกาลิก

เภสัช ๕ เป็นสัตตาหกาลิก ฯ

(ปี 2555) เภสัช ๕ มีอะไรบ้าง จัดเป็นกาลิกอะไร?

ตอบ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ฯ จัดเป็นสัตตาหกาลิก ฯ

(ปี 2553) ยาวกาลิกกับยาวชีวิกได้แก่กาลิกเช่นไร? กาลิกระคนกันมีกฎเกณฑ์กำหนดอายุไว้อย่างไร? จงยกตัวอย่าง

ตอบ ยาวกาลิก ได้แก่ของที่ให้บริโภคได้ชั่วคราว ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวัน

ยาวชีวิก ได้แก่ของที่ให้บริโภคได้เสมอไป ไม่มีจำกัดกาล ฯ

กฎเกณฑ์กำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุน้อยที่สุด ฯ เช่นยาผง เป็นยาวชีวิก คลุกกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตาหกาลิก ต้องถืออายุ ๗ วัน เป็นเกณฑ์ ฯ

(ปี 2553) คำว่า อันโตวุฏฐะ อันโตปักกะ สามปักกะ หมายถึงอะไร ?

ตอบ อันโตวุฏฐะ หมายถึงยาวกาลิกที่ภิกษุเก็บไว้ในที่อยู่ของตน ฯ

อันโตปักกะ หมายถึงยาวกาลิกที่ภิกษุหุงต้มภายใน (ที่อยู่ของตน) ฯ

สามปักกะ หมายถึงยาวกาลิกที่ภิกษุทำให้สุกเอง ฯ

(ปี 2552) กาลิกคืออะไร? มีอะไรบ้าง? กาลิกระคนกันมีกำหนดอายุไว้อย่างไร? จงยกตัวอย่าง

ตอบ ของที่จะพึงกลืนให้ล่วงลำคอลงไป มีดังนี้ ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตาหกาลิก และยาวชีวิก ฯ

กำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุสั้นที่สุดเป็นเกณฑ์ เช่น เอายาผงที่เป็นยาวชีวิกซึ่งไม่จำกัดอายุคลุกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตาหกาลิกซึ่งมีกำหนดอายุไว้ ๗ วัน ดังนี้ต้องถืออายุ ๗ วันเป็นเกฑ์ ฯ

(ปี 2551) กาลิก มีเท่าไร? อะไรบ้าง? กล้วยดองน้ำผึ้งเป็นกาลิกอะไร?

ตอบ มี ๔ ฯ ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตาหกาลิก ยาวชีวิก ฯ

เป็นยาวกาลิก ฯ

(ปี 2550) ยาวกาลิก กับ ยาวชีวิก ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ยาวกาลิก คือ ของที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร บริโภคได้ชั่วคราว คือตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวัน ได้แก่ โภชนะ ๕ นมสด นมส้ม ของขบเคี้ยว เป็นต้น

ส่วนยาวชีวิก เป็นของที่ให้ประกอบเป็นยา บริโภคได้เสมอไป ไม่มีจำกัดเวลา แต่เมื่อมีเหตุจึงบริโภคได้ ได้แก่ รากไม้ น้ำฝาด ใบไม้ ผลไม้ ยางไม้ เกลือ เป็นต้น ฯ

(ปี 2547) ภิกษุบิณฑบาตได้สับปะรดแล้ว นำมาฉันรวมกับน้ำตาลทรายและเกลือซึ่งรับประเคนไว้แล้ว ๒ วัน จะต้องอาบัติอะไรหรือไม่? เพราะเหตุไร?

ตอบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะน้ำตาลทรายเป็นสัตตาหกาลิก เกลือเป็นยาวชีวิก เมื่อนำมาฉันรวมกับสับปะรดซึ่งเป็นยาวกาลิก จึงมีคติเป็นยาวกาลิก ทำให้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะฉันของเป็นสันนิธิ ฯ

(ปี 2546) อุททิสมังสะ ได้แก่เนื้อเช่นไร?

ภิกษุฉันเนื้องู เนื้อมนุษย์ ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ อุททิสมังสะ ได้แก่เนื้อที่เป็นกัปปิยะโดยกำเนิดและเขาทำให้สุกแล้ว แต่เป็นของที่เขาฆ่าเพื่อทำเป็นอาหารถวายพระภิกษุโดยตรง ฯ

ภิกษุฉันเนื้องู ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ ฉันเนื้อมนุษย์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯ

(ปี 2545) ดิถีที่กำหนดให้เข้าจำพรรษาในบาลีกล่าวไว้เท่าไร? อะไรบ้าง ?

สัตตาหกรณียะ และ สัตตาหกาลิก มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ กล่าวไว้ ๒ คือ

๑) ปุริมิกา วัสสูปนายิกา วันเข้าพรรษาต้น คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘

๒) ปัจฉิมิกา วัสสูปนายิกา วันเข้าพรรษาหลัง คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ฯ

สัตตาหกรณียะ คือภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไปแรมคืนที่อื่นด้วยกิจจำเป็นบางอย่าง แต่กลับมาภายใน ๗ วัน เรียกว่าไปด้วยสัตตาหกรณียะ หรือสัตตาหะ ฯ

สัตตาหกาลิก คือของที่รับประเคนแล้วเก็บไว้บริโภคได้ ๗ วัน ฯ

ภัณฑะต่างเจ้าของ

ภัณฑสงฆ์

๑. **ครุภัณฑ์** ทรัพย์สินที่จัดเป็นของใหญ่โต ใช้แล้วไม่สิ้นไป คงอยู่ในสภาพเดิมได้นาน

๒. **ลหุภัณฑ์** ทรัพย์สินที่จัดเป็นของเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้แก่ อาหารบิณฑบาต เภสัช และบริขาร

(ปี 2547) ภัณฑะเช่นไรที่จัดเป็นของสงฆ์? กำหนดไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง?

บิณฑบาต กุฎี ที่ดิน จีวร ประคดเอว และเสนาสนะ เป็นภัณฑะประเภทไหน?

ตอบ ภัณฑะที่เขาถวายเป็นสาธารณะแก่หมู่ภิกษุ ไม่เฉพาะตัว หรือภัณฑะอันภิกษุรับก็ดี ปกครองหวงห้ามไว้ก็ดีด้วยความเป็นสาธารณะแก่หมู่ภิกษุ จัดเป็นของสงฆ์ ฯ

กำหนดไว้ ๒ ประเภทคือ ครุภัณฑ์ ๑ ลหุภัณฑ์ ๑ ฯ

บิณฑบาต จีวร ประคดเอว จัดเป็นลหุภัณฑ์ กุฎี ที่ดิน และเสนาสนะ จัดเป็นครุภัณฑ์ ฯ

(ปี 2544) ลหุภัณฑ์ และครุภัณฑ์ที่เป็นของสงฆ์ คือของเช่นไร? อย่างไหนแจกกันได้ และไม่ได้?

วินัยกรรม กับสังฆกรรม ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ลหุภัณฑ์ คือของเบา มีบิณฑบาต เภสัช กับบริขารที่จะใช้สำหรับตัว คือบาตร จีวร ประคดเอว เข็ม มีดพับ มีดโกน เป็นของที่แจกกันได้

ครุภัณฑ์ คือของหนัก ไม่ใช่ของสำหรับใช้สิ้นไป เป็นของควรรักษาไว้ได้นาน เป็นเครื่องใช้ในเสนาสนะ หรือเป็นตัวเสนาสนะเอง ตลอดถึงกุฎีและที่ดิน เป็นของที่แจกกันไม่ได้ ฯ

ต่างกันอย่างนี้ กรรมที่ภิกษุแต่ละรูปหรือหลายรูปจะพึงกระทำตามพระวินัย เช่น การแสดงอาบัติ อธิษฐาน วิกัป เป็นต้น เรียกว่าวินัยกรรม

กรรมที่ภิกษุครบองค์สงฆ์จตุวรรคเป็นต้น พึงทำเป็นการสงฆ์ เช่น อปโลกนกรรม ญัตติกรรม เป็นต้น เรียกว่าสังฆกรรม ฯ

องค์ที่เป็นลักษณะแห่งการถือวิสาสะ

(ปี 2557) ลักษณะถือวิสาสะที่มาในพระบาลีมอะไรบ้าง?

ตอบ มี

๑. เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา ๒. เป็นผู้เคยคบกันมา

๓. ได้พูดกันไว้ ๔. ยังมีชีวิตอยู่

๕. รู้ว่าของนั้นเราถือเอาแล้วเขาจักพอใจ ฯ

(ปี 2555) องค์ที่เป็นลักษณะแห่งการถือวิสาสะ คืออะไรบ้าง? เห็นว่าข้อไหนสำคัญ?

ตอบ คือ เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา ๑ เป็นผู้เคยคบกันมา ๑ ได้พูดกันไว้ ๑ ยังมีชีวิตอยู่ ๑ รู้ว่าของนั้นเราถือเอาแล้วเขาจักพอใจ ๑ ฯ

เห็นว่าข้อสุดท้ายสำคัญ ฯ

(ปี 2545) ในบาลีแสดงลักษณะการถือวิสาสะไว้อย่างไรบ้าง?

เหตุที่ควรถือเป็นประมาณ ๕ ประการให้บริขารขาดอธิษฐาน มีอะไรบ้าง?

ตอบ แสดงไว้อย่างนี้ คือ

๑) เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา

๒) เป็นผู้เคยคบกันมา

๓) ได้พูดกันไว้

๔) ยังมีชีวิตอยู่

๕) รู้ว่าของนั้น เราถือเอาแล้ว เจ้าของจักพอใจ ฯ

มีดังนี้ คือ

๑) ให้แก่ผู้อื่น

๒) ถูกโจรชิงเอาไปหรือลักเอาไป

๓) มิตรถือเอาด้วยวิสาสะ

๔) ถอนเสียจากอธิษฐาน

๕) เป็นช่องทะลุ ฯ

วินัยกรรม

(ปี 2553) วินัยกรรม กับ สังฆกรรม มีความหมายต่างกันอย่างไร?

การทำวินัยกรรมนั้น มีจำกัดบุคคลและสถานที่บ้างหรือไม่อย่างไร?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้

กรรมที่ภิกษุแต่ละรูปหรือหลายรูปจะพึงทำตามพระวินัย เช่น พินทุ อธิษฐาน วิกัปจีวร เป็นต้น เรียกว่าวินัยกรรม

กรรมที่ภิกษุครบองค์เป็นสงฆ์ มีจำนวนอย่างต่ำตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปจะพึงทำ เช่น อปโลกนกรรมเป็นต้น เรียกว่าสังฆกรรม ฯ

จำกัดบุคคลและสถานที่ไว้ดังนี้

๑. แสดงอาบัติ ต้องแสดงแก่ผู้เป็นภิกษุด้วยกัน

๒. อธิษฐาน ต้องทำเอง

๓. วิกัป ต้องวิกัปแก่สหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี นางสิกขมานา สามเณร สามเณรี รูปใดรูปหนึ่ง

๔. ห้ามไม่ให้ทำในที่มืด แต่ทำในสีมาหรือนอกสีมาใช้ได้ทั้งนั้น ฯ

(ปี 2552) การแสดงอาบัติ การอธิษฐาน การทำวิกัป ในทางพระวินัยเรียกว่าอะไร? การทำกิจเหล่านี้จำกัดบุคคลไว้อย่างไร?

ตอบ เรียกว่า วินัยกรรม ฯ

การแสดงอาบัติ จำกัดภิกษุผู้รับ ต้องเป็นภิกษุผู้มีสังวาสเดียวกัน

การอธิษฐาน ให้ทำเอง

การทำวิกัป จำกัดผู้รับ ต้องทำกับสหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สามเถร สามเณรี สิกขมานา รูปใดรูปหนึ่ง ฯ

(ปี 2546) วินัยกรรม คืออะไร? มีกี่อย่าง อะไรบ้าง?

การทำวินัยกรรมมีจำกัดบุคคลหรือสถานที่ไว้อย่างไรบ้าง?

ตอบ คือ การทำกิจตามพระวินัย ฯ

มี ๓ อย่าง คือ

๑) การแสดงอาบัติ

๒) การอธิษฐาน

๓) การวิกัป ฯ

มีจำกัดบุคคลหรือสถานที่ดังนี้

๑) แสดงอาบัติต้องแสดงแก่ภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกัน

๒) อธิษฐานต้องทำเอง

๓) วิกัปต้องทำแก่สหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี รูปใดรูปหนึ่ง ฯ ส่วนสถานที่ห้ามไม่ให้ทำในที่มืด แต่ในที่นอกสีมา ก็ทำได้ ฯ

(ปี 2544) ลหุภัณฑ์ และครุภัณฑ์ที่เป็นของสงฆ์ คือของเช่นไร? อย่างไหนแจกกันได้ และไม่ได้?

วินัยกรรม กับสังฆกรรม ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ลหุภัณฑ์ คือของเบา มีบิณฑบาต เภสัช กับบริขารที่จะใช้สำหรับตัว คือบาตร จีวร ประคดเอว เข็ม มีดพับ มีดโกน เป็นของที่แจกกันได้

ครุภัณฑ์ คือของหนัก ไม่ใช่ของสำหรับใช้สิ้นไป เป็นของควรรักษาไว้ได้นาน เป็นเครื่องใช้ในเสนาสนะ หรือเป็นตัวเสนาสนะเอง ตลอดถึงกุฎีและที่ดิน เป็นของที่แจกกันไม่ได้ ฯ

ต่างกันอย่างนี้ กรรมที่ภิกษุแต่ละรูปหรือหลายรูปจะพึงกระทำตามพระวินัย เช่น การแสดงอาบัติ อธิษฐาน วิกัป เป็นต้น เรียกว่าวินัยกรรม

กรรมที่ภิกษุครบองค์สงฆ์จตุวรรคเป็นต้น พึงทำเป็นการสงฆ์ เช่น อปโลกนกรรม ญัตติกรรม เป็นต้น เรียกว่าสังฆกรรม ฯ

การแสดงอาบัติ

(ปี 2554) สภาคาบัติ คืออาบัติเช่นไร? ภิกษุต้องสภาคาบัติ จะพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ คือ อาบัติที่ภิกษุต้องวัตถุเดียวกัน เพราะล่วงละเมิดสิกขาบทเดียวกัน ฯ

เมื่อภิกษุต้องสภาคาบัติ ห้ามไม่ให้แสดงอาบัตินั้นต่อกัน ห้ามไม่ให้รับอาบัติของกัน ให้แสดงในสำนักภิกษุอื่น ถ้าสงฆ์ต้องสภาคาบัติทั้งหมด ต้องส่งภิกษุรูปหนึ่งไปแสดงในที่อื่น ภิกษุที่เหลือจึงแสดงในสำนักของภิกษุนั้น ฯ

(ปี 2548) สภาคาบัติ คืออาบัติเช่นไร?

ตอบ คือ อาบัติที่ภิกษุต้องเหมือนกันเพราะล่วงละเมิดสิกขาบทเดียวกัน ฯ

มหาปเทส ๔ ข้อสำหรับอ้างใหญ่

๑. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่า "ไม่ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ไม่ควร"(สิ่งที่ห้าม) ขัดกับสิ่งที่ "ควร"(สิ่งที่อนุญาต) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "**ไม่ควร**"(ห้ามทำ)

๒. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่า "ไม่ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ควร"(สิ่งที่อนุญาต) ขัดกับสิ่งที่ "ไม่ควร"(สิ่งที่ห้าม) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "**ควร**"(อนุญาตให้ทำ)

๓. สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่า "ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ไม่ควร"(สิ่งที่ห้าม) ขัดกับสิ่งที่ "ควร"(สิ่งที่อนุญาต) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "**ไม่ควร**"(ห้ามทำ)

๔. สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่า "ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ควร"(สิ่งที่อนุญาต) ขัดกับสิ่งที่ "ไม่ควร"(สิ่งที่ห้าม) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "**ควร**"(อนุญาตให้ทำ)

(ปี 2547) มหาปเทส คืออะไร? น้ำตาลสด มิได้ทรงอนุญาตไว้โดยตรงให้ภิกษุฉันได้เหมือนน้ำอ้อย แต่ฉันได้เพราะอะไร? จงตอบให้มีหลัก

ตอบ คือ ข้อสำหรับอ้างใหญ่ ฯ

แม้มิได้ทรงอนุญาตโดยตรงให้ภิกษุฉันได้ก็จริง แต่เพราะน้ำตาลสดเป็นของมีรสหวาน สำเร็จประโยชน์เช่นเดียวกันกับรสหวานแห่งอ้อย ชื่อว่าเป็นของเข้ากันกับรสหวานแห่งอ้อย ดังมีระบุไว้ในมหาปเทศ ๔ ข้อว่า สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่าควร แต่เข้ากันกับสิ่งเป็นกัปปิยะ ขัดกันต่อสิ่งเป็นอกัปปิยะ สิ่งนั้นควร ฯ

พุทธบัญญัติที่ทรงอนุญาตพิเศษ

(ปี 2553) ภิกษุจะฉันสิ่งใด ๆ ต้องรับประเคนก่อน มีกรณียกเว้นเป็นพิเศษอะไรบ้าง ที่ไม่ต้องรับประเคนก่อนก็ฉันได้?

ตอบ ยกเว้นเป็นพิเศษเฉพาะภิกษุอาพาธถูกงูกัด ให้ฉันยามหาวิกัฏ ๔ คือมูตร คูถ เถ้า และดินได้ ฯ

วิบัติ ๔

(ปี 2546) วิบัติของภิกษุในทางพระวินัยมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

จงให้ความหมายของวิบัติแต่ละอย่างนั้นพอได้ใจความ

ตอบ มี ๔ คือ

๑) สีลวิบัติ

๒) อาจารวิบัติ

๓) ทิฏฐิวิบัติ

๔) อาชีววิบัติ ฯ

ความเสียแห่งศีล ชื่อว่าสีลวิบัติ

ความเสียมารยาท ชื่อว่าอาจารวิบัติ

ความเห็นผิดธรรมผิดวินัย ชื่อว่าทิฏฐิวิบัติ

ความเสียแห่งการเลี้ยงชีพ ชื่อว่าอาชีววิบัติ ฯ

อโคจร ๖ บุคคลและสถานที่ที่ไม่ควรไป

๑. หญิงแพศยา (โสเภณี)

๒. หญิงหม้าย

๓. สาวเทื้อ (โสด)

๔. ภิกษุณี

๕. บัณเฑาะก์

๖. ร้านสุรา

(ปี 2555) ภิกษุได้ชื่อว่า อาจารโคจรสัมปันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาทและโคจร เพราะประพฤติปฏิบัติเช่นไร?

ตอบ เพราะมีความประพฤติปฏิบัติสุภาพเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วยอภิสมาจาริกวัตร เว้นจากอโคจร คือบุคคลและสถานที่ที่ไม่ควรไป ฯ

(ปี 2553) ภิกษุผู้ได้ชื่อว่าโคจรสัมปันโนผู้ถึงพร้อมด้วยโคจรเพราะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ เพราะเว้นอโคจร ๖ จะไปหาใครหรือจะไปที่ไหน เลือกบุคคล เลือกสถานอันสมควร ไปเป็นกิจลักษณะในเวลาอันควร ไม่ไปพร่ำเพรื่อ กลับในเวลา ประพฤติตนไม่ให้เป็นที่รังเกียจของเพื่อนสหธรรมิกเพราะการไปเที่ยว ฯ

(ปี 2552) ภิกษุผู้ได้ชื่อว่าประดับพระศาสนาให้รุ่งเรืองเพราะประพฤติปฏิบัติเช่นไร? จงชี้แจง

ตอบ เพราะมีความประพฤติปฏิบัติสุภาพเรียบร้อย สมบูรณ์ด้วยอภิสมาจาริกวัตร เว้นจากบุคคลและสถานที่ไม่ควรไป คืออโคจร เป็นผู้ได้ชื่อว่าอาจารโคจรสัมปันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโคจรอันเป็นคู่กับคุณบทว่า สีลสัมปันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ฯ

(ปี 2550) อโคจร คืออะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ คือ บุคคลก็ดี สถานที่ก็ดี อันภิกษุไม่ควรไปสู่ ฯ

มีหญิงแพศยา ๑ หญิงหม้าย ๑ สาวเทื้อ ๑ ภิกษุณี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ร้านสุรา ๑ ฯ